

December 2024

Evaluatie Evenementenregelingen COVID-19

Eindrapportage

December 2024

Evaluatie Evenementenregelingen COVID-19

Eindrapportage

Roel Bottema, Lex Kruijver, Lidewij Heerkens, Gerwin Evers

Samenvatting

Tijdens de Coronacrisis zijn de subsidieregelingen Tijdelijke Regeling Subsidie Evenementen COVID-19 (TRSEC), de Aanvullende Tegemoetkoming Evenementen (ATE) en de Subsidieregeling Evenementengarantie 2022 (SEG22) in het leven geroepen om de evenementensector te ondersteunen. Dit rapport is het resultaat van de evaluatie van deze regelingen die in de eerste helft van 2024 heeft plaatsgevonden.

Doel van de evaluatie

Het doel van het onderzoek is te evalueren of de subsidieregelingen TRSEC, ATE en SEG22 doeltreffend en doelmatig waren in het ondersteunen van de evenementensector en de achterliggende keten tijdens de Coronacrisis. De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

“Waren de TRSEC, de ATE en de SEG22, als onderdeel van de Coronasteunmaatregelen, doeltreffend en doelmatig in het ondersteunen van de levensvatbaarheid van de evenementensector, inclusief de achterliggende keten van betrokken toeleveranciers zoals Zzp'ers, artiesten, horecamedewerkers?”

Gehanteerde methoden

De evaluatie heeft plaatsgevonden op basis van een documentstudie, interviews met 35 vertegenwoordigers vanuit verschillende betrokken ministeries en uitvoeringsorganisaties en de evenementensector (zoals organisatoren en toeleveranciers), een cijfermatige en econometrische analyse op basis van CBS gegevens, een enquête die is ingevuld door ca. 400 partijen uit de evenementensector (organisatoren en toeleveranciers) en een internationale vergelijking.

Beschrijving regelingen

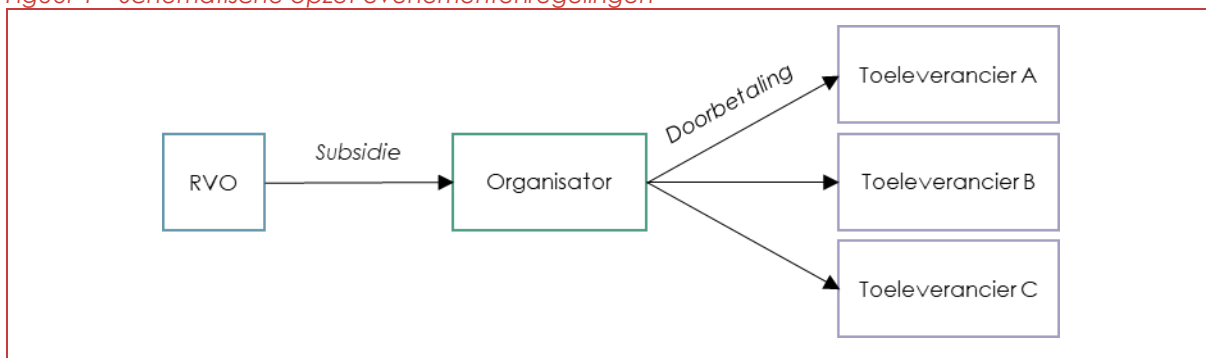
De TRSEC, ATE en SEG22 zijn subsidieregelingen voor ondernemers in de evenementensector die ten gevolge van (de door de overheid afgekondigde beperkende maatregelen tijdens) de Coronapandemie in zwaar weer belandden. De regelingen zijn additioneel ten opzichte van de NOW en TVL-regelingen.

De drie regelingen verschillen op een aantal vlakken qua opzet:

- De TRSEC is de 'originele' regeling. Belangrijk doel van deze regeling is het in stand houden van de ruggengraat van de sector. Daartoe worden met name professionele evenementenorganisatoren en toeleveranciers door de regeling ondersteund.
- Naar aanleiding van een debat in de Tweede Kamer is de ATE opgezet. Deze regeling richt zich op de bredere sector, waartoe ook niet-professionele organisatoren behoren.
- Deze regelingen zijn vervolgens in 2022 samengevoegd in de SEG22.

Met de regelingen kunnen organisatoren - in het geval van een evenementenverbod - in de voorbereiding eigen gemaakte kosten en gemaakte kosten van toeleveranciers dekken.

Figuur 1 Schematische opzet evenementenregelingen

Sector overwegend positief over opzet en effect regelingen

Het overgrote deel van de gesproken partijen uit sector, uitvoering en beleid zijn positief over de opzet en effecten van de regelingen. Dit blijkt ook uit de enquêteresultaten: 73% van de respondenten geeft een voldoende aan de regelingen (6 of hoger), 37% geeft zelfs een 8 of hoger en 27% geeft een onvoldoende (5 of lager).

De TRSEC is het resultaat van een goede samenwerking in de driehoek van beleid (hoofdzakelijk EZK en OCW), uitvoering (RVO) en sector. Zowel overheid als sector geven aan dat er aan beide kanten sprake was van een open en constructieve houding die zeer belangrijk is geweest voor het ontwikkelen en uitwerken van de TRSEC.

Het is kwantitatief lastig gebleken volledig inzichtelijk te maken wat de economische effecten zijn geweest. De econometrische analyse geeft indicaties voor positieve effecten: gebruikers van verschillende regelingen laten na Corona een hogere groei in omzet en personeel zien dan niet-gebruikers. Ook het effect van het doorbetalen in de keten is niet volledig kwantitatief vast te stellen. Uit de gesprekken en enquêteresultaten komt een positief beeld naar voren. Over het algemeen geven organisatoren aan dat de regelingen hebben bijgedragen aan het 'overleven' van de crisis en waren de regelingen een stimulans om de voorbereiding van evenementen door te zetten. Ook geven zowel organisatoren als toeleveranciers aan dat de regelingen organisatoren in staat stelden toeleveranciers te betalen en dat dit over het algemeen op adequate wijze heeft plaatsgevonden.

Evenementenorganisatoren (en leveranciers) konden ook aanspraak maken op de TVL en NOW regelingen. Deze bleken echter niet voldoende stimulans te bieden voor organisatoren om ook evenementen in de Corona periode te organiseren en voor te financieren. De evenementenregelingen hebben daarmee ook een additionele werking ten opzichte van de TVL en NOW gehad.

Aanhoudende onzekerheid door relatie met contactbeperkende maatregelen

Het lukte met de regelingen niet volledig alle onzekerheid voor organisatoren weg te nemen. Organisatoren kwamen alleen in aanmerking voor de regelingen, wanneer er sprake was van een door de overheid afgekondigd en volledig evenementenverbod in het kader van contactbeperkende maatregelen.¹ In perioden dat er wel Coronabeperkende maatregelen waren (zoals 1,5 meter afstand, maximumaantal aanwezigen e.d.), maar er geen volledig verbod was, kwamen organisatoren niet in aanmerking voor de regeling. Ook in de situatie dat er een lockdown en evenementenverbod dreigde, maar nog niet op een persconferentie was

¹ Deze voorwaarde is voortgevloeid uit Europese staatssteunregels.

afgekondigd, zou een organisator die op dat moment zijn evenement annuleerde niet in aanmerking komen voor de regeling. In de zomer- en het najaar van '21 werden Coronamaatregelen ook voor periodes van drie aaneengesloten weken afgekondigd. Mocht een evenement, geannuleerd door de organisator, net na deze periode plaatsvinden en het verbod werd niet verlengd, dan zou een organisator niet in aanmerking komen voor de regeling.²

Deze koppeling van de regelingen met de afkondiging van volledige evenementenverboden en de wijze waarop dit plaatsvond, zorgde voor aanhoudende onzekerheid bij organisatoren. Het was voor veel organisatoren moeilijk in te schatten wanneer zij in aanmerking zouden komen en of ze evenementen nou door moesten laten gaan of zelf moesten annuleren (met het risico dat er geen steun vanuit de overheid zou komen).

Naast de relatie met de volledige evenementenverboden zorgden enkele andere voorwaarden (de 80-20 regel en maximumperiode waarbinnen een evenement moest plaatsvinden³) voor onzekerheid. Het bleef voor organisatoren moeilijk in te schatten of ze in aanmerking konden komen voor de regelingen. Het zorgde ervoor dat enkele organisatoren geen beroep deden op de evenementenregelingen en dat zij tussen wal en schip vielen.

Sector herstelt zich na corona, maar er zijn blijvende uitdagingen

Hoe de sector er uit had gezien zonder de regelingen is niet volledig te beantwoorden. De econometrie geeft geen volledig uitsluitsel. De zakelijke markt – die grotendeels was uitgesloten van de regelingen – is na Corona goed hersteld, wat indiceert dat sectoren die geen gebruik konden maken van de regelingen ook goed herstellen. Tegelijkertijd zien we dat het aantal sportevenementen nog niet volledig op het niveau van voor de coronacrisis is. Bij grotere festivals zien we (zowel in aantal evenementen als bezoekersaantallen) wel een herstel. Ondanks uitdagingen, zijn er tot dusver geen grote partijen door Covid omgevallen. Wat daarnaast opvalt is dat een relatief groot deel van de enquêterespondenten (>80%) aangeeft dat de regelingen een meerwaarde hadden ten opzichte van de TVL/NOW en dat de evenementenregelingen hebben bijgedragen aan het economisch overleven van de organisatie.

In algemene zin kan er gesproken worden van een herstel van de sector na Corona, maar tegelijkertijd zien we dat organisatoren en toeleveranciers op onderdelen onder druk staan. Na Corona is de vraag naar o.a. festivals, voorstellingen en concerten groot, ten dele omdat bezoekers in zekere mate de Coronaperiode willen inhalen. Tegelijkertijd staat de sector onder druk: er is sprake van personeelstekorten en gestegen prijzen (inflatie) en moeten organisaties leningen die voortkomen uit (enkele) Coronasteunmaatregelen afbetalen, die de winst drukken.

² Er zijn partijen geweest die afkeuring in deze situatie (succesvol) hebben aangevochten bij de rechter. Achteraf is de periode waar de TRSEC regeling betrekking op heeft ook verruimd.

³ Zie paragraaf 3.2.3 voor een uiteenzetting van deze voorwaarden.

Beantwoording hoofdvraag

De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

“Waren de TRSEC, de ATE en de SEG22, als onderdeel van de Coronasteunmaatregelen, doeltreffend en doelmatig in het ondersteunen van de levensvatbaarheid van de evenementensector, inclusief de achterliggende keten van betrokken toeleveranciers zoals Zzp’ers, artiesten, horecamedewerkers?”

De regelingen hebben een positieve bijdrage aan de sector geleverd. De regelingen hadden drie hoofddoelen: het doororganiseren van evenementen, het economisch ondersteunen van de sector en perspectief bieden voor de samenleving. Om te beoordelen of de regelingen doeltreffend zijn, is het de vraag of deze doelen behaald zijn. Sterkste positieve effect is op het vlak van het ‘doororganiseren van evenementen’. Hiermee is ook perspectief voor de samenleving geboden: zonder de regelingen was het aanbod van evenementen in het najaar van 2021 en begin van 2022 naar alle waarschijnlijkheid veel lager geweest. Op deze aspecten beoordelen we de regelingen als doeltreffend – de resultaten lijken in overeenstemming met de van te voren opgestelde doelstellingen van de regeling. Qua economische steun voor de sector oogt het effect positief (op basis van gesprekken met sector en enquête), maar het effect van de regelingen is niet volledig middels de econometrie vast te stellen.

Ook beoordelen we de regelingen - als het gaat om de garantiewerking, steun aan organisatoren en perspectief voor de samenleving - als doelmatig⁴. Bij de inrichting van de regelingen is nadrukkelijk aandacht besteed aan de doelmatigheid van de regelingen en belasting van de uitvoeringsorganisatie. Er zijn verschillende alternatieven overwogen (zoals subsidies verstrekken via gemeenten, het opzetten van een fonds) maar het is niet evident dat dergelijke alternatieven een efficiëntere en doelmatigere opzet zouden kennen. Uitvoeringskosten van de regeling betreffen 0,6% van de uitgekeerde subsidies.

We zien ook een overwegend positief beeld als het gaat om het doorbetalen in de achterliggende keten en de economische steun die daar geleverd is, maar plaatsen hierbij wel de kanttekening dat niet volledig objectief vast te stellen is in welke mate dit heeft plaatsgevonden.

⁴ Doelmatig wil zeggen: zijn de prestaties en effecten gerealiseerd met en zo min mogelijke inzet van (financiële) middelen?

Conclusies

We trekken de volgende conclusies.

- Met de regelingen is het gelukt om organisatoren te stimuleren om ondanks de onzekerheid toch evenementen te organiseren (de zogeheten garantiewerking). De regelingen hebben hier een positief effect op gehad.
- De regelingen hebben ook een overwegend positief economisch effect gehad voor organisatoren. Zowel uit interviews als de enquête maken we op dat veel bedrijven uit de sector economisch baat hebben gehad bij de regelingen, in een periode waar Covid hard heeft toegeslagen. De econometrische analyse geeft ook indicaties voor een positief effect op zowel omzet als werkgelegenheid van bedrijven die gebruikt hebben gemaakt van de regelingen. Ook hebben de regelingen een additioneel effect gehad naast de TVL/NOW – zonder regelingen was het voor veel organisatoren niet mogelijk om in een onzekere tijd evenementen te (voor)financieren en organiseren.
- Er zijn wel verschillen tussen sectoren. De meest positieve effecten zien we op het gebied van festivals en concerten (de twee doelgroepen die het meest gebruik hebben gemaakt van de regelingen). Het gebruik van de regelingen onder sportevenementen, beurzen en overige evenementen is lager. Het herstel van deze subsectoren is ook minder sterk dan festivals en concerten.
- Op basis van kwalitatieve inzichten, concluderen we dat de regelingen een overwegend positief economisch effect hebben gehad op de keten van toeleveranciers. De mate waarin is echter niet volledig objectief vast te stellen.
- Verschillende factoren hebben gezorgd voor aanhoudende onzekerheid omtrent de steun. Dit betreft (in belangrijke mate) de onzekerheid omtrent contactbeperkende maatregelen en het al dan niet in aanmerking komen voor de regelingen. In mindere mate werd er onzekerheid veroorzaakt door onduidelijkheid over de voorwaarden en lange (ervaren) aanlooperperiode van de TRSEC.
- De inrichting van de regelingen zijn het resultaat van een goede samenwerking tussen beleid, uitvoering en sector. Deze samenwerking heeft een positief effect gehad op de opzet en inrichting van de regelingen.
- We beoordelen de regelingen als doeltreffend (de doelen uit de interventielogica zijn redelijkerwijs behaald) en doelmatig (de uitvoeringskosten zijn relatief beperkt gebleven en alternatieve wijzen zijn onderzocht maar bleken niet haalbaar of minder doelmatig).
- De sector laat tekenen van herstel zien, maar er zijn ook naweeën van de Coronacrisis. De sector worstelt met hoge prijzen, personeelstekorten, afbetalen van leningen in het kader van Coronasteunmaatregelen en regelgeving. Het herstel is ook verschillend voor subsectoren; waar festivals en concerten een herstel in aantal evenementen en bezoekers laten zien, blijft het herstel bij sport- en andere typen evenementen achter.

Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek doen we de volgende aanbevelingen. Deze zijn enerzijds gericht op het opzetten en ontwikkelen van gelijksoortige regelingen (ook buiten de evenementensector of buiten de context van Corona) en anderzijds op de evenementensector zelf:

- Versterk de registratie van doorbetalingen in de keten. Eén van de belangrijkste beleidsaannames in deze regelingen is dat betalingen en subsidies doorstromen (of door dienen te stromen) in de keten. Er is echter geen cijfermatige informatie beschikbaar om vast te stellen in hoeverre dit heeft plaatsgevonden. Voor toekomstige regelingen dient deze registratie versterkt te worden. Onderzoek hier of dit kan via bijvoorbeeld de registratie bij RVO of andere manieren. Versterkte registratie dient zich te richten op het (achteraf) kunnen vaststellen van de mate waarin doorbetalingen hebben plaatsgevonden en het economisch effect van deze doorbetalingen. Ook kan verbeterde registratie mogelijk inzicht geven in misbruik en handhaving bij niet doorbetalen – dit zal wel echter meer inzet en capaciteit vergen van uitvoeringsorganisaties.
- Onderzoek ook de mogelijkheden om zelforganisatie bij toeleveranciers (of andere partijen waar doorbetaling naar plaats dient te vinden) te versterken. In het onderzoek kwam naar voren dat toeleveranciers onderling contact zochten om te checken of zij in aanmerking kwamen voor een doorbetaling van een organisator. Hierbij maakten ze ook gebruik van het RVO-portal, waarop te zien is of een evenement subsidie heeft ontvangen. Zodoende konden toeleveranciers aankloppen bij organisatoren om betalingen te krijgen. Het verder versterken of stimuleren van dergelijke zelforganisatie (in de vorm van informatievoorziening, registers, checks of digitale loketten) kan er aan bijdragen dat doorbetalingen plaatsvinden en subsidies door de keten heen stromen. Dit kan ook de positie van zzp'ers versterken.
- Versterk de informatiepositie omtrent de evenementensector bij de overheid en sector zelf. Bij het opzetten van de regelingen bleek het zeer moeilijk cijfermatig een beeld te vormen van de sector. Beschikbare data (zoals de microdata van CBS) bleken een onvoldoende beeld van de sector te kunnen vormen. Ook in deze evaluatie blijken de data niet altijd voorhanden. Het versterken van de informatiepositie maakt het mogelijk (subsidie)regelingen of economische steun beter aan te laten sluiten op de sector en de omvang van steun in kaart te brengen.
- Onderzoek de mogelijkheden tot een solidariteits- of calamiteitenfonds binnen de evenementensector. Zoals in de rapportage beschreven is de kans dat de overheid de sector weer zal steunen bij een grootschalige crisis klein. Organisatoren zijn zich nu met de ervaringen van Covid beter bewust van de gevolgen van een pandemie. Ook was er ten tijde van de regelingen sprake van budgettaire ruimte bij de overheid en een lage rente. Volgende grootschalige crises zullen naar verwachting in grotere mate door de sector zelf opgevangen moeten worden. Extreem weer in de vorm van 'piekbuien' en onweer zullen in verband met klimaatverwarming steeds vaker voorkomen. Het is ook niet uitgesloten dat gebeurtenissen als een pandemie terugkeren. Het wordt de vraag in hoeverre overheden en verzekeraars in de toekomst garant zullen staan bij dergelijke gebeurtenissen. Fondsen die door de sector worden opgezet en beheerd, kunnen voorkomen dat bij het wegvallen van dekking door verzekeraars er een beroep moet worden gedaan op de overheid en kunnen voor de langere termijn garantie bieden. Hier ligt een belangrijke verantwoordelijkheid voor de sector zelf.

- Wij bevelen aan dat bij toekomstige vergelijkbare regelingen ook een goede samenwerking tussen beleid, uitvoering en sector gezocht wordt. Veel van de succesfactoren in de evenementenregelingen zijn toe te wijzen aan een goede onderlinge samenwerking. Het gaat dan niet om de vraag of en in welke mate er steun voor een sector moet komen (dit is een politieke en beleidsmatige keuze), maar over de vraag *hoe* deze steun het beste vormgegeven kan worden zodat deze effectief wordt ingezet.

Inhoudsopgave

Samenvatting	iii
1 Inleiding	1
1.1 Introductie	1
1.2 Doel- en vraagstelling	1
1.3 Methoden	1
1.4 Leeswijzer	3
2 Beschrijving regelingen	4
2.1 De evenementenregelingen	4
2.2 Doelstellingen en interventielogica	5
2.2.1 TRSEC	5
2.2.2 ATE	6
2.2.3 SEG22	6
2.3 Voorwaarden	7
2.4 Tijdlijn	9
3 Analyse opzet, werking, uitvoering en ervaringen	10
3.1 Algemeen beeld opzet, werking, uitvoering en ervaringen	10
3.1.1 Overwegend positief oordeel over regelingen en economische steun	10
3.1.2 Ontwikkeling en uitvoering van de regelingen	11
3.1.3 Stimuleren van organiseren evenementen	13
3.1.4 Additionaliteit evenementenregelingen ten opzichte van NOW/TVL	14
3.1.5 Verwachting en ervaringen gebruikers	16
3.1.6 Misbruik en oneigenlijk gebruik	19
3.1.7 Verschillende grootteklassen	21
3.2 Factoren die zorgden voor aanhoudende onzekerheid	21
3.2.1 Relatie regelingen met contactbeperkende maatregelen	21
3.2.2 Vertraging van de regelingen	23
3.2.3 Nut en noodzaak 80-20 regel en maximumperiode	24
3.2.4 Tussen wal en schip	25
3.3 Positie toeleveranciers en doorbetalen in keten	26
3.4 Internationale vergelijking	29
3.4.1 Vlaanderen	29
3.4.2 Oostenrijk	31
3.4.3 Vergelijking en lessen	32
4 Cijfermatige analyse evenementensector & -regelingen	33
4.1 Evenementensector tijdens & na Covid	33

4.1.1	Ontwikkelingen Covid	34
4.1.2	Omzet & omzetderving	37
4.2	Gebruik evenementenregelingen	39
4.2.1	Budgetten en gebruik	39
4.2.2	Uitvoeringskosten	40
4.2.3	Verschuiven opvatting doelgroep	41
4.2.4	Gebruik ATE en SEG22	41
4.3	Effectanalyse	42
4.3.1	Uitkomsten econometrische analyse	42
4.3.2	Effect: bereik en compensatie omzetderving	44
4.3.3	Organiseren van evenementen na Corona	45
4.4	Vergelijking met andere sectoren	47
4.4.1	Horeca	47
4.4.2	Cultuursector	49
5	Conclusies en aanbevelingen	51
5.1	Bevindingen, lessen, succesfactoren en knelpunten	51
5.1.1	Beantwoording hoofdvraag	53
5.2	Conclusies	54
5.3	Aanbevelingen	55
	Bijlage A Onderzoeksvragen	57
	Bijlage B Geïnterviewde personen	58
	Bijlage C Geraadpleegde documentatie	60
	Bijlage D Tijdlijn maatregelen	62
	Bijlage E Methodologie	64
	Gegevens Respons	64
	Econometrie	64
	Context en doelstelling	64
	Uitdaging Effectmeting: selectiebias	65
	Data en indicatoren	65
	Koppeling data	65
	Kanttekeningen	65
	Propensity score matching	66
	Gevoeligheidsanalyses	67
	Enquête	68

1 Inleiding

1.1 Introductie

Tijdens de Coronacrisis zijn de subsidieregelingen Tijdelijke Regeling Subsidie Evenementen COVID-19 (TRSEC), de Aanvullende Tegemoetkoming Evenementen (ATE) en de Subsidieregeling Evenementengarantie 2022 (SEG22) in het leven geroepen om de evenementensector te ondersteunen. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft de opdracht gegeven om deze regelingen te evalueren. Deze evaluatie is onderdeel van een bredere evaluatie van de Coronasteunmaatregelen.

Dit rapport betreft de eindrapportage van de evaluatie van de evenementenregelingen. Hierin worden de resultaten van het onderzoek beschreven.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is te evalueren of de subsidieregelingen TRSEC, ATE en SEG22 doeltreffend en doelmatig waren in het ondersteunen van de evenementensector en de achterliggende keten tijdens de Coronacrisis. De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

“Waren de TRSEC, de ATE en de SEG22, als onderdeel van de Coronasteunmaatregelen, doeltreffend en doelmatig in het ondersteunen van de levensvatbaarheid van de evenementen sector, inclusief de achterliggende keten van betrokken toeleveranciers zoals Zzp’ers, artiesten, horecamedewerkers?”

De hoofdvraag valt uiteen in enkele deelvragen, die in bijlage A worden weergegeven.

De evaluatie richt zich op de primair op de drie evenementenregelingen TRSEC, ATE & SEG22. Hiermee wordt de periode van aankondiging tot sluiting van deze regelingen onderzocht (begin 2021 t/m zomer 2022). De Coronabeperkende maatregelen of andere steunmaatregelen voor de evenementensector worden niet met dit onderzoek geëvalueerd.⁵

1.3 Methoden

Het onderzoek heeft op basis van de volgende methoden plaats gevonden.

Deskstudie

In de deskstudie is documentatie rondom de evenementenregelingen bestudeerd. De documentatie omvat onder andere wet- en regelgeving, kamerstukken, aangeleverde informatie van het RVO, overheidswebsites en een variatie aan literatuur. Informatie uit deze documenten worden consequent geïnventariseerd en gekoppeld aan de onderzoeksvragen. Overzicht van geraadpleegde documentatie is te vinden in bijlage C.

Interviews

Voor dit onderzoek zijn 35 interviews uitgevoerd, met vertegenwoordigers vanuit de verschillende betrokken ministeries, vertegenwoordigers uit de branche, evenementenorganisatoren en toeleveranciers en organisaties uit Vlaanderen en Oostenrijk

⁵ Wel wordt de relatie tussen evenementenregelingen en de contactbeperkende maatregelen en relatie tussen evenementenregelingen en NOW/TVL in het onderzoek meegenomen.

(in het kader van de internationale vergelijking). Bijlage B geeft een overzicht van de organisaties waaraan de geïnterviewden zijn verbonden.⁶

Econometrische Analyse

Om de economische effecten van de regelingen op de organisatoren in kaart te brengen, is er een econometrische analyse uitgevoerd. Dit betreft een analyse van evenementenorganisatoren met behulp van de CBS-microdata. Er is gezien of organisatoren die subsidies ontvangen hebben zich op andere wijze economisch ontwikkelen (op het gebied van omzet en personeel) dan vergelijkbare bedrijven. Een uitgebreide verantwoording van de methodologie is te vinden in bijlage E.

Cijfermatige analyse evenementen

Naast de econometrische analyse, is er ook een cijfermatige analyse van evenementen uitgevoerd. Waar de econometrische analyse zich meer op de economische effecten op de organisatoren focust, zal deze cijfermatige analyse zich meer richten op trends en dynamiek in de evenementensector. Met behulp van de monitor van Respons en de openbare lijst van RVO kunnen we op evenement-, organisator- en typeniveau inzicht verkrijgen in de realisaties van verschillende typen evenementen (onder andere concerten, festivals, sportevenementen). Daarmee kunnen we een beeld schetsen hoe de groep evenementen die vanuit de drie regelingen is ondersteund het voor en na Corona hebben gedaan. Ook is gekeken of evenementen die ondersteund zijn door de regelingen na Corona vaker terugkomen dan evenementen die geen steun hebben ontvangen. Verantwoording omtrent de gebruikte data is te vinden in bijlage E.

Enquête

Om organisaties en toeleveranciers te bevragen is een enquête uitgezet. De enquête is via vier kanalen uitgezet (RVO, de contactgegevens van Respons, VVEM en DVA) en heeft drie weken open gestaan. De enquête is naar ca. 3000 partijen verstuurd en door 407 partijen ingevuld, waarvan 257 volledig.⁷ We schatten de responsiegraad op 5-10%.⁸ 86% van de respondenten betreft evenementenorganisatoren en 14% toeleveranciers. De enquête is ingevuld door 147 partijen die ook gebruik hebben gemaakt van de regeling. Uit de aangeleverde cijfers van RVO blijkt dat 362 partijen een subsidie uit de regeling ontvangen hebben. Hiermee hebben we 41% van de partijen die ook subsidie heeft ontvangen kunnen bevragen via de enquête. Voor een uitgebreide verantwoording en beschrijving van de opzet verwijzen we naar bijlage E.

Internationale vergelijking

De internationale vergelijking wordt uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de steunmaatregelen die zijn getroffen voor de evenementensector tijdens de Coronacrisis in verschillende omliggende landen. De vergelijking zal plaatsvinden met Oostenrijk en Vlaanderen. Per land zullen wij een deskstudie uitvoeren en twee gesprekken afnemen. Wij zullen hiervoor per land

⁶ Er zijn additionele interviews uitgevoerd met verschillende toeleveranciers om een goed beeld te vormen van de wijze waarop en de mate waarin doorbetaling aan toeleveranciers door organisatoren hebben plaatsgevonden. Deze additionele interviews vervangen het origineel voor dit onderzoek voorziene casestudies naar bedrijven die 'net buiten de boot vielen' voor de evenementenregelingen.

⁷ De overige respondenten hebben de enquête deels ingevuld, maar zijn niet altijd tot de slotvraag gekomen.

⁸ We weten niet precies naar hoeveel partijen de enquête is uitgezet, omdat er sprake kan zijn van overlap. Een partij die een aanvraag heeft gedaan bij RVO en lid is van VVEM kan bijvoorbeeld via beide kanalen een uitnodiging hebben ontvangen. In totaal zijn er 3346 partijen gemaild, maar hier kunnen dus dubbellingen inzitten. Van 2406 partijen kunnen wij direct zien of zij de enquête hebben ingevuld. De responsgraad op basis van deze gegevens is 11%. Zie bijlage E voor meer achtergrondinfo.

vertegenwoordiging vanuit de subsidieverstrekker en vertegenwoordiging vanuit de branche interviewen.

1.4 Leeswijzer

De rapportage is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving van de (opzet van) de regelingen gegeven.
- In hoofdstuk 3 geven we een analyse van de opzet, werking, uitvoering en ervaringen met de regelingen.
- In hoofdstuk 4 geven we een cijfermatige analyse van de evenementensector en de regelingen
- In hoofdstuk 5 worden de conclusies en aanbevelingen gegeven.

2 Beschrijving regelingen

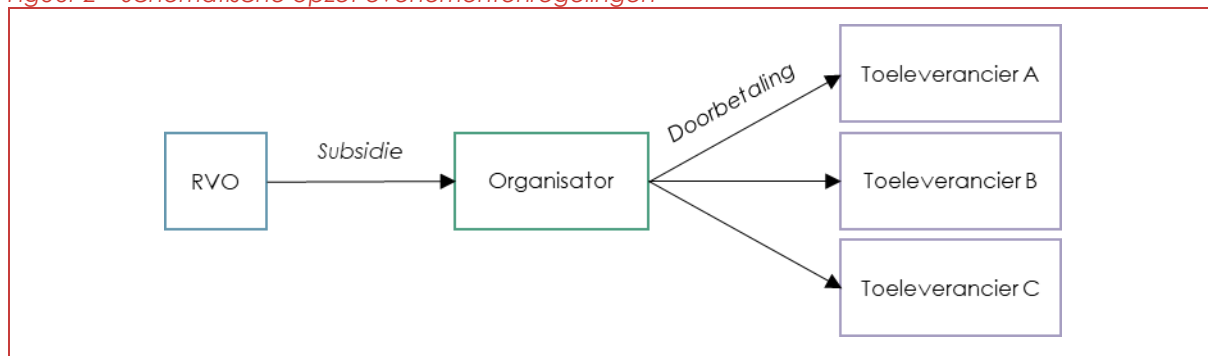
In dit hoofdstuk wordt een kwalitatieve analyse gegeven van de regelingen. We beschrijven de regelingen en geven een analyse van de opzet, tijdslijn en voorwaarden van de regelingen.

2.1 De evenementenregelingen

De Tijdelijke Regeling Subsidie Evenementen COVID-19 (TRSEC), de Aanvullende Tegemoetkoming Evenementen (ATE) en de Subsidieregeling Evenementengarantie 2022 (SEG22) zijn subsidieregelingen voor ondernemers in de evenementensector die tijdens de Coronapandemie in zwaar weer belandden. De regelingen zijn additioneel ten opzichte van de NOW en TVL-regelingen.⁹

Met de regelingen kunnen organisatoren - in het geval van een evenementenverbod - in de voorbereiding eigen gemaakte kosten en gemaakte kosten van toeleveranciers dekken. De opzet van de regelingen is dusdanig dat de verantwoordelijke organisator (die het financieel risico voor het evenement draagt) een aanvraag kan doen bij de Rijkdienst Van Ondernemend Nederland (RVO). Bij annulering van het evenement (veroorzaakt door Coronabepalende maatregelen) en goedkeuring ontvangt de organisator de subsidie, die hij vervolgens doorbetaalt aan de verschillende toeleveranciers.

Figuur 2 Schematische opzet evenementenregelingen

Bron: Technopolis

⁹ De tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) en Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) zijn tegemoetkomingen gericht op het dekken van personeelskosten en vaste lasten; de evenementenregelingen richten zich op het compenseren van gemaakte kosten bij het annuleren door evenementenverboden.

Er zijn enkele verschillen tussen de drie evenementenregelingen - de volgende tabel geeft een bondig overzicht.

Tabel 1 Overzicht evenementenregelingen

Regeling	Beschrijving
TRSEC	• Alleen voor entree heffende evenementen • Op voorhand aangekondigd en opengesteld • Budget van € 450 mln. • Had betrekking op tweede helft 2021 • Aanvrager diende te beschikken over pandemiedekking
ATE	• Ook voor vrij toegankelijke evenementen • Achteraf aangekondigd en opengesteld • Budget van € 120 mln. • Had betrekking op tweede helft 2021
SEG22	• Zowel voor gratis als betaalde evenementen • Op voorhand aangekondigd en achteraf opengesteld • Budget van € 475 mln. • Had betrekking op eerste kwartaal 2022

Bron: Technopolis

2.2 Doelstellingen en interventielogica

Op basis van de interviews en documenten hebben wij de volgende doelstellingen van de regelingen geïdentificeerd.

2.2.1 TRSEC

Aanleiding

De contactbeperkende maatregelen stelden de evenementenbranche voor een aantal uitdagingen. De organisatie van evenementen kent een relatief lange voorbereidingstijd – een voorbereiding van meer dan een half jaar is niet ongebruikelijk voor een groot evenement. In deze voorbereiding maken evenementenorganisatoren en hun toeleveranciers al kosten. Deze kosten kunnen in verhouding relatief hoog zijn ten opzichte van de liquide middelen van een organisator.

Bij annulering van evenement kunnen organisatoren in principe terugvallen op hun verzekering. Echter, na de beginperiode van Corona schrapten evenementenverzekeraars de pandemiedekking. Ook werden deze kosten in de voorbereidende fase bij annulering niet vergoed vanuit andere Coronasteunmaatregelen zoals de TVL. Met de TRSEC regeling werd getracht het financieel risico van annulering alsnog af te dekken.

Doelstellingen

Met de TRSEC werd gepoogd te voorkomen dat organisatoren in de evenementensector in de liquiditeitsproblemen terecht zouden komen waardoor mogelijk ook de achterliggende keten van toeleveranciers zou instorten. Ook werd getracht te voorkomen dat de organisatoren zouden stoppen met het treffen van voorbereidingen voor evenementen vanwege de onzekere situatie, waardoor, mocht de situatie het tóch toelaten, evenementen alsnog door konden gaan. Zo hadden inwoners iets om naar uit te kijken in de Coronatijd.

Hierbij werd getracht de 'ruggengraat' (bestaande uit grootschalig professionele organisatoren en hun toeleveranciers) van de Nederlandse evenementensector te steunen en te voorkomen dat deze voor Nederland belangrijk geachte sector om zou vallen door faillissementen en grootschalig vertrek van personeel.

De TRSEC kent hiermee de volgende doelen:

- Garantiewerking: organisatoren stimuleren om ondanks de onzekerheid toch evenementen te organiseren;
- Het economisch steunen van keten van toeleveranciers;
- Het economisch steunen van professionele evenementenorganisatoren;
- Perspectief voor de samenleving bieden.

2.2.2 ATE

Aanleiding

Met de ATE wilde het kabinet organisatoren van evenementen tegemoetkomen die wel kosten hebben gemaakt, maar niet voldoen aan de voorwaarden voor de TRSEC. De directe aanleiding voor de ATE was het besluit van 9 juli 2021, waarin nieuwe Coronamaatregelen zijn afgekondigd. Hierdoor werden ongeplaceerde evenementen met ingang van 10 juli 2021 verboden.¹⁰

Doelstellingen

Belangrijk verschil met de TRSEC is dat de ATE zich richt op de sector in de breedte (inclusief kleinschalige evenementen) en niet alleen op de 'ruggengraat'.

Ander belangrijk verschil is dat de ATE geen garantiewerking had – de regeling is uitgewerkt en opengesteld ná de periode waar de regeling betrekking op had (zie hiervoor ook paragraaf 2.4 'Tijdslijn' en bijlage D waar in meer uitgebreid de tijdslijn wordt beschreven). Er zat geen prikkel in de regeling om garantie voor de toekomst te bieden. De ATE regeling had daarmee meer een compenserend dan een garantiewerkend karakter. De doelen van de ATE vatten we daarmee als volgt samen:

- Het economisch steunen van evenementenorganisatoren;
- Het economisch steunen van keten van toeleveranciers;

2.2.3 SEG22

De TRSEC en ATE zijn in het najaar van 2021 samengevoegd in de SEG22. Op een aantal wijzigingen na is de opzet en werking van de SEG22 hetzelfde als de twee andere regelingen. Met de aankondiging op voorhand is er ook sprake van een garantiewerking. De doelen van de SEG22 vatten we daarmee als volgt samen:

- Garantiewerking: organisatoren stimuleren om ondanks de onzekerheid toch evenementen te organiseren;
- Het economisch steunen van (professionele) evenementenorganisatoren;
- Het economisch steunen van keten van toeleveranciers;
- Perspectief voor de samenleving bieden.

¹⁰ <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-a44ef6bb-2e4d-4960-b567-67b2f2467495/pdf>

2.3 Voorwaarden

De drie regelingen TREC, ATE en SEG22 hebben andere voorwaarden voor ondernemers in de evenementensector om de subsidie te verkrijgen. In de tabel hieronder zijn de voorwaarden per regeling weergegeven.

Tabel 2 Voorwaarden evenementenregelingen

	Voorwaarden
TRSEC	• Gericht op evenementen die gepland stonden tussen 1 juli en 31 december 2021. • Het was toegestaan een evenement dat (normaal gesproken) gepland stond voor 1 juli 2021 te verplaatsen naar een datum tussen 1 juli en 31 december 2021. • Er had ten minste 1 eerdere editie van het evenement plaatsgevonden. • Voor de vorige geheel of gedeeltelijk in Nederland te houden editie van dat evenement was een annuleringsverzekering met pandemiedekking afgesloten. • Het evenement moest plaatsvinden in (Caribisch) Nederland. • Als organisator hield u zich aan de dan geldende Corona- en veiligheidsmaatregelen. • Gratis toegankelijke evenementen vielen niet onder de regeling. • Besloten evenementen, zoals bruiloften, bedrijfs- en buurtfeesten en feesten in een eigen zaal (bijvoorbeeld in een café), kwamen niet in aanmerking voor de regeling. • Had men voor het evenement of voor de locatie waar het evenement plaatsvond een evenementenvergunning nodig, dan moest deze zijn afgegeven door de gemeente. Of men had een verklaring van de gemeente dat er een vergunning zou zijn afgegeven, wanneer er geen evenementenverbod was. • Alleen gemaakte kosten voor het evenement vanaf 20 januari 2021 tot en met de datum van het evenementenverbod waren subsidiabel. • Alleen publiek toegankelijk evenement op basis van vrije kaartverkoop of deelnamegelden vielen onder de regeling • De organisator was verantwoordelijk voor het organiseren van het evenement én droeg het financiële risico. • Het evenement diende binnen een periode van 15 dagen plaats te vinden. • De subsidiabele kosten werden lager, wanneer een verzekering kosten van het evenement vergoedde. • Eventuele opbrengsten van het evenement, zoals sponsoring, verkoop van merchandise of subsidie van de gemeente werden van de subsidiabele kosten afgetrokken. • Vaste kosten, los van het evenement, waren niet subsidiabel. Zoals bijvoorbeeld de huur van een bedrijfspand, vaste afschrijvingen en materialen die voor meer dan 1 evenement te gebruiken zijn.
ATE	• Het evenement zou in de periode van 10 juli tot en met 31 december 2021 starten en toegankelijk zijn voor publiek. • Het evenement vond geheel of gedeeltelijk in (Caribisch) Nederland plaats. • Het evenement zou op 1 of meerdere dagen plaatsvinden, maar is door een evenementenverbod van de Rijksoverheid niet doorgegaan. • Het was niet verplicht om ten minste 1 eerdere editie van het evenement georganiseerd te hebben. • Het was niet noodzakelijk om bij een eerdere editie een annuleringsverzekering met pandemiedekking gehad te hebben. • Besloten evenementen, zoals bruiloften, bedrijfs- en buurtfeesten en feesten in een eigen zaal (bijvoorbeeld in een café), kwamen niet in aanmerking voor de regeling. • Had men voor het evenement of voor de locatie waar het evenement plaatsvond een evenementenvergunning nodig, dan moest deze zijn afgegeven door de gemeente. Of men had een verklaring van de gemeente dat er een vergunning zou zijn afgegeven, wanneer er geen evenementenverbod was. • Voor ATE kwamen ook gratis toegankelijke evenementen in aanmerking. • Besloten evenementen kwamen niet in aanmerking voor ATE zoals o.a. bruiloften, buurtfeesten en bedrijfsfeesten, • Evenementen die werden georganiseerd voor de zakelijke markt vielen ook onder de regeling, voor zover ze publiekelijk of via open inschrijving toegankelijk waren en de organisator risicodragers was voor het evenement als geheel.

	Voorwaarden
	• Alleen gemaakte kosten voor het evenement vanaf 20 januari 2021 tot en met de datum van het evenementenverbod waren subsidiabel. • Subsidiabele kosten waren bijvoorbeeld betalingen aan onderaannemers en leveranciers om tribunes op te bouwen, voor technische voorzieningen en voor de inhuur van beveiliging en artiesten. • De gevraagde subsidie was minimaal € 2.500. • Vaste kosten, los van het evenement, werden niet gezien als subsidiabele kosten. Zoals o.a. de huur van een bedrijfspand, vaste afschrijvingen en materialen die voor meer dan 1 evenement te gebruiken zijn. Voor deze kosten ontving men geen ATE. • Als de organisator voor de loonkosten van het evenement al NOW-subsidie heeft ontvangen, dan werden deze kosten niet vergoed door de ATE. • De subsidiabele kosten werden lager, wanneer een verzekering kosten van het evenement vergoedde. • Eventuele opbrengsten van het evenement, zoals sponsoring, verkoop van merchandise of subsidie van de gemeente werden van de subsidiabele kosten afgetrokken.
SEG22	• De geplande startdatum van het evenement was in de periode van 1 januari 2022 tot en met 30 september 2022. • Het evenement moest aantoonbaar gepland staan tijdens een evenementenverbod. • Het evenement werd geheel of gedeeltelijk georganiseerd in (Caribisch) Nederland. • Het evenement was publiekelijk toegankelijk (gratis of via kaartverkoop). • Besloten evenementen, zoals bruiloften, bedrijfs- en buurtfeesten en feesten in een eigen zaal (bijvoorbeeld in een café), kwamen niet in aanmerking voor SEG22. • Had men voor het evenement of voor de locatie waar het evenement plaatsvond een evenementenvergunning nodig, dan moest deze zijn afgegeven door de gemeente. Of men had een verklaring van de gemeente dat er een vergunning zou zijn afgegeven, wanneer er geen evenementenverbod was. • Vaste kosten, los van het evenement, werden niet beschouwd als subsidiabele kosten. Zoals o.a. de huur van een bedrijfspand, vaste afschrijvingen en materialen die voor meer dan 1 evenement te gebruiken zijn. • Een meldingsplichtig evenement moest ingang van het evenementenverbod door de gemeente zijn bevestigd. Of men een verklaring van de gemeente overleggen dat zij geen bezwaar zou hebben gehad tegen de organisatie van het evenement wanneer er geen evenementenverbod was. • Het evenement duurde maximaal 14 dagen. • De gemaakte kosten van het evenement, die onder deze regeling vielen, bedroegen minimaal € 2.500. • De subsidiabele kosten werden lager, wanneer een verzekering kosten van het evenement vergoedde. • Eventuele opbrengsten van het evenement, zoals sponsoring, verkoop van merchandise of subsidie van de gemeente werden van de subsidiabele kosten afgetrokken. • De organisator hield zich aan de Corona- en veiligheidsmaatregelen die op de datum van het evenement golden.

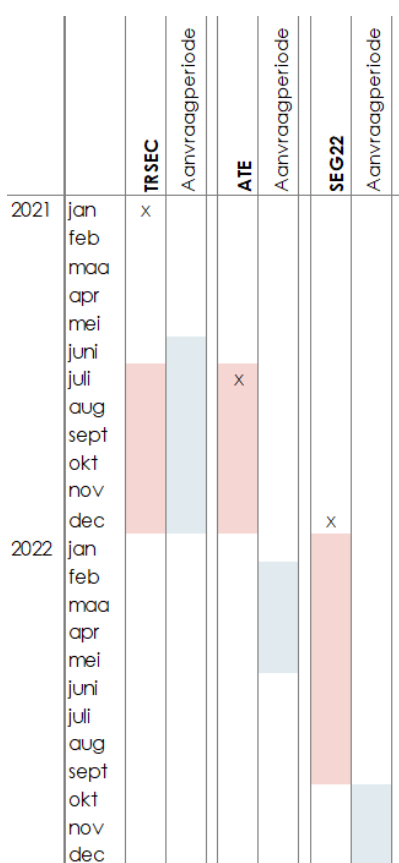
Bron: RVO

2.4 Tijdlijn

Tijdslijn evenementenregelingen

De regelingen hebben niet in de gehele 'Coronaperiode' bestaan. De TRSEC en ATE waren van toepassing in de tweede helft van 2021 en de SEG22 in de eerste helft van 2022. De volgende figuur geeft een overzicht. De 'x' geeft het moment van aankondiging weer, de rood arcering betreft de periode waarin evenementen in aanmerking komen, en blauwe arcering de periode waarin de regelingen open stonden voor aanvraag. Een uitgebreide tijdlijn is te vinden in bijlage D.

Figuur 3 Tijdlijn regelingen

TRSEC

- Aangekondigd op 21 januari 2021¹¹
- Betrekking op de periode 1 juli – 31 dec 2021¹²
- Aanvragen in periode 18 juni – 31 dec 2021¹³

ATE

- Aangekondigd op 14 juli 2021¹⁴
- Betrekking op de periode 10 juli – 31 dec 2021¹⁵
- Aanvragen in periode 28 feb 2022 – 31 mei 2022¹⁶

SEG22

- Aangekondigd op 14 december 2021¹⁷
- Betrekking op de periode 1 januari – 30 sept 2022¹⁸
- Aanvragen in periode 5 okt – 28 dec 2022¹⁹

¹¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35420-309.html>

¹² <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/trsec>

¹³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-45860.html>

¹⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35420-354.html>

¹⁵ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/ate-2021>

¹⁶ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/ate-2021>

¹⁷ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/trsec>

¹⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2022-24049.html>

¹⁹ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/seg22>

3 Analyse opzet, werking, uitvoering en ervaringen

In dit hoofdstuk wordt een analyse gegeven van de opzet, werking, uitvoering en ervaringen met de regelingen. Voor dit hoofdstuk baseren wij ons hoofdzakelijk op de interviews met beleidsmedewerkers, vertegenwoordigers, organisatoren en toeleveranciers, de internationale vergelijking en de resultaten van de enquête die is uitgezet onder organisatoren en toeleveranciers.

We beginnen het hoofdstuk met een algemeen beeld, vervolgens zoomen we in op factoren die zorgden voor aanhoudende onzekerheid, de positie van toeleveranciers en sluiten het hoofdstuk af met de internationale vergelijking.

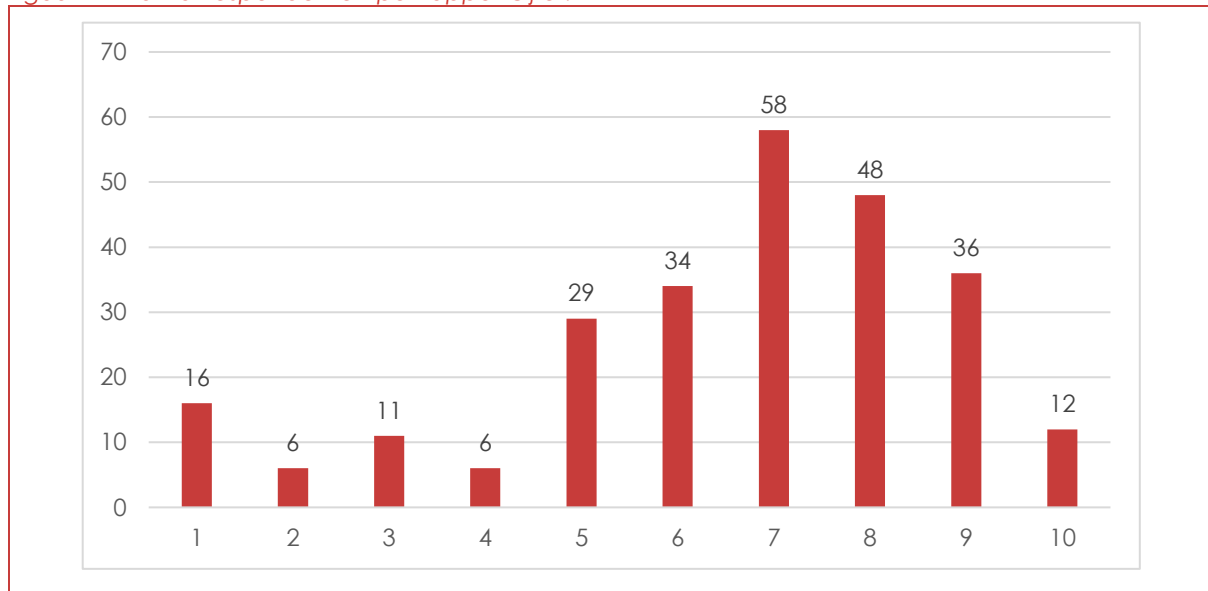
3.1 Algemeen beeld opzet, werking, uitvoering en ervaringen

3.1.1 Overwegend positief oordeel over regelingen en economische steun

Het overgrote deel van de gesproken partijen is overwegend positief over het proces van totstandkoming, de economische steun die de overheid aan de sector in Coronatijd heeft geboden en het effect van de regelingen.

Het overwegend positieve oordeel blijkt ook uit de enquêteresultaten: 73% van de respondenten geeft een voldoende (6 of hoger), 37% geeft zelfs een 8 of hoger en 27% geeft een onvoldoende (5 of lager). Gemiddeld geven de respondenten een 6,5 aan de regelingen, partijen die gebruik hebben gemaakt van de regeling geven gemiddeld een 7,5.²⁰ Figuur 4 geeft een overzicht van de rapportcijfers.

Figuur 4 Aantal respondenten per rapportcijfer.

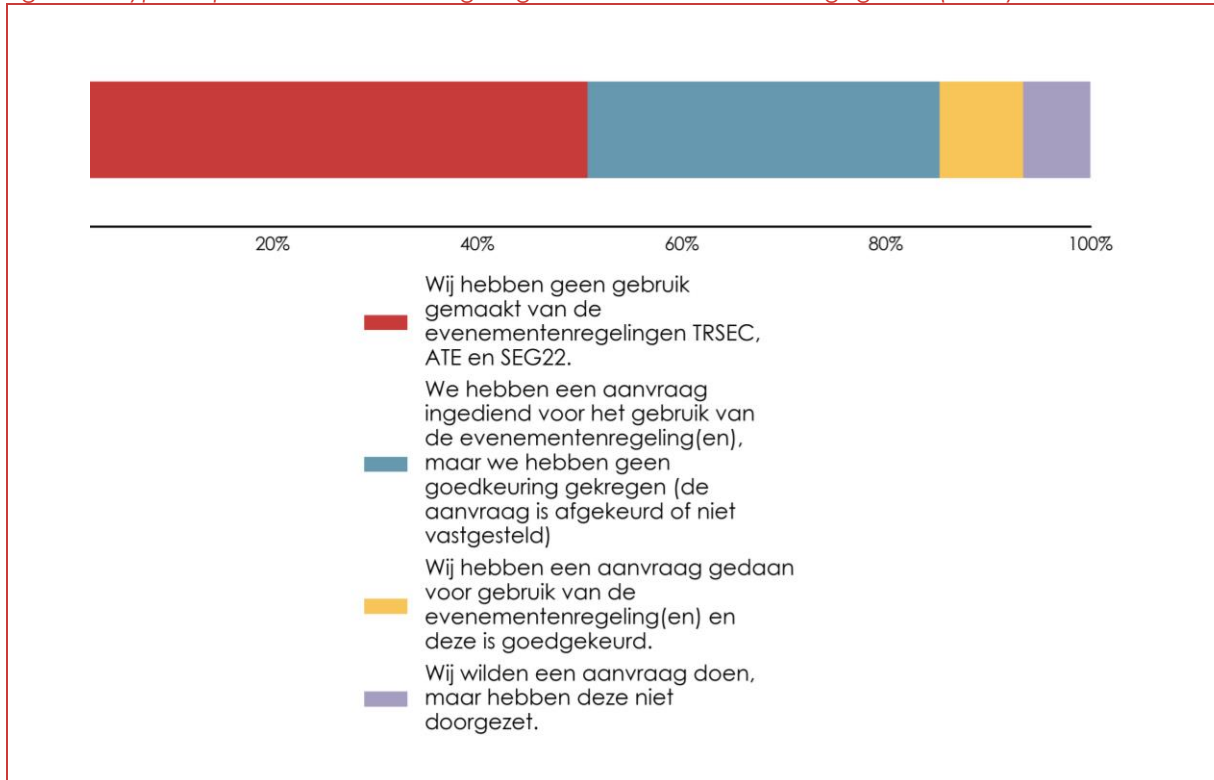

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

²⁰ In de beoordeling van de verschillende regelingen (TRSEC/ATE/SEG22) zien we geen grote verschillen. Gemiddelden en spreiding komen overeen.

Kijken we naar de partijen die de regeling een onvoldoende geven, dan betreft dit voornamelijk organisaties die geen gebruik hebben (kunnen) maken van de regelingen ofwel partijen waarvan de aanvraag is afgewezen. De volgende figuur geeft de verhouding weer van de partijen die een onvoldoende hebben gegeven.

Figuur 5 Type respondenten dat de regeling een onvoldoende heeft gegeven (N=68)

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Uit de andere antwoorden van deze groepen, open antwoorden en de gesprekken blijkt dat de ontevredenheid met name voortkomt uit het feit dat zij buiten de boot zijn gevallen. Juist diegenen die in aanmerking kwamen en gebruik hebben gemaakt van de regeling zijn juist overwegend positief. Er zijn wel kritiekpunten op de regelingen, o.a. in de relatie met de (wijze van aankondigen van de) contactbeperkende maatregelen. Hier gaan we verder in paragraaf 3.2 op in.

3.1.2 Ontwikkeling en uitvoering van de regelingen

Goede samenwerking beleid, uitvoering en sector bij inrichten en opstellen regelingen

De TRSEC is het resultaat van een goede samenwerking in de driehoek van beleid (hoofdzakelijk EZK), uitvoering (RVO) en sector. Zowel overheid als sector geven aan dat er aan beide kanten sprake was van een open en constructieve houding die zeer belangrijk is geweest voor het ontwikkelen en uitwerken van de TRSEC.

Om de regeling aan te laten sluiten bij de noden van de sector, diende de overheid de omvang van, dynamiek binnen en werking van de sector te begrijpen. De sector diende zich hiervoor te organiseren en vertegenwoordigen in gesprekken met de overheid, zodat input op deze vlakken geleverd kon worden. Dit heeft wel een opstartfase gekend (waarin partijen zich moesten organiseren en er veel stappen gemaakt moesten worden). Uiteindelijk zijn zowel overheid als sector positief over de wijze waarop de samenwerking heeft plaatsgevonden. De

goede samenwerking heeft bijgedragen aan de opzet van de regelingen en steun voor de sector.

Vanuit de geïnterviewde beleidsmedewerkers is wel aangegeven dat het opzetten van de regelingen plaatsvonden in een 'perfect storm': er was draagvlak vanuit de politiek, samenleving en sector voor de regelingen en de budgettaire ruimte die er bij de overheid was (mede door de lage rente) maakte het mogelijk de sector vanuit de overheid te steunen. Achteraf gezien wordt aangegeven dat mocht zich een dergelijke crisis als een pandemie zich voor doen, het niet een uitgemaakte zaak is dat de overheid wederom inspringt (mede door de hogere rentes en mogelijk aankomende bezuinigingsopgave bij de overheid). Verschillende geïnterviewden pleiten ervoor dat de evenementensector zelf voorbereidingen treft voor volgende grootschalige crisis, zoals het opzetten van een noodfonds.

Uitvoeringsaspecten speelden rol bij opzet van de regelingen

Vraag

4. Wat vroeg de inrichting van de regelingen van de uitvoering en hoe heeft de uitvoerbaarheid een rol gespeeld in het opzetten van de regelingen?

De opzet van de regelingen, waarbij de organisator van de regeling de subsidie aanvraag en ontving en deze doorbetaalde aan toeleveranciers, is mede tot stand gekomen op basis van overwegingen in de uitvoering. Directe uitbetaling aan toeleveranciers werd als dusdanig intensief en tijdrovend geacht, dat hier niet voor gekozen is. Een dergelijke opzet zou zorgen voor grote getallen aan aanvragen en beoordelingen, wat een flinke verhoging van inzet en capaciteit bij RVO veroorzaakt zou hebben.²¹

RVO heeft de aanvragen beoordeeld en verstrekt. Aanvragen werden technisch beoordeeld (voldeden deze aan de voorwaarden?) en er is o.a. gecontroleerd in hoeverre de evenementen waarvoor subsidie is aangevraagd ook daadwerkelijk terugkerend zijn en dus al eerder hadden plaatsgevonden) en (tijdig) zijn aangekondigd (om te voorkomen dat 'spookevenementen' die niet daadwerkelijk plaats zouden vinden gesubsidieerd zouden worden). Dit vond mede plaats op basis van analyses van aankondigingen van evenementen op sociale media en op basis van de historie van de evenementen

In totaal heeft RVO circa € 1,6 mln. aan uitvoeringskosten gemaakt (zie paragraaf 4.2.2 voor een detaillering). Uitvoeringskosten zijn niet uit te splitsen naar kosten voor verstrekking of controle dan wel vaststelling.

Een deel van de controle werd uitgevoerd door externe accountants (bij aanvragen boven €125.000).²² Deze accountants hebben ook een bijdrage geleverd aan de controle op de hoogte van de te compenseren bedragen en doorbetaling van de subsidies aan toeleveranciers. Deze werkwijze is gelijksoortig aan die van evenementenverzekeraars.

²¹ Capaciteit bij RVO is echter niet de enige reden geweest voor de keuze voor de opzet van de regeling. Het doorbetalen van organisator naar toeleveranciers is bijvoorbeeld ook conform werkwijze van evenementenverzekeraars. Eenzelfde opzet in de regelingen zorgt voor continuïteit en 'bekendheid' bij organisatoren.

²² Voor aanvragen boven de €25.000 is een derdenverklaring nodig.

Tussentijdse bijsturing door EZK en RVO

Vraag

1. Zijn EZK en RVO in staat geweest tussentijds bij te sturen op de vormgeving en uitvoering van de regelingen als gevolg van signalen uit de samenleving (responsiviteit)?

EZK en RVO hebben de regelingen op verschillende vlakken en op verschillende momenten aangepast. Ten eerste is de ATE ingevoerd, op basis van een wens vanuit de politiek. Met de ATE werd getracht niet professionele (vrijwilligers) en meer kleinschalige evenementen te compenseren bij annulering door contactbeperkende maatregelen. TRSEC en ATE zijn vervolgens samengevoegd in de SEG22, om te voorkomen dat er verschillende regelingen naast elkaar bestonden.

Ten tweede hebben er binnen de regelingen ook wijzigingen (in de voorwaarden) plaatsgevonden. Belangrijkste wijziging is op het gebied van percentage van de kosten dat gedekt zou worden. Origineel werd bij de TRSEC voorzien dat 80% van de gemaakte kosten gedekt zouden worden en 20% in de vorm van een lening gesubsidieerd werd. Dit percentage is later gewijzigd naar 90% en 100%. Er is hiermee tegemoet gekomen aan behoeften vanuit sector en samenleving. Vanuit de sector werd aangegeven dat een dekking van 80% niet voldoende zou zijn voor het volledig bieden van garantie – organisatoren zouden zelf risico moeten dragen voor de overige 20% (dit kon als een lening worden aangevraagd bij RVO), wat voor sommigen reden is geweest om af te zien van aanvragen²³.

EZK en RVO zijn hiermee in staat geweest om bij te sturen op de vormgeving en uitvoering als gevolg van signalen uit samenleving (zoals sector en politiek).

3.1.3 Stimuleren van organiseren evenementen

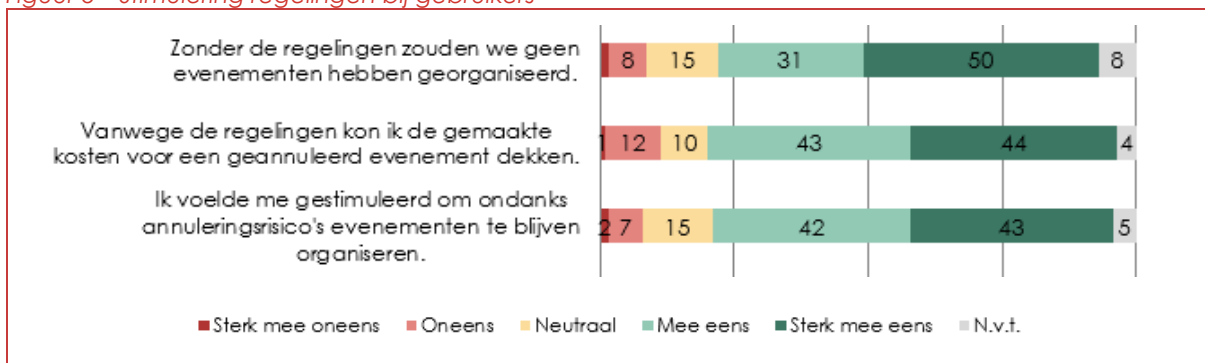
Vraag

1. In hoeverre hebben de regelingen de evenementensector gestimuleerd om, ondanks de risico's van annulering door Coronamaatregelen, toch evenementen te blijven organiseren?

De regelingen hebben organisatoren gestimuleerd om ondanks de risico's van annulering alsnog evenementen te organiseren. Uit de interviews komt overwegend het beeld naar voren dat organisatoren zonder de regelingen niet in de positie waren geweest om evenementen te organiseren. Dit blijkt ook uit de enquêteresultaten. De respondenten die gebruik hebben gemaakt van de regeling geven in grote mate (>70% is het eens of sterk eens) aan dat er zonder de regeling geen evenement georganiseerd zou zijn en dat zij zich door de regeling gestimuleerd voelden om evenementen te blijven organiseren.

²³ Zie <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/trsec> voor uitleg over het terugdraaien van de lening component.

Figuur 6 Stimulering regelingen bij gebruikers

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

61% van de partijen die geen gebruik hebben gemaakt van de regeling (doordat zij niet hebben aangevraagd of omdat een aanvraag is afgewezen, geven aan dat zij – wanneer ze wel in aanmerking zouden komen – gestimuleerd zouden zijn om evenementen door te organiseren.

Figuur 7 Stimulering regelingen bij niet gebruikers

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

De resultaten van enquête en interviews geven aan dat de regelingen een belangrijke bijdrage hebben geleverd als het gaat om organiseren van evenementen.

3.1.4 Additionaliteit evenementenregelingen ten opzichte van NOW/TVL

Vraag

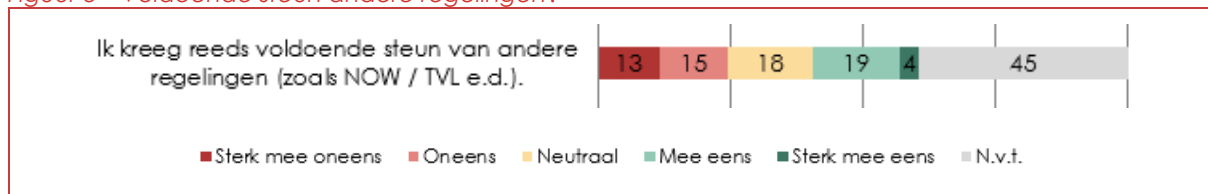
1. Hebben de specifieke instrumenten (de evenementenregelingen) additionaliteit toegevoegd ten opzichte van de al bestaande NOW en TVL?

De evenementenregelingen hebben additionaliteit toegevoegd ten opzichte van de NOW en TVL. Waar de NOW/TVL zich hoofdzakelijk richten op het dekken van personeelskosten en vaste lasten, richten de regelingen zich op het doororganiseren van evenementen.

Gesprekspartners (zowel organisatoren als toeleveranciers) geven vrijwel unaniem aan dat het zonder de TRSEC en SEG22 niet mogelijk was om evenementen te organiseren. Ook boden de evenementenregelingen garantie die TVL/NOW niet konden bieden. Het in staat zijn om evenementen te blijven organiseren is voor organisatoren ook belangrijk geweest voor het behoud van personeel. Organisatoren worstelden met leegloop tijdens Corona en doordat de regelingen garantie boden, konden zij alsnog personeel aan het werk zetten, perspectief bieden en daarmee behouden. Daarmee hadden deze regelingen ook een belangrijke maatschappelijke functie. Dit is een belangrijke toevoeging van de regelingen bovenop NOW/TVL geweest, die met name een economische/bedrijfsmatige functie hadden.

Ook voor toeleveranciers zijn de evenementenregelingen belangrijk geweest boven op de NOW/TVL. Het aannemen van opdrachten waarbij er geen garantie zou zijn op uitbetaling door de organisator, zou voor toeleveranciers (vrijwel) geen optie zijn geweest, zo geven zij in de interviews aan. 40% van de enquêterespondenten die geen gebruik hebben gemaakt van de evenementenregelingen geven aan dat NOW en TVL onvoldoende steun hebben geboden.

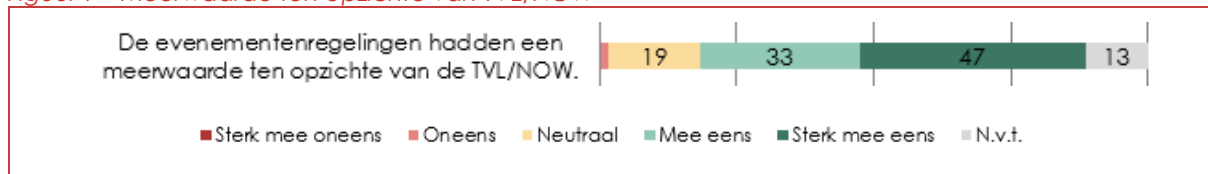
Figuur 8 Voldoende steun andere regelingen?

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Van de enquêterespondenten geeft 34% aan ook gebruik te hebben gemaakt van de TVL en 24% ook van de NOW. 80% van de respondenten die gebruik hebben gemaakt van de regeling geven ook aan dat deze een meerwaarde hebben ten opzichte van de TVL.

Figuur 9 Meerwaarde ten opzichte van TVL/NOW

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Overall gezien, hebben de regelingen een additionele werking gehad boven op de NOW/TVL. Kijken we naar de doelstellingen (zie paragraaf 2.2) van de regelingen, dan hebben de regelingen met name bijgedragen aan de garantiewerking (in het geval van de TRSEC), het economisch steunen van de keten van toeleveranciers en het bieden van perspectief voor de samenleving.

Vraag

2. Waarom hebben de verschillende doelgroepen voor de bovenstaande routes hebben gekozen?

T.a.v. de keuze voor NOW/TVL en de evenementenregelingen zien we dat de regelingen eigenlijk conform doelstelling en opzet gebruikt worden. Waar NOW/TVL ingezet worden voor het dekken van loonkosten en vaste lasten, worden de evenementenregelingen ingezet als garantie dan wel compensatie bij annulering van het evenement. De evenementenregelingen zorgden voor een garantstelling van de dekking van kosten die verband hielden met toekomstige omzet.

3.1.5 Verwachting en ervaringen gebruikers

Verwachtingen

Vraag

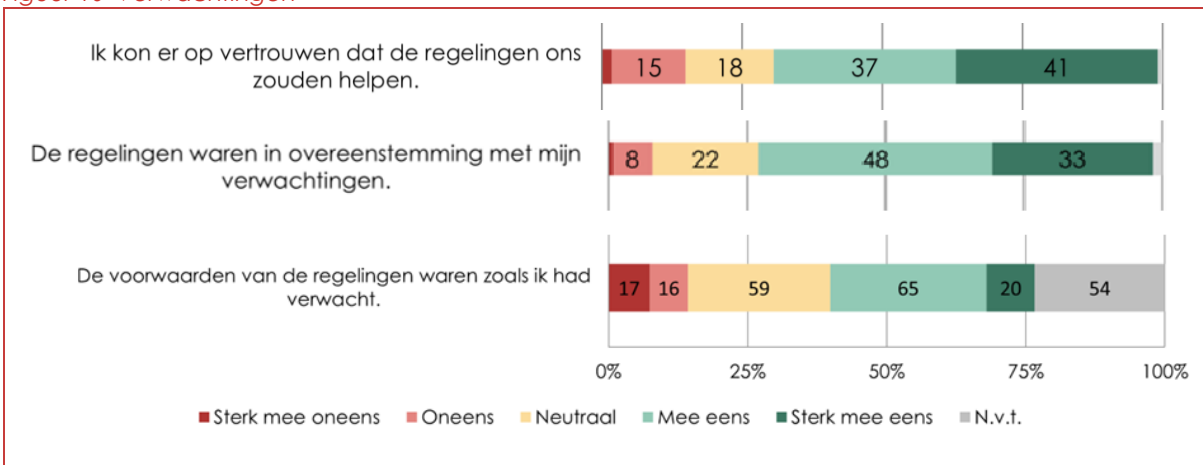
3. Welke verwachtingen hadden organisatoren van de regelingen en zijn deze uitgekomen?

Uit de interviews rijst het beeld dat organisatoren en toeleveranciers wisten dat er steunmaatregel aan zaten te komen, maar dat het nog een tijd duurde voordat de exacte details (bijvoorbeeld rondom de voorwaarden) bekend werden. Het was al een tijd bekend dat er vanuit de overheid en sectorvertegenwoordiging voornemens waren om een garantieregeling in te voeren. Hoe deze er precies uit zou komen te zien bleef onduidelijk. Dit betekende aan de ene kant dat organisatoren zich gesteund voelden en ook voldoende vertrouwen ervoeren om evenementen te organiseren, aan de andere kant bleef het onduidelijk hoe de regelingen er uit kwamen te zien. In algemene zin werd verwacht dat een deel van de (voorbereidings)kosten van evenementen gedekt zou worden bij annulering. Welke kosten precies en in welke mate bleef nog onduidelijk.

We zien dit patroon ook deels terug in de enquête. Waar 72% van de respondenten aangeeft dat de regelingen in overeenstemming waren met de verwachtingen (en een minderheid van 8% aangeeft dat dit niet het geval was), zien we dat 48% aangeeft dat de voorwaarden conform verwachtingen waren en 19% niet.

Uit de open antwoorden concluderen we dat vooral partijen die niet in aanmerking kwamen voor de regelingen, of partijen waarvan de aanvraag werd afgewezen, aangeven dat de voorwaarden anders waren dan zij van tevoren hadden verwacht. Hierbij zien we geen onderscheid tussen ATE, TRSEC en SEG22.

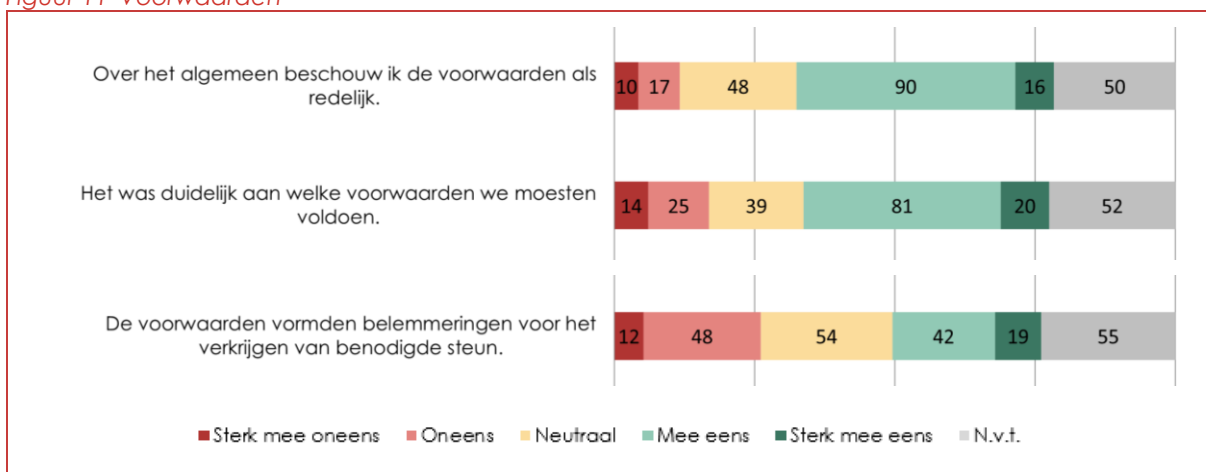
Figuur 10 Verwachtingen

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Ook andere stellingen geven een indicatie dat er bij sommigen onduidelijkheid was over de voorwaarden en dat deze een effect hadden op het in aanmerking komen voor de regelingen. Hoewel de voorwaarden wel als redelijk worden beschouwd, zien we dat respondenten iets negatiever zijn over de helderheid m.b.t. de voorwaarden. 15% geeft aan de voorwaarde niet redelijk te vinden, 22% geeft aan dat het niet duidelijk was aan welke voorwaarden voldaan moest worden.

Figuur 11 Voorwaarden

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Van de 25 respondenten waarvan de aanvraag is afgewezen, geven 7 aan dat dit kwam door het maximum van 15 dagen en 5 dat er geen pandemiedekking was.²⁴

Ervaringen proces van aanvraag en verstrekking

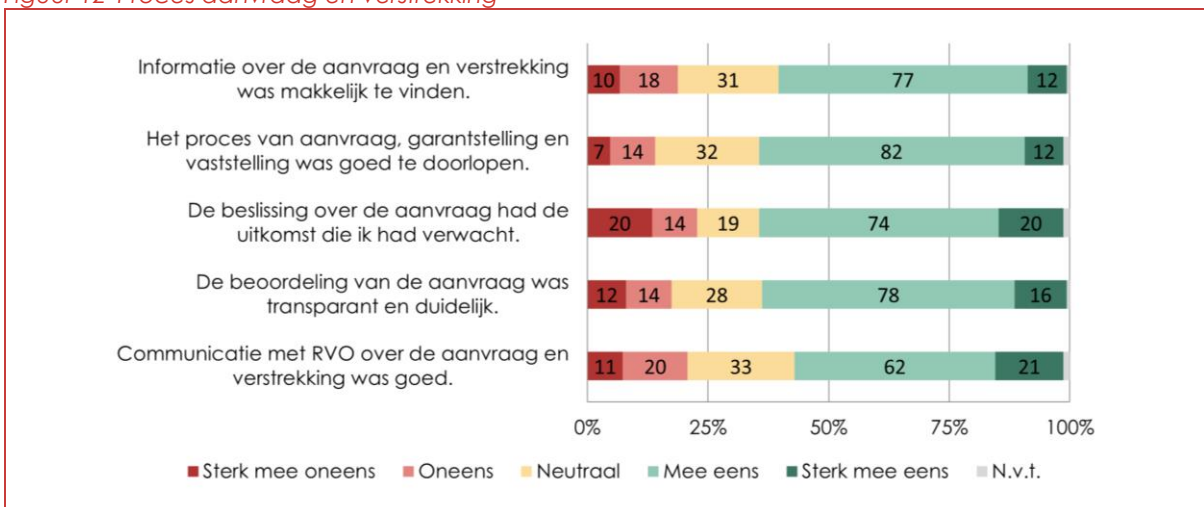
Vraag
2. Wat was de ervaring van de organisatoren bij gebruik van de regelingen?

De volgende figuur geeft de enquêteresultaten weer van de stellingen die betrekking hebben op het proces van aanvraag en verstrekking. We zien over het algemeen een overwegend positief beeld. De stellingen omtrent transparantie en proces van aanvraag en garantstellingen zijn het meest positief beantwoord. Iets negatiever zijn de respondenten over de uitkomst van de beslissing - bijna 25% geeft aan dat zij het oneens zijn met de stelling 'de beslissing over de aanvraag had de uitkomst die ik had verwacht'. Ongeveer één op de vijf respondenten geeft aan dat de informatievoorziening en communicatie niet goed was. Desondanks is het overall beeld over het proces van aanvraag en verstrekking positief.²⁵

²⁴ De overige redenen zijn voor het niet verkrijgen zijn maximaal 2 keer aangevinkt in de enquête.

²⁵ Nadere analyse van de antwoorden van gebruikers van de verschillende regelingen laten geen grote verschillen zien tussen gebruikers van de ATE, TRSEC en SEG22. Ook zijn er geen grote verschillen tussen organisatoren en toeleveranciers en verschillende organisatiegrootten.

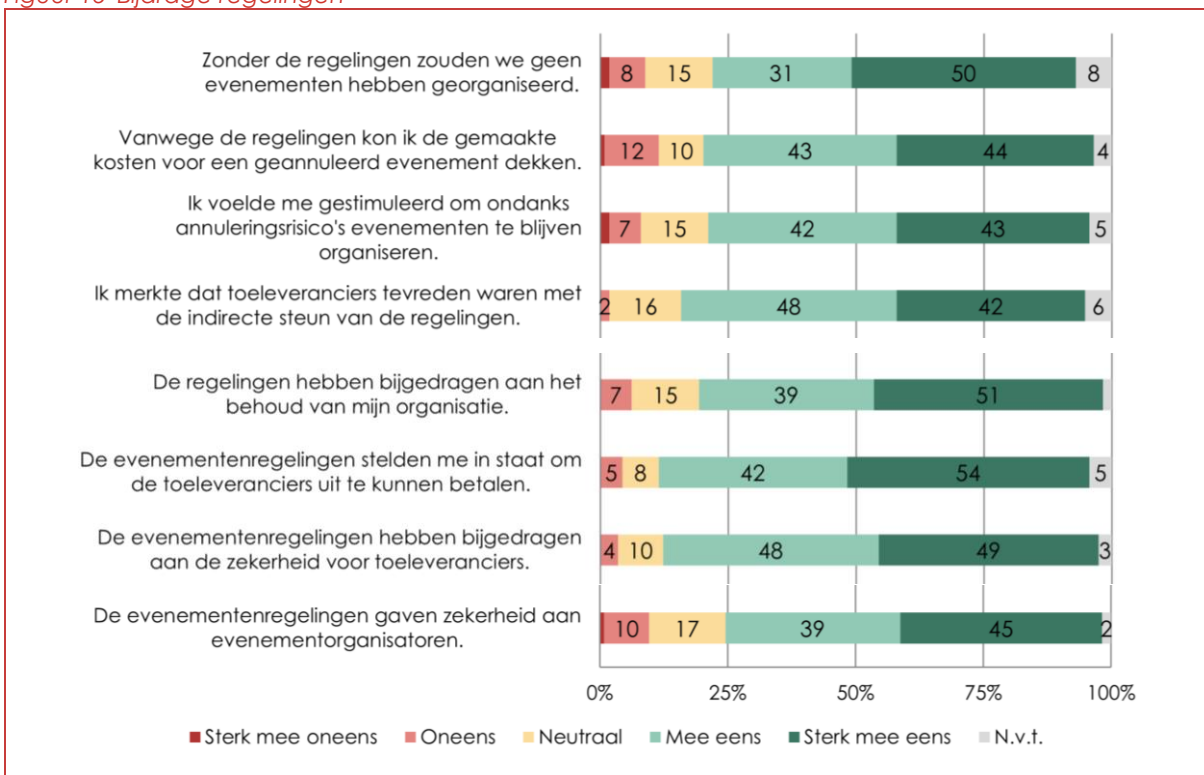
Figuur 12 Proces aanvraag en verstrekking

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Kijken we naar de stellingen die betrekking hebben op het effect (zoals het doororganiseren van evenementen, de bijdrage van regelingen bij het in stand houden van de organisaties e.d.) dan zien we dat de respondenten hier over het algemeen positief over zijn. Bij elk van deze stellingen geeft minimaal 75% van de respondenten aan dat de regelingen een positieve bijdrage hebben geleverd.

Figuur 13 Bijdrage regelingen

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Vraag

6. In hoeverre is de regeling erin geslaagd de samenleving perspectief te bieden?

De regelingen hebben een bijdrage geleverd aan het perspectief bieden aan de samenleving. Zowel uit de interviews als de enquête blijkt dat evenementenorganisatoren door de regelingen gestimuleerd werden om – ondanks het risico op annuleringen - evenementen te organiseren. Zonder de regelingen hadden de organisatoren minder evenementen georganiseerd. De regelingen hebben hiermee bijgedragen aan het versterken van aanbod van evenementen. Ook hebben de regelingen een bijdrage geleverd aan de relatief snelle heropstart van de sector vanaf Q2-2022. Door de garantieregeling (SEG22) stonden meerdere (grote) evenementen al in de steigers.

3.1.6 Misbruik en oneigenlijk gebruik

Vraag

1. Hoe speelden misbruik en oneigenlijk gebruik-overwegingen een rol bij de inrichting van de regelingen en welke beheersmaatregelen zijn daartoe getroffen?

Het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik hebben op verschillende manieren een rol gespeeld bij de inrichting van de regelingen. Zo is er zorgvuldig beschreven welke evenementen wel en niet onder de regeling zouden moeten vallen (en is hier in het voorbereidende traject veel aandacht aan besteed). Ook zijn er voorwaarden in de regeling verwerkt (bijvoorbeeld de maximum periode van 15 dagen waarbinnen een evenement plaats moest vallen) om te voorkomen dat activiteiten anders dan evenementen in aanmerking zouden komen voor de regeling. Vaste kosten, los van het evenement, zijn onder geen van de regelingen subsidiabel (denk bijvoorbeeld aan de huur van een bedrijfspand, vaste afschrijvingen en materialen die voor meer dan 1 evenement zijn te gebruiken etc.).

RVO voerde diverse controles uit om na te gaan of het wel om een terugkerend evenement ging (zo werd voorkomen dat 'spookevenementen' gefinancierd zouden worden). Dit gebeurde bijvoorbeeld door middel van checks op sociale media, om na te gaan of evenementen wel werden aangekondigd. Daarnaast zijn er reguliere checks die RVO uitvoert in de aanvraag, op accuraatheid en volledigheid van gegevens. Ook is een derden- of accountantsverklaring nodig bij grotere aanvragen,²⁶ waarbij ook opdrachten aan toeleveranciers gecontroleerd werden.

Vraag

2. Hoe kwamen bij de RVO misbruik en oneigenlijk gebruik-meldingen binnen en hoe is daarop gereageerd?

RVO kreeg via de eigen controles en informatie vanuit accountantsverklaringen meldingen binnen. Hierop is gereageerd door niet-vaststelling en (waar nodig) terugvordering. Wanneer het niet reëel werd geacht dat het evenement daadwerkelijk plaats zou vinden, is de aanvraag uit gevallen.

²⁶ Voor aanvragen groter dan €25.000 is een derdenverklaring nodig, boven de €125.000 een accountantsverklaring.

Vraag

3. Wat is de omvang van (vermoed) misbruik van de regelingen?

RVO heeft geen cijfers bijgehouden over de omvang van het (vermoed) misbruik van de regelingen. Het gaat om enkele gevallen. De indruk die RVO heeft, is dat bij de evenementenregelingen geen sprake is van bovenmatig misbruik (wanneer vergeleken met andere subsidies).

Hoofdzakelijk kan er misbruik plaatsvinden bij de volgende aspecten. Ten eerste kan een organisator een 'spookevenement' organiseren, ofwel een evenement dat niet eerder is uitgevoerd en waarvan er geen concrete plannen zijn om deze uit te voeren. Zodoende kan er getracht worden misbruik te maken van de regelingen. Ten tweede kan er misbruik plaatsvinden bij het doorbetalen naar toeleveranciers of in de doorbetaling van toeleveranciers naar onderaannemers. Hier gaan we in paragraaf 3.3 dieper op in.

Vraag

4. Hoe is de verhouding tussen de subsidie en de controlelasten en hebben de administratieve lastenverlichtingen daarbij geholpen?

De uitvoeringskosten van RVO voor de drie regelingen betroffen ca. €1,6 mln. Deze zijn niet uit te splitsen naar verschillende aspecten, zoals beoordelen van aanvragen en controles op misbruik e.d.

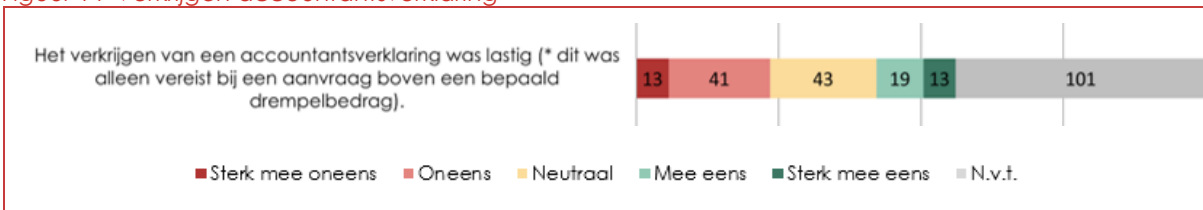
Over het algemeen wordt aangegeven dat de controlelasten voor deze regelingen niet hoger of lager waren dan in vergelijking met andere regelingen. Er is gekozen om voor de regeling een zo licht mogelijke administratieve verplichting op te nemen, waarmee de aanvraag en controle zo efficiënt als mogelijk kan plaatsvinden. Gesproken organisatoren geven aan dat het aanleveren van bewijslast wel complex kon zijn, maar niet buitenproportioneel was.

Vraag

5. Wat is het effect van de accountantsverklaring en de kosten daarvan? En hoe heeft de krapte van accountants een effect gehad op de vaststellingen?

In de enquête geeft 25% van de respondenten aan dat het verkrijgen van een accountantsverklaring lastig was. De enquêteresultaten laten geen eenduidig beeld zien als het gaat om de vraag wat voor type bedrijven moeite hadden met het verkrijgen van een accountantsverklaring. Het heeft in even grote mate bij de verschillende regelingen plaatsgevonden, en is ook evenredig verdeeld over de verschillende grootteklassen.

Figuur 14 Verrijgen accountantsverklaring

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Volgens de gesproken organisatoren in de interviews heeft de accountantsverklaring geen groot effect gehad op de aanvraag. Hoewel een accountantsverklaring kosten met zich meebrengt, heeft geen van de geïnterviewden aangegeven dit als (te) belastend te ervaren.

De kosten voor een accountant zijn subsidiabel. Ook wordt er in de interviews aangegeven dat krapte van accountants geen grote invloed heeft gehad op de vaststellingen. Veel geïnterviewden onderschrijven – in het kader van rechtmatigheid - juist het gebruik van een accountantsverklaring bij een dergelijke subsidie.

3.1.7 *Verschillende grootteklassen*

Er is een analyse gemaakt van de antwoorden van bedrijven van een verschillende grootte (zie bijlage E - enquête voor een overzicht van de antwoorden). Het beeld dat uit deze analyse naar voren komt, is dat kleinere ondernemers over het algemeen net iets tevredener zijn over de regelingen. Dit kan mogelijk verklaard worden door het feit dat in de respondentengroep de kleinere bedrijven vaker een toekenning hebben gekregen (met andere woorden: respondenten van grotere bedrijven hebben aangegeven vaker een aanvraag zien afgewezen worden - als gevolg hiervan zijn ze mogelijk negatiever over de regelingen).

3.2 **Factoren die zorgden voor aanhoudende onzekerheid**

Ondanks het overwegend positieve beeld dat uit de interviews en enquête komt, is er een aantal factoren geweest die hebben gezorgd voor (aanhoudende) onzekerheid bij gebruikers van de regelingen. In de volgende paragrafen gaan we in op deze factoren, die (met name) van invloed zijn geweest op de organisatoren, dus de directe aanvragers en ontvangers van de regelingen.

3.2.1 *Relatie regelingen met contactbeperkende maatregelen*

Organistoren kwamen alleen in aanmerking voor de regelingen, wanneer er sprake was van een door de overheid afgekondigd en volledig evenementenverbod in het kader van contactbeperkende maatregelen. Deze voorwaarde is voortgevloeid uit Europese staatssteunregels²⁷ en heeft een aantal consequenties.

In perioden waar er wel Coronabeperkende maatregelen waren (zoals 1,5 meter afstand, maximumaantal aanwezigen e.d.), maar er geen volledig verbod was, kwamen organisatoren niet in aanmerking voor de regeling. Ook in de situatie dat er een lockdown en evenementenverbod dreigde, maar nog niet op een persconferentie was afgekondigd, zou een organisator die op dat moment zijn evenement annuleerden niet in aanmerking komen voor de regeling. In de zomer- en het najaar van '21 werden Coronamaatregelen ook voor 3-wekelijkse periodes afgekondigd. Mocht een evenement, geannuleerd door de organisator, net na deze driewekelijkse periode plaatsvinden en het verbod werd niet verlengd, dan zou een organisator niet in aanmerking komen voor de regeling.²⁸

Het moment dat de TRSEC van start ging (juli '21) viel samen met een vrij acute stijging van het aantal Corona-besmettingen en een periode waarin diverse contactbeperkende maatregelen werden ingevoerd (zie bijlage D voor een tijdlijn van de maatregelen). Dit zorgde voor een (voor de evenementensector) bijzonder onoverzichtelijke situatie. Het was voor organisatoren afwachten tot er duidelijkheid werd gegeven over evenementenverboden op de Corona-persconferenties.

²⁷ Zie <https://ecer.minbuza.nl/-/europese-commissie-keurt-diverse-nederlandse-steunregelingen-goed>

²⁸ Er zijn partijen geweest die afkeuring in deze situatie (succesvol) hebben aangevochten bij de rechter. Achteraf is de periode waar de TRSEC regeling betrekking op heeft ook verruimd.

Ondanks dat de TRSEC-garantie compensatie bood, was er door de onduidelijkheid rondom de verschillende contactbeperkende maatregelen nog steeds sprake van twijfel of evenementen daadwerkelijk op compensatie konden rekenen.

Dit gold in het bijzonder voor evenementen die net na de aankondiging van evenementenverboden zouden plaatsvinden. Deze organisatoren hoorden in sommige gevallen op de dag voorafgaand aan het evenement of deze door kon gaan of niet en daarmee ook of zij aanspraak maakten op de regelingen. In sommige situaties was het zelfs na de persconferentie onduidelijk of er sprake was van een volledig afgekondigd evenementenverbod. In deze gevallen moest er na de persconferentie alsnog gecommuniceerd worden wat de exacte maatregelen en gevolgen voor evenementen zou zijn (en daarmee ook of deze onder de regelingen zouden vallen).

Ook evenementen die net na een periode van een verbod gepland waren ondervonden onzekerheid. De contactbeperkende maatregelen en evenementenverboden werden in de zomer van 2021 veelal voor een periode van drie weken afgekondigd. Wanneer een evenement net na deze drie weken gepland was, was het hoogst onzeker of deze zou kunnen doorgaan of niet (wat sterk afhing van het mogelijk verlengen van de maatregelen). Echter, zou een organisator op dat moment op eigen initiatief het evenement annuleren, dan zou deze niet in aanmerking komen voor de regelingen.

Enkele partijen die op eigen initiatief een evenement hebben geannuleerd en geen compensatie kregen, hebben dit aangevochten bij de rechter, maar dit beroep is ongegrond verklaard.²⁹ Het beroep van één organisator is wel gegrond verklaard, maar dit betrof een (volgens de rechter) bijzondere situatie.³⁰

Evenementen die deels door konden gaan (dus wanneer een niet volledig verbod afgekondigd was) konden geen aanspraak maken op de regelingen, terwijl deze wel te maken hebben met een inkrimping (bijvoorbeeld wanneer er geen publiek aanwezig kon zijn of deze op 1,5m georganiseerd zou moeten worden). In deze gevallen boden de regelingen geen garantie, want het evenement viel niet binnen de voorwaarden.

Daarnaast ontstonden situaties waar organisatoren werden gedwongen om evenementen door te organiseren tot dat er uitsluitel was over een volledig evenementenverbod. Dit zou betekenen dat wanneer een verbod 'in de lucht hing' maar nog niet officieel afgekondigd was, organisatoren bij annulering geen aanspraak op de regeling zouden kunnen maken. In zekere zin zorgden de regelingen hier voor een prikkel op het 'door organiseren van evenementen', terwijl er naar alle waarschijnlijkheid er toch sprake zou zijn van annulering.

De relatie met de contactbeperkende maatregelen en de korte levensduur van de maatregelen die hier uit voortvloeide wordt door organisatoren als belangrijkste factor aangedragen voor de periode die een hoge mate van onzekerheid had.

²⁹ Zie <https://www.uitspraken.nl/uitspraak/college-van-beroep-voor-het-bedrijfsleven/bestuursrecht/bestuursrecht-overig/eerste-aanleg-meervoudig/ecli-nl-cbb-2023-284>

³⁰ Dit betrof de CPC loop, waarbij het besluit tot annulering gezamenlijk met de gemeente is genomen. Zie <https://www.uitspraken.nl/uitspraak/college-van-beroep-voor-het-bedrijfsleven/bestuursrecht/bestuursrecht-overig/eerste-aanleg-meervoudig/ecli-nl-cbb-2024-62> voor meer details.

3.2.2 Vertraging van de regelingen

Vraag

2. Heeft het lange voorbereidingstraject van de regeling, denk hierbij ook aan de goedkeuring uit Brussel die lang op zich heeft laten wachten, effect gehad op de doelmatigheid van de regeling?

3. Had de vertraging van de SEG22 invloed op de doelmatigheid van de regeling?

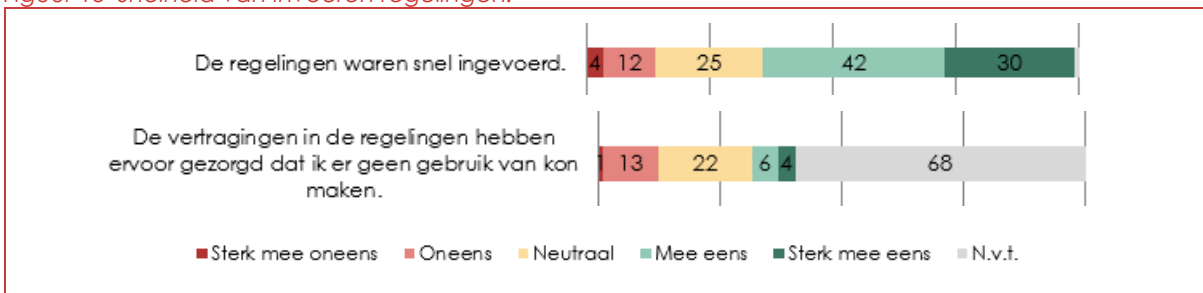
Zowel geïnterviewden vanuit de overheid als uit de sector geven aan dat de uitwerking van de TRSEC langer duurde dan gewenst. Het uitdenken van de opzet van de regeling en uitwerking van details heeft meer tijd gekost dan partijen gehoopt hadden. Tegelijkertijd was er in de beginfase de verwachting bij de sector dat de overheid mogelijkwerijs economische steun zou bieden, maar het bleef lang onduidelijk in welke vorm en onder welke voorwaarden.

Ook de invoering van de SEG22 heeft lang op zich laten wachten – invoering van deze regeling is enkele malen uitgesteld. Dit werd veroorzaakt door vertraging bij staatssteuncheck/goedkeuring van de subsidie door de Europese Commissie.³¹

Deze langdurige aanloopperiodes hebben afbreuk gedaan aan de garantiewerking van de regelingen. Tegen toeleveranciers werd gecommuniceerd: 'de regelingen komen eraan, maar wanneer is nog niet duidelijk'. Dit zorgde voor onzekerheid in de keten en stuurde planning van grote evenementen in de war. Aangegeven is dat bedrijven alsnog hun reserves moesten aanspreken om te kunnen overleven.

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de regelingen snel zijn ingevoerd. Kijken we naar de andere ervaringen van de enquêterespondenten, dan zien we wel dat van alle stellingen de respondenten het meest negatief zijn over de snelheid van invoering. Van de respondenten die geen gebruik hebben gemaakt van de regelingen geeft circa één vijfde (die op de stelling geantwoord heeft) aan dat de vertragingen van de regelingen ervoor gezorgd hebben dat er geen gebruik van gemaakt is.

Figuur 15 Snelheid van invoeren regelingen.

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Wel merken we op dat – als het gaat om vertragingen in de regelingen – het hier met name om percepties en ervaringen gaat. Het is natuurlijk altijd de wens om regelingen zo snel mogelijk in te voeren om zo snel mogelijk helderheid te kunnen bieden. In onze optiek is het niet zo dat de voorbereidingen op de regelingen langer dan noodzakelijk zijn geweest. Er

³¹ De SEG22 was aanvankelijk bedoeld om voor aanvang van 2022 live te gaan, zodat organisatoren van evenementen een deel van het vrijgestelde budget van € 475 mln. konden reserveren. Voor de uitvoering zou dit betekenen dat ondernemers een deel van het budget reserveren en een vervolgaanvraag indienen als het evenement daadwerkelijk geannuleerd moest worden. Uiteindelijk is de regeling in maart 2022 voorgelegd aan de EC, waarbij er in juli 2022 akkoord aan gegeven is.

diende veel kennis door beleid en uitvoering opgedaan te worden om maatwerk voor deze sector te bieden en de regelingen aan te laten sluiten bij de behoefte van de sector.

Overall gezien heeft de vertraging een effect gehad op de doelmatigheid van de regelingen, maar is deze relatief beperkt gebleven. Dit baseren we met name op de enquêteresultaten, waar we zien dat gebruikers iets negatiever zijn over de snelheid van invoering (in verhouding met andere aspecten van de regelingen) en één vijfde van de niet gebruikers aangeeft dat vertragingen er voor gezorgd hebben voor het niet kunnen aanvragen. Het beeld uit de interviews is dat er lang onzekerheid was over de details van de regelingen, maar over het algemeen wel het gevoel bij professionele organisatoren was dat er steun aan zou komen, en dat zij op basis van deze verwachting zich voldoende gesterkt voelden om ondanks het risico van annuleringen alsnog evenementen te organiseren. Kijken we naar de knelpunten die organisatoren en toeleveranciers hebben aangedragen bij de regelingen (zowel in de enquête als bij interviews), dan is de vertraging in de regelingen niet het grootste issue geweest.

3.2.3 Nut en noodzaak 80-20 regel en maximumperiode

Achteraf gezien zijn er door organisatoren en partijen uit de sector twijfels geuit over enkele voorwaarden. Vanuit de sector wordt met name kritiek geuit op de '80-20' regel. Deze regel houdt in dat indien er subsidie wordt aangevraagd voor 100% van de subsidiabele kosten, er voor 20% er een terugbetalingsverplichting geldt voor de organisatoren.³² Reden voor deze regel is voorkomen dat organisaties overgecompenseerd zouden worden.

Deze lening component zorgde voor een toegenomen complexiteit. Het gegeven dat de regeling de kosten niet volledig zou dekken, zorgde er voor dat organisatoren nog steeds voor een dilemma werden gesteld, waarbij ze een aanzienlijk financieel risico aan moesten gaan³³. In zekere zin bijt deze 80-20 regeling met de garantiedoelstelling van de TRSEC – hoewel er garantie werd geboden, was deze garantie niet voor alle gevallen groot genoeg om er voor te zorgen dat organisatoren daadwerkelijk door organiseerden. Enkele geïnterviewden geven aan dat organisaties hebben afgezien van aanvraag, omdat het risico van de 20% al te zwaar was. Zoals een geïnterviewde organisator aangaf: 'de boodschap is: je krijgt compensatie als er wordt geannuleerd. Maar daarvoor moet je je wel in de schulden steken.'

Daarnaast zijn er signalen van organisatoren die de 80% vergoeding door vertaalden in de contracten met de leveranciers – waarin werd gesteld dat bij annulering zij ook slechts 80% van hun kosten vergoed zouden krijgen. In hoeverre dit ook daadwerkelijk het geval is geweest, kunnen we niet objectief vast stellen.

Deze 80-20 regel is achteraf teruggedraaid. De evenementenverboden in 2021 gingen al snel in na de aankondiging ervan. Zo snel dat organisatoren de kosten vaak niet meer konden beperken. Daarom besloot het kabinet om de lening voor evenementen in de periode van 10 juli 2021 tot en met 31 december 2021 kwijt te schelden.³⁴ Dit is in februari 2023 in een beleidsregel vastgesteld.³⁵

³² Wordt er een aanvraag gedaan voor 80% van de subsidiabele kosten, dan hoeft er geen terugbetaling plaats te vinden. Daarmee zijn alle kosten boven de 80% een lening die de organisator aangaat.

³³ Zie voor informatie de beschrijving op de website van RVO. <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/trsec>. Voor de SEG22 geldt dat een deel van de periode de verhouding 80-20 kende en een deel 90-10.

³⁴ <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/trsec>

³⁵ Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2023-5159.html>

Een andere voorwaarde die is opgenomen in de regeling is dat evenementen binnen een periode van 15 dagen moesten plaatsvinden. Deze voorwaarde is in de regeling opgenomen om te voorkomen dat activiteiten die niet als doelgroep van de regelingen gerekend konden worden, toch van deze regelingen gebruik gemaakt zouden kunnen maken. Hierbij kan gedacht worden aan pop up stores of langdurige bijeenkomsten (die niet een evenement betreffen).

Deze maximum vereiste heeft er tot geleid dat er (enkele) evenementen zijn geweest die wel tot de doelgroep gerekend mochten worden, maar buiten gesloten werden en daarmee geen aanspraak konden maken. Vanuit beleid en uitvoering is ook aangegeven dat deze vereiste achteraf gezien te streng was.

3.2.4 Tussen wal en schip

Vragen

4. Wat kunnen we leren van de gevallen die net tussen wal en schip vielen, de randgevallen?

De hieronder benoemde factoren zijn ook van invloed op de partijen die net tussen 'wal en schip vielen'. In grote lijnen zijn er twee typen. Ten eerste zijn er de organisatoren die in grote onzekerheid zaten door de onduidelijkheid rondom het op- en afschalen van de contactbeperkende maatregelen en bijvoorbeeld niet in aanmerking kwamen op compensatie doordat er geen volledig evenementenverbod was afgekondigd.

Achteraf gezien kan de vraag gesteld worden of er voor deze randgevallen niet een aparte clausule in de regelingen had kunnen worden opgenomen (in een soort uitzonderingspositie of vorm van dispensatie) zodat deze partijen die er net buiten vielen, toch gebruik van de regelingen hadden kunnen maken. Dit had er voor kunnen zorgen dat organisatoren vrijer zouden zijn in hun keuze om het evenement wel of niet door te laten gaan. Dat had zekerheid geboden aan bezoekers en toeleveranciers (die weten dan al enkele weken van tevoren of het evenement doorgaat of niet). Tegelijkertijd is het ook de vraag of het realistisch zou zijn geweest een dergelijke uitzonderingspositie in de regeling te bouwen, gezien het feit dat de koppeling tussen de regelingen en een volledig evenementenverbod voortvloeide uit staatssteunregels van de Europese Commissie. Ook kan de vraag gesteld worden of de wijze waarop de contactbeperkende maatregelen werden afgekondigd niet ten faveure had gekund van evenementenorganisatoren; bijvoorbeeld door deze langer van tevoren aan te kondigen of voor langere termijn te laten gelden.

Ten tweede zijn er de partijen die op voorhand hadden verwacht wel aanspraak te maken op de regelingen, maar waar achteraf bleek dat zij er geen gebruik van konden maken (doordat zij werden uitgesloten door enkele voorwaarden). We zien in de enquêteresultaten (open antwoorden) nog steeds partijen die verbaasd zijn geen aanspraak te hebben gemaakt op de regeling omdat ze – in de jaren voorafgaand aan Corona - geen pandemie dekking hadden, terwijl het vervallen van deze pandemie dekking één van de belangrijkste elementen in de opzet van de TRSEC was. We zien ook uit de algemene respons van de enquête dat niet alle partijen de voorwaarden even scherp hebben gehad. Het toont dat goede communicatie en verwachtingsmanagement in aanloop naar de invoering van de regeling als de TRSEC zeer belangrijk is – dan weten partijen waar ze aan toe zijn en hebben ze een goed beeld van de regelingen.

Als laatste willen we in het kader van partijen die tussen wal en schip vallen ook zzp'ers benoemen, die een groot deel van de sector uitmaken. Hoewel we in dit onderzoek niet in de gelegenheid zijn geweest om deze groep diepgravend te onderzoeken, is het beeld dat deze groep in mindere mate gebruik heeft kunnen maken van Coronasteunmaatregelen en in een

kwetsbare positie zaten. Zzp'ers zitten veelal 'achter in de keten', bijvoorbeeld als onderaannemer van een toeleverancier. Zij zijn hiermee afhankelijk van aanvraag van de regeling door de organisator, doorbetaling van organisator naar toeleverancier en vervolgens van toeleverancier naar zichzelf. Verschillende geïnterviewden hebben aangegeven dat het de vraag is in hoeverre zzp'ers volledig zijn doorbetaald vanuit de regelingen. In algemene zin hebben zzp'ers een kwetsbare inkomenspositie en blijken zij moeilijk te bereiken via steunmaatregelen. Dit blijkt ook uit andere evaluaties, bijvoorbeeld die van de Coronasteunmaatregelen in de cultuursector.³⁶

3.3 Positie toeleveranciers en doorbetalen in keten

Vraag

5. In hoeverre is de regeling erin geslaagd om de volledige keten van aan- en toeleveranciers te bedienen? Zijn de middelen die werden toegekend aan de subsidie aanvrager, de organisator, ook terecht gekomen bij de toeleveranciers?

In hoeverre de uitgekeerde middelen ook daadwerkelijk terecht zijn gekomen bij de toeleveranciers is niet volledig vast te stellen. RVO kon dit slechts deels nagaan en moest in grote mate uitgaan van de accountantsverklaringen en -controles, die de omvang en doorbetaling naging. Uit CBS data is niet te achterhalen in hoeverre doorbetaling heeft plaatsgevonden. Ook organisatoren waarmee gesproken is, hebben onvoldoende zicht op de mate waarin compensatiegelden volledig de keten zijn doorgevoerd.

Uit de interviews rijst het beeld dat de opzet van de regelingen (waarin organisatoren de subsidie doorbetaalden aan de toeleveranciers) grotendeels geslaagd is, maar dat er wel knelpunten en issues zijn geweest³⁷.

Hoofdzakelijk wordt aangegeven dat betalingen naar toeleveranciers in het grootste deel van de gevallen plaats heeft gevonden en dat er geen sprake is van (bijvoorbeeld) op grote schaal achterhouden van middelen. In algemene zin wordt aangegeven dat bij de grote, respectabele en professionele organisatoren er netjes met de doorbetaling is omgegaan en dat middelen op adequate wijze zijn doorbetaald.

Er wordt op gewezen dat toeleveranciers in deze opzet een minder sterke positie hebben dan organisatoren. Omdat toeleveranciers voor hun inkomsten afhankelijk zijn van opdrachten die organisatoren (als opdrachtgevers) verstrekten, hebben zij in zekere mate een afhankelijkheidspositie. Er zijn geluiden dat sommige toeleveranciers onder druk zijn gezet (in de vorm van kortingen of verrekeningen), maar de mate waarin dit plaats heeft gevonden lijkt beperkt.

Andersom konden toeleveranciers organisatoren ook wijzen op het bestaan van de regeling en ter verantwoording roepen. Via de openbare lijst met gesubsidieerde organisatoren/evenementen op de RVO website,³⁸ konden toeleveranciers nagaan of organisatoren subsidie hadden ontvangen en er zo nodig op aandringen dat zij werden betaald. Ook attendeerden toeleveranciers elkaar op 'foute' organisatoren en rechten die toeleveranciers hadden.

³⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/15/evaluatie-Coronasteun-cultuursector-een-synthesestudie>

³⁷ Er zijn additionele interviews geweest met toeleveranciers om vraagstukken omtrent de doorbetaling verder in kaart te brengen.

³⁸ <https://data.rvo.nl/subsidies-regelingen/projecten?f%5B0%5D=subsidies%3A37855>

Zzp'ers werden door enkele geïnterviewden genoemd als groep die (specifiek) kwetsbaar is bij het niet doorbetalen door organisatoren (of toeleveranciers, als zij daarvoor opdrachten aannamen). Zzp'ers moeten volledig op de hoogte zijn van de regelingen, afspraken met organisator en het aanvechten in situaties dat zij geen middelen doorbetaald krijgen.

Ook toeleveranciers huren weer onderaannemers in voor het uitvoeren van opdrachten voor organisatoren. Hierbij kan gedacht worden aan mensen in de bediening bij food & beverages, technici die worden ingehuurd om techniek te bedienen of onderaannemers op het gebied van infrastructuur (zoals verkeersregelaars, plaatsers van hekwerk, rijplaten e.d.).

De gesproken toeleveranciers geven aan dat het hier bij de vraag is in hoeverre doorbetaling naar deze onderaannemers heeft plaatsgevonden. Doorbetaling vindt buiten het blikveld van RVO en de accountants (die de accountsverklaring opstellen) plaats. Toeleveranciers kunnen inhuur en inzet van onderaannemers wel opvoeren als kosten die via de regelingen gedekt dienen te worden, maar zijn zelf verantwoordelijk voor de adequate doorbetaling naar deze onderaannemers.

In hoeverre betalingen naar onderaannemers hebben plaatsgevonden is niet vast te stellen. De schakel toeleverancier – onderaannemer wordt over het algemeen als het meest kwetsbaar gezien, en waar het grootste risico op misbruik heeft plaatsgevonden. Het kan namelijk zijn dat bij annulering de organisator doorbetaalt naar de toeleverancier, maar dat deze dit weer niet doorbetaalt naar de onderaannemers. Ook hier geldt dat de onderaannemers een afhankelijkheidspositie hebben ten opzichte van de toeleveranciers.

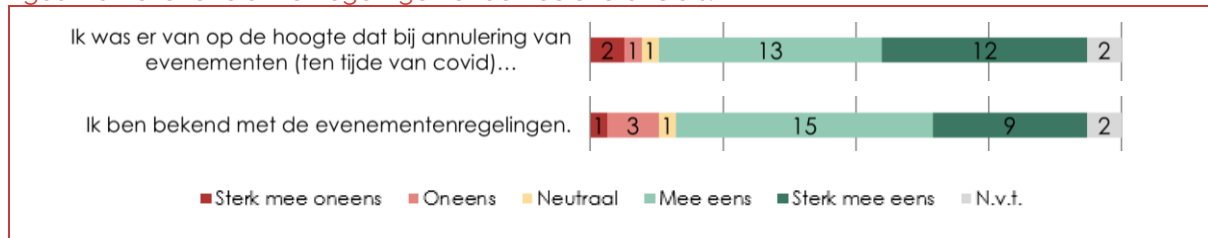
Als laatste is er de mogelijkheid dat toeleveranciers zijn overgecompenseerd door de regelingen. Kosten die zijn opgevoerd voor de regelingen, hoeven in de praktijk niet of in mindere mate gemaakt zijn, omdat er verboden en annuleringen zijn aangekondigd. In theorie kunnen toeleveranciers compensatie krijgen voor activiteiten die nooit ondernomen zijn.

Gesproken toeleveranciers geven aan dat overcompensatie door de evenementenregelingen relatief beperkt is. Geïnterviewden wijzen meer naar overcompensatie als gevolg van de TVL. De hoogte van de TVL tegemoetkoming wordt namelijk bepaald op basis van omzet uit een referentieperiode en een percentage vaste lasten volgens de SBI-code. Minder gezonde bedrijven waar de activiteiten afnemende waren in 2020 (ook als Corona niet had plaatsgevonden) krijgen alsnog compensatie op basis van resultaten van voorgaande jaren. Het vermoeden hier is dat niet-gezonde bedrijven in de keten van toeleveranciers overeind zijn gehouden, en dat hier sprake is van overcompensatie. Ook hier is de omvang voor de evenementensector niet vast te stellen.

Enquête

In de enquête zijn specifieke vragen opgenomen voor toeleveranciers. 54 respondenten hebben aangegeven toeleverancier te zijn. Ten eerste blijkt dat deze groep goed bekend was met de regelingen.³⁹

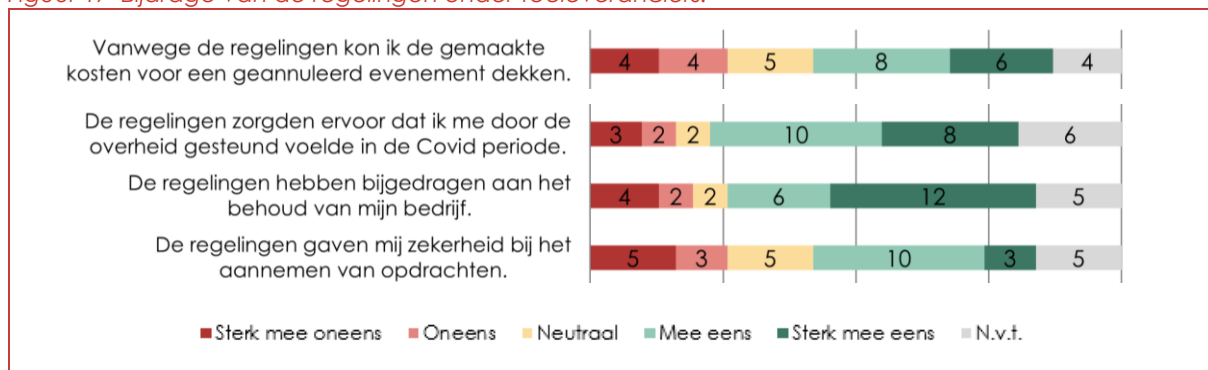
Figuur 16 Bekendheid met regelingen onder toeleveranciers.

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Het overgrote deel geeft ook aan zich gesteund te voelen; ook geeft een groot deel aan dat de regelingen hebben bijgedragen aan het behoud van het bedrijf (zie hier ook de relatief grote groep die heeft aangegeven het sterk met deze stelling eens te zijn). In iets mindere mate gaven de regelingen ook zekerheid en konden toeleveranciers daadwerkelijk gemaakte kosten dekken.

Figuur 17 Bijdrage van de regelingen onder toeleveranciers.

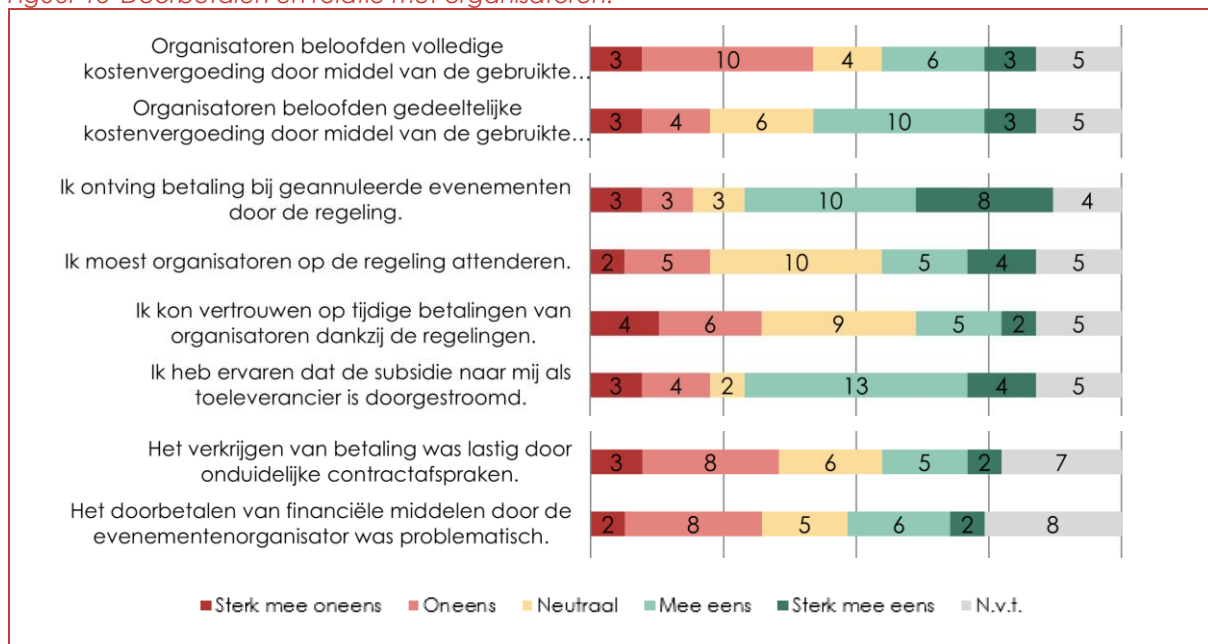

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

Het overgrote deel geeft ook aan betalingen gekregen te hebben door de regelingen (stelling 3 hieronder) en hebben ervaren dat de subsidie is doorgestroomd (stelling 6). Van deze stellingen zijn dus de ervaringen met betrekking tot doorbetalingen het meest positief geantwoord. Wel zien we dat toeleveranciers vaker hebben ervaren dat er een deel van de gemaakte kosten is vergoed (ten opzichte van een volledige kostenvergoeding, zie stelling 1 en 2 hieronder). Ook waren betalingen lang niet altijd tijdig. Acht van de 23 respondenten geeft aan dat doorbetalen problematisch was. Uit de open antwoorden blijkt dat er bij kleinere en niet professionele organisatoren vaker problemen waren met doorbetalen dan bij grote.

³⁹ We vermoeden hier wel een selectie effect: partijen die de enquête invullen zijn naar alle waarschijnlijkheid ook partijen die interesse hebben in de regelingen, waardoor het antwoord hier wordt vertekend.

Figuur 18 Doorbetalen en relatie met organisatoren.

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van uitgezette enquête.

3.4 Internationale vergelijking

De internationale vergelijking is uitgevoerd om inzicht te krijgen in de steunmaatregelen voor de eventensector tijdens de Coronacrisis in verschillende landen. Deze inzichten worden gebruikt om lessen te trekken voor de Nederlandse regelingen. Voor deze vergelijking is een analyse gemaakt van de situatie in Oostenrijk en Vlaanderen.⁴⁰

Vraag

5. Hoe is de steun tijdens Coronatijd aan de eventensector in omliggende landen geregeld?

In zowel Oostenrijk en Vlaanderen zijn steunmaatregelen in het leven geroepen vergelijkbaar met de TRSEC/ATE/SEG22. In dit hoofdstuk worden deze maatregelen geïnventariseerd, beschreven en vergeleken. De focus in de vergelijking ligt op de werking, het gebruik door de eventensector en het effect op de eventensector.

3.4.1 Vlaanderen

In Vlaanderen is de regeling genaamd 'Terugbetaalbaar voorschot voor de organisatie van evenementen' opgezet door het Departement Cultuur, Jeugd en Media en het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO). Het terugbetaalbare voorschot is in werking getreden in september 2020 naar aanleiding van het schrappen van de pandemie dekking door verzekeraars.

De regeling werkt als volgt: evenementorganisatoren kunnen een terugbetaalbaar voorschot van 60% van de gemaakte kosten aanvragen voor de organisatie van nieuwe evenementen met een minimum van €25.000 en een maximum van €1.800.000. De verwerking van de

⁴⁰ De keuze voor deze landen is samen met de begeleidingscommissie gemaakt. Andere buurlanden (zoals Duitsland en Frankrijk) zijn veel groter dan Nederland. Duitsland kent daarnaast een complexe bestuurlijke indeling (waarbij de deelstaten een rol hebben gespeeld in corona- en steunmaatregelen). Scandinavische zijn overwogen, maar hebben een van Nederland verschillend Coronabeleid gevoerd, waardoor deze ook afvielen.

aanvraag en de uitbetaling van het voorschot gebeuren voorafgaand aan het evenement en beperkt zich tot de niet-recupereerbare kosten en onvermijdbare facturen⁴¹. Voor de controle van de gemaakte kosten moesten alle facturen aangeleverd worden. De verplichting tot terugbetaling vervalt indien het evenement geannuleerd werd omwille van overheidsmaatregelen met betrekking tot COVID-19. De doelgroep is erg breed, en omvat organisatoren van diverse evenementen subsectoren, waaronder bedrijfsevenementen. De intentie was ook om de hele evenementen keten te bedienen.

Buiten deze regeling was het mogelijk voor evenementorganisatoren gebruik te maken van bijkomende regelingen zoals het belastingkrediet, tijdelijke werkloosheid of de Coronalening⁴². Daarnaast zijn er ook regelingen voor subsectoren binnen de evenementensector, bijvoorbeeld de subsidieregeling 'Flanders Is A Festival' is specifiek gericht op het ondersteunen van festivalorganisaties tijdens de Coronacrisis.⁴³ Verder hebben er ook meer bottom-up initiatieven plaats gevonden zoals crowdfunding⁴⁴ en een solidariteitsfonds⁴⁵. Het crowdfunding platform Socrowd heeft via het Coronafonds renteloze leningen verstrekt voor projecten met een sociale meerwaarde (burgerinitiatief, cultureel belang, goede samenwerkingen)⁴⁶. Het Solidariteitsfonds LIVE2020 heeft uiteindelijk €1.111.195 uitgekeerd aan de getroffen in de muzieksector, waaronder individuen, projecten, bands, en artiesten.⁴⁷

Het terugbetaalbaar voorschot is relatief veel gebruikt. Er waren 473 aanvragen waarvan er 325 goedgekeurd zijn. Sommige organisatoren deden meerdere aanvragen, het ging totaal om 241 organisatoren. Uiteindelijk is er € 84 miljoen toegekend. Hiervan moet nog een aanzienlijk deel terugbetaald worden. Achteraf heeft de inspectie gevallen van misbruik geïdentificeerd, bijvoorbeeld een organisator die geen intentie had daadwerkelijk een evenement te organiseren. Het terugvorderen van de voorschotbetalingen die uiteindelijk niet noodzakelijk bleken, blijkt problematisch.

De evenementensector is overwegend positief uit de Coronacrisis gekomen in Vlaanderen. Er is een beperkt aantal faillissementen geweest van de zwakkere schakels, maar de meeste organisatoren zijn goed de Coronacrisis doorgekomen. Uit een onderzoek van Onderzoekscentrum Publieke Impact kwam naar voren dat evenement professionals over het algemeen vertrouwen hebben in een positieve toekomst.⁴⁸ Net als in Nederland, zijn er enige uitdagingen in de evenementensector zoals tekort aan goed personeel en stijgende aankoop- en energieprijzen. Het personeelstekort is mede veroorzaakt doordat veel medewerkers tijdens de Coronaperiode de sector hebben verlaten.

Opvallend aan de steun voor de evenementensector in Vlaanderen in vergelijking tot Nederland is ten eerste dat er meer bottom-up initiatieven hebben plaatsgevonden zoals een crowdfunding en een solidariteitsfonds, ten tweede dat er een kleiner percentage van de kosten van geannuleerde evenementen is vergoed en ten derde dat de regeling bijna een

⁴¹ <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/voorschot-voor-organisatoren-van-evenementen/welk-voorschot-kan-ik-krijgen>

⁴² <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/subsidi databank/steun-eventsector-Coronavirus>

⁴³ <https://toerismevlaanderen.be/nl/thema/congressen-events/eventflanders/flanders-festival-2021#:~:text=EventFlanders%20cre%C3%A8de%20in%202021%20een, van%20de%20festivalsector%20te%20onderst eunen.>

⁴⁴ <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/subsidi databank/steun-eventsector-Coronavirus>

⁴⁵ <https://www.live2020.be/>

⁴⁶ <https://www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/subsidi databank/steun-eventsector-Coronavirus>

⁴⁷ <https://www.live2020.be/>

⁴⁸ <https://www.publiekeimpact.be/sectorbarometer-en-publieksmonitor>

jaar eerder in het leven is geroepen dan de TRSEC. De evenementensector in Vlaanderen blijkt de Coronacrisis relatief goed te hebben doorstaan.⁴⁹ Hierbij merken we wel op dat er – in vergelijking met Nederland – in de tweede helft van de coronaperiode in Vlaanderen minder (langdurige) lockdowns hebben plaatsgevonden.

3.4.2 Oostenrijk

In Oostenrijk is er een vergelijkbare regeling opgezet genaamd Schutzschirm für Veranstaltungen I, die later is aangevuld met de Schutzschirm für Veranstaltungen II. Deze regelingen zijn opgezet door het Bundesministerium für Landwirtschaft, Regionen und Tourismus en uitgevoerd door de Österreichische Hotel- und Tourismusbank. De eerste variant is in januari 2021 in werking getreden en de tweede in juli 2021.

De Schutzschirm für Veranstaltungen I werkt als volgt; evenementenorganisatoren kunnen een subsidie voor 90% van de gemaakte kosten tot 2 miljoen aanvragen indien het evenement door Covid-19 wordt geannuleerd of slechts beperkt kan plaatsvinden.⁵⁰ Onder de subsidiabele kosten vallen uitgaven aan diensten van derden in de waardeketen (zoals leveranciers, technologie, artiesten, bloemisten, evenementenlocaties, etc.), die niet kunnen worden geannuleerd⁵¹. De Schutzschirm für Veranstaltungen II is in het leven geroepen om de organisatoren van grotere evenementen te ondersteunen en hieronder kon er 80% van de kosten uitgekeerd worden tot 10 miljoen. Voor het grote deel overlapt de werking van de tweede variant met de eerste. Bij beide regelingen omvat de doelgroep een breed spectrum aan typen evenementenorganisatoren, waaronder ook organisatoren van zakelijke evenementen vallen. Wederom, hebben er ook andere regelingen bestaan waarvan evenementenorganisatoren gebruik hebben gemaakt, zoals subsidies voor bedrijven betreft lonen en vaste kosten.⁵² Voor beide regelingen is van tevoren bepaald of het evenement in aanmerking kwam en werd de subsidie uitbetaald nadat de evenementorganisatie de geleden schade had aangetoond (dus na het evenement of na de annulering).⁵³

De regeling is veel gebruikt, de eerste variant heeft 1260 begunstigden die in aanmerking zijn gekomen voor een totaal bedrag van € 274 miljoen, waarvan uiteindelijk € 9,2 miljoen is uitgekeerd aan begunstigden voor 172 evenementen die schade door Corona hebben geleden. De tweede variant heeft 95 begunstigden die in aanmerking zijn gekomen voor € 114 miljoen, waaruit uiteindelijk € 2,3 miljoen is uitgekeerd aan begunstigden die schade hebben geleden. De eerste indicaties van de werking van de regeling zijn positief.

In 2021 vlak na het starten van de regeling bleek de vraag al groot te zijn en was binnen 3 maanden al € 55 miljoen van de subsidie goedgekeurd⁵⁴.

De Schutzschirm für Veranstaltungen is onderscheidend ten opzichte van de TRSEC/ATE/SEG22 vanwege het brede spectrum van evenemententypes dat is bediend met de regeling, ook de zakelijke evenementen kwamen in aanmerking, terwijl dat in Nederland niet het geval was. Daarnaast is er naast als in Vlaanderen geen 100% vergoeding uitbetaald, maar 90% of 80%.

⁴⁹ <https://www.publiekeimpact.be/sectorbarometer-en-publieksmonitor>

⁵⁰ LF Analyse Schutzschirm I_Tourismusberatung Bauer_barrierefrei

⁵¹ <https://www.bmaw.gv.at/Themen/Tourismus/tourismusfoerderungen/studie-schutzschirm.html#:~:text=Die%20F%C3%B6rderung%20erfolgt%20im%20Schutzschirm,oder%20nur%20eingeschr%C3%A4nkt%20stattfinden%20kann.>

⁵² https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/Coronavirus-response/supporting-jobs-and-economy-during-Coronavirus-pandemic/state-aid-cases/austria_en

⁵³ Interview Bundesministerium für Arbeit und Wirtschaft

⁵⁴ LF Analyse Schutzschirm I_Tourismusberatung Bauer_barrierefrei

3.4.3 Vergelijking en lessen

De regelingen in Vlaanderen en Oostenrijk komen op een aantal vlakken overeen met de Nederlandse regelingen, maar verschillen ook op enkele. De regelingen daar kende dezelfde aanleiding, namelijk het wegvallen van de pandemiedekking. Ook zijn de regelingen in deze landen additioneel op meer generieke maatregelen (vergelijkbaar met NOW/TVL in Nederland).

Net als in Nederland werd in Oostenrijk en Vlaanderen de noodzaak gezien om garantie te bieden aan de eventensector bij wegvallen van pandemiedekking. Aangegeven wordt dat het gebruik van de regelingen ook hoog is geweest – er bleek een duidelijke vraag naar en noodzaak voor de regelingen.

In algemene zin zien we dat in deze landen bij de totstandkoming van de regelingen vergelijkbare dilemma's als in Nederland aan de orde kwamen: wat is een evenement? Welk deel van de sector laten we onder de regeling vallen? Welk deel van de kosten wordt vergoed? Deze beleidsmatige (en deels politieke) keuzes zijn net anders ingevuld dan in Nederland. Zowel in Vlaanderen als Oostenrijk is er voor gekozen om de zakelijke markt ook onder de regelingen te laten vallen. Daarnaast zijn de regelingen in Vlaanderen (september 2020) en Oostenrijk (januari 2021) eerder ingevoerd dan de regelingen in Nederland. Het deel van de gemaakte kosten is echter lager in (80%-90% in Oostenrijk en 60% in Vlaanderen).

De voorschotbetaling in Vlaanderen blijkt achteraf gezien een problematische keuze – met name op het gebied van terugvordering zijn hier issues. Ook is fraude door 'spookevenementen' problematisch geweest. We zien in Vlaanderen wel dat er naast de specifieke regelingen die door de overheid zijn opgesteld, allerlei verschillende additionele (kleinere) financieringsmogelijkheden zijn geweest, zoals crowdfunding en solidariteitsfondsen.

4 Cijfermatige analyse evenementensector & -regelingen

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van diverse cijfermatige analyses. Deze analyses hebben betrekking op de evenementensector als geheel (paragraaf 4.1.), het gebruik van de evenementenregelingen (4.2), de effecten van de regelingen (4.3) en een vergelijking met andere sectoren (4.4.)

4.1 Evenementensector tijdens & na Covid

Jaarlijks worden er bijna 2 miljoen evenementen en bijeenkomsten in Nederland georganiseerd die gezamenlijk meer dan 130 miljoen bezoeken en deelnemingen genereren. Grofweg bestaat de markt uit zakelijke en publieksevenementen oftewel besloten en openbare evenementen.

- **De zakelijke evenementenmarkt** bestaat uit vakbeurzen, congressen, externe vergaderingen/bijeenkomsten en overige business-to-business evenementen. Het totaal aantal zakelijke evenementen is > 1 miljoen die bij elkaar ruim 30 miljoen bezoeken⁵⁵ genereren. De totale omzet van de zakelijke evenementensector bedroeg pre-Corona € 5,2 miljard.
- **De publieksevenementenmarkt** bestaat op hoofdlijnen uit reguliere en niet reguliere evenementen.
 - **Reguliere publieksevenementen** zijn o.a. sportwedstrijden (competities), theater- & muziekvoorstellingen. Deze evenementen zijn vaak verbonden aan een inrichting (o.a. poppodia, theater, sportcomplex) zijn seizoensgebonden en hebben meestal geen (evenementen)vergunning nodig. Uit onderzoek (Podiumpeiler) blijkt dat er jaarlijks circa 100.000 theater- en muziekvoorstellingen zijn. Cijfers over sportevenementen zijn er voor zover bekend niet, maar het zijn er zeker honderdduizenden. Volgens cijfers van de KNVB vinden er wekelijks alleen al 30.000 voetbalwedstrijden plaats. Reguliere evenementen vallen buiten de scope van dit onderzoek.
 - **Niet-reguliere publieksevenementen** zijn evenementen, zoals festivals, concerten, sportevenementen en markten, die vaak vergunnings- of meldingsplichtig zijn. Het kan daarbij gaan om buiten- en binnenevenementen. Volgens een schatting van Respons zijn er jaarlijks circa 100.000 vergunnings- of meldingsplichtige evenementen. Daarnaast zijn er nog enkele duizenden binnenevenementen (zoals concerten in de Ziggo Dome) die niet onder het reguliere aanbod vallen. In totaal zijn er dus meer dan 100.000 niet reguliere publieksevenementen die bij elkaar ca 100 miljoen bezoeken realiseren en die pre-Corona een totale omzet genereerden van € 2,2 miljard.

De zakelijke evenementenmarkt is bijna 2,5x groter dan de niet reguliere publieksevenementenmarkt. Door de voorwaarden dat evenementen publiekelijk toegankelijk moesten zijn en dat de organisator risicodragend was vielen veel zakelijke evenementen buiten de TRSEC en de SEG22. Voor de ATE kwamen ze vaker in aanmerking voor steun.

⁵⁵ Het gaat hierbij om bezoeken, niet bezoekers. Eén bezoeker kan een evenement meerdere keren bezoeken.

Het is belangrijk goed te definiëren welke evenementen nu onder de regelingen vallen en welke niet. Onderstaande tabel geeft een overzicht.

Tabel 3 *Verschillende typen evenementen en mate waarin deze binnen de doelgroep van de evenementenregelingen vallen.*

Type	Vallen deze binnen de regelingen?
De zakelijke evenementenmarkt	De zakelijke evenementenmarkt is de facto uitgesloten van gebruikmaking van de evenementenregelingen. Hoewel niet expliciet is aangegeven dat zakelijke evenementen buiten de scope van de regelingen vallen, zijn er verschillende voorwaarden die er wel voor zorgen. Zo moet de organisator van het evenement ook financieel risicodragend zijn (dit is in de zakelijke markt veelal niet het geval) en moet het evenement niet besloten zijn.
De publieksevenementenmarkt: reguliere evenementen	Deze evenementen vallen ook buiten de regelingen. Het gaat hier om evenementen die niet vergunningsplichtig zijn.
De publieksevenementenmarkt: niet reguliere evenementen	Dit is de facto de doelgroep van de regelingen. Door de wijze van registratie is de omvang van deze doelgroep in onderstaande data net anders dan de afbakening van de doelgroepen van de regelingen.

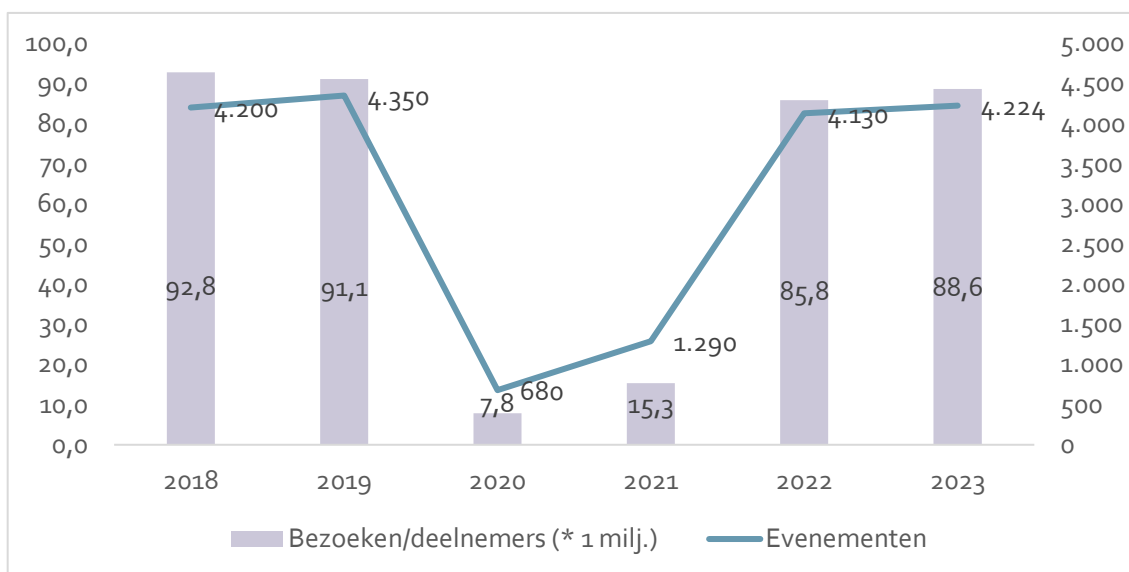
Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons.

In de volgende paragrafen worden cijfers gegeven over de categorie 'niet reguliere publieksevenementen'. Deze cijfers zijn gebaseerd op de gegevens die Respons jaarlijks inventariseert. De categorie 'niet reguliere publieksevenementen' komt niet volledig één-op-één overeen met de doelgroepen van de TRSEC; de doelgroepen van deze regeling is iets breder. Uit de analyse van de gehonoreerde aanvragen blijkt dat 80% van deze aanvragen binnen de door Respons gehanteerde afbakening valt. Dit betekent dat de markt van de doelgroep naar alle waarschijnlijkheid groter is dan hierna gepresenteerd. Echter, het deel van de evenementen dat wel tot doelgroep van de regelingen behoort, maar niet in de dataset van Respons wordt meegenomen, betreft over het algemeen kleinere evenementen (Respons hanteert een 'cutoff' voor evenementen met kleine bezoekersaantallen). We verwachten daarom dat het effect van het niet meenemen van deze kleine evenementen een beperkte invloed heeft op de cijfers als omzet en bezoekersaantallen. In bijlage E wordt een afbakening van de data van Respons gegeven.

4.1.1 Ontwikkelingen Covid

De evenementensector is in de Coronajaren 2020 en 2021 door een diep dal gegaan. De volgende figuur geeft het aantal evenementen (lijn) en bezoekers/deelnemers (staafdiagram) weer voor publieksevenementen in de periode 2018 – 2023.

Figuur 19 Aantal (bezoekers/deelnemers van) publieksevenementen 2018-2023

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons.

Het aantal publieksevenementen daalde van 4.350 in 2019 naar 680 in 2020 en veerde op naar 1290 in 2021. In 2022 en 2023 is de sector nagenoeg weer terug op het niveau van voor Corona. Niet elk type publiekevenement laat echter een herstel zien.

Ook in omzetcijfers afkomstig uit de CBS-microdata zien we een soortgelijke dip in de onderstaande figuur, waarin de omzetcijfers worden uitgesplitst naar met en zonder toegekende aanvragen per regeling.

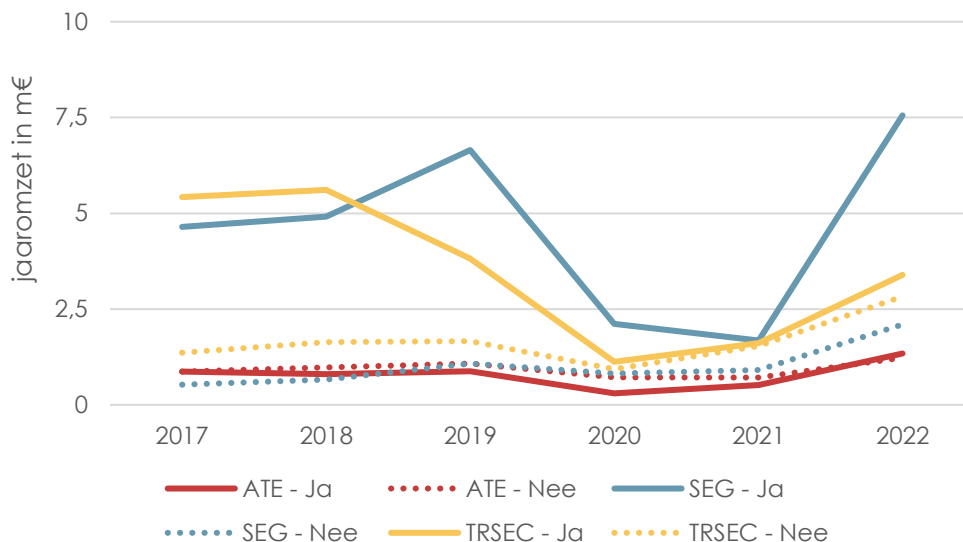
In de figuur zien we de jaaromzet van bedrijven (in mln. €) die ofwel een aanvraag toegekend hebben gekregen (in de doorgetrokken zijn) en een aanvraag niet toegekend hebben gekregen (gestippelde lijn). Voor elke regeling (ATE, TRSEC, SEG22) is een andere kleur weergegeven.

Voor vrijwel alle kleuren en lijnen zien we een grote dip in de jaaromzet na 2019 (door corona). We zien ook dat de jaaromzet weer stijgt na corona – in 2022. Verder illustreert de figuur ook het verschil in grootte van de bedrijven. Kijken we naar de doorgetrokken strepen (dat is dus van bedrijven die steun toegekend hebben gekregen), dan zien we dat de bedrijven die TRSEC en SEG22 ontvangen hebben veel groter zijn dan de ATE. Dit komt ook overeen met de doelgroepbeschrijving van de regelingen – de TRSEC en SEG22 zijn (hoofdzakelijk) bedoeld voor grote professionele evenementenorganisatoren, terwijl de ATE voor kleinere organisatoren bedoeld was.

Daarnaast zien we een verschil in omvang tussen bedrijven waarvan de aanvraag is afgekeurd en toegekend (bijvoorbeeld de blauwe doorgetrokken en gestippelde lijn van de SEG22). We zien dat bedrijven waarvan een aanvraag is toegekend over het algemeen een grotere jaaromzet kennen dan bedrijven waarvan de aanvraag niet doorgezet is.⁵⁶

⁵⁶ We denken dat hier een soort selectie effect plaatsvindt – immers, grotere bedrijven zullen over het algemeen meer evenementen organiseren dan kleinere bedrijven. Hiermee wordt de kans op een goedgekeurde aanvraag ook groter.

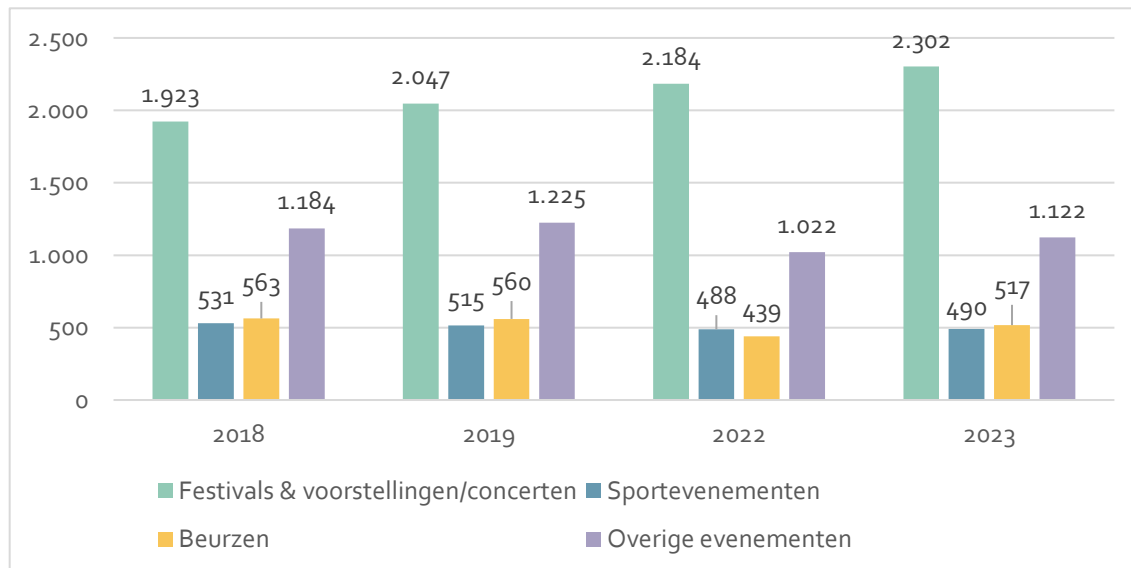
Figuur 20 Vergelijking omzet ontwikkeling gedurende Coronaperiode per regeling uitgesplitst naar bedrijven met en zonder toegekende aanvragen

Technopolis op basis van CBS-microdata (2024)

De volgende figuur geeft het aantal evenementen weer in de jaren voor en na Corona, uitgesplitst naar 4 typen.

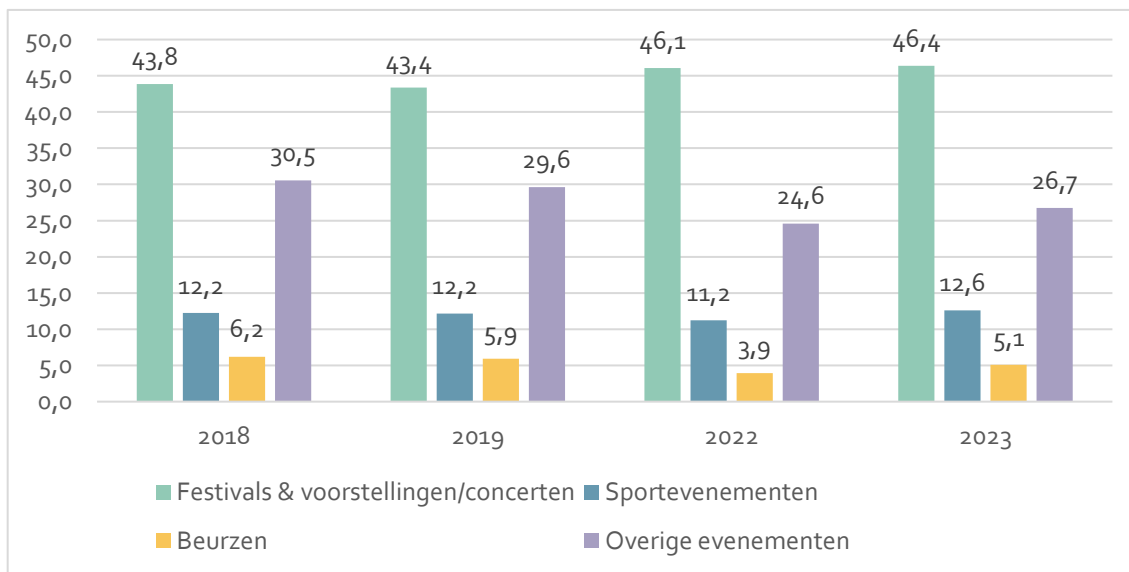
Figuur 21 Aantal georganiseerde publieksevenementen voor en na Corona

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons.

Te zien is dat de groei van het aantal festivals, voorstellingen & concerten voor Corona na Corona doorzet. Echter, het aantal sportevenementen, publieksbeurzen en overige evenementen blijft achter bij de situatie voor Corona. Eenzelfde beeld blijkt wanneer we kijken naar het aantal bezoekers (volgende figuur).

Figuur 22 Bezoekers van/deelnemers aan publieksevenementen voor en na Corona (in mln.)

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons.

4.1.2 Omzet & omzetderving

Met het afgelasten van evenementen in de Coronajaren 2020 en 2021 is de omzet in de sector ook aanzienlijk gedaald – in totaal heeft er een omzetderving van €11,5 miljard in deze twee jaren plaatsgevonden. De volgende tabel geeft een overzicht. Dit betreft de geprognosticeerde omzet (op basis van cijfers uit 2019) en gerealiseerde omzet van de zakelijke markt en publieksevenementenmarkt.

Tabel 4 Geprognosticeerde en gerealiseerde omzet evenementensector 2020/2021

Type	€
Geprognosticeerde omzet 2020	€ 7,4 mrd.
Gerealiseerde omzet 2020	€ 1,4 mrd. (- 81%)
Geprognosticeerde omzet 2021	€ 7,4 mrd.
Gerealiseerde omzet 2021	€ 1,9 mrd. (-75%)

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons.

Uitgesplitst naar zakelijke en publieksevenementen zien de cijfers er als volgt uit.

Tabel 5 Geprognosticeerde en gerealiseerde omzet zakelijke evenementen 2020/2021

Zakelijke evenementen	Beurzen	Congressen & vergaderingen	B2B/B2E Evenementen	Totaal
2019				
Omzet	€ 1,7 miljard	€ 2,7 miljard	€ 0,7 miljard	€ 5,2 miljard
2020 (t.o.v. 2019)				
Omzet	€ 430 miljoen	€ 550 miljoen	€ 220 miljoen	€ 1,2 miljard.
Omzetderving	75%	80%	71%	
2021 (t.o.v. 2019)				
Omzet	€ 320 miljoen	€ 930 miljoen	€ 280 miljoen	€1,6 miljard.
Omzetderving	82%	66%	62%	

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons.

Tabel 6 Geprognosticeerde en gerealiseerde omzet publieksevenementen 2020/2021

Publieksevenementen	Festivals/concerten	Sportevenementen	Overige publieksevenementen	Totaal
2019				
Omzet	€ 1,3 miljard	€ 270 miljoen	€ 670 miljoen	€ 2,2 miljard
2020 (t.o.v. 2019)				
Omzet	€ 120 miljoen	€ 40 miljoen	€ 60 miljoen	€ 0,2 miljard
Omzetderving	95%	85%	91%	
2021 (t.o.v. 2019)				
Omzet	€ 160 miljoen	€ 50 miljoen	€ 110 miljoen	€ 0,3 miljard
Omzetderving	88%	80%	84%	

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons.

De omzetderving van de publieksevenementen is in de jaren 2020/2021 tussen de 80% en 95%. Grootste omzetderving is te vinden bij de festivals/concerten en voorstellingen in 2020 (95%).

4.2 Gebruik evenementenregelingen

Vraag

1. Wat waren de totale kosten van de regelingen (incl. uitvoeringskosten)?

4.2.1 Budgetten en gebruik

De volgende tabel geeft een overzicht van de budgetten (incl. het deel wat is toegekend en afgewezen), het aantal (toegekende) aanvragen, het potentieel gebruik in % (som van het toegekende en afgewezen bedrag), het toegekende budget in % en gemiddelde omvang van de lening.

Te zien is dat het potentiële en daadwerkelijke gebruik van de TRSEC vele malen hoger is dan de ATE en SEG22. In de analyse gaan we hier verder op in.

Tabel 7 Budgetten en gebruik

	TRSEC	ATE	SEG22
Budget	€ 450 mln.	€ 120 mln.	€ 475 mln.
Toegekend	€ 311 mln.	€ 21 mln.	€ 17 mln.
Vastgesteld	€ 222 mln.	€ 21 mln.	€ 11 mln.
Afgewezen	€ 97 mln.	€ 10 mln.	€ 5,6 mln.
Aanvragen	534	378	103
Toegekend	316	261	61
Vastgesteld ⁵⁷	224	261	41
Potentieel gebruik %	91%	26%	5%
Toegekend budget %	69%	18%	4%
Vastgesteld budget %	42%	18%	4%
Gemiddelde omvang toekenning	€ 984.177	€ 80.460	€ 278.689

Bron: Technopolis/Respons op basis van data van RVO.

De gegevens van RVO zijn gekoppeld met de gegevens van Respons, op basis waarvan enkele eigenschappen zijn toe te kennen aan de evenementen waarvan de organisatoren subsidie hebben ontvangen. Van de 638 toegekende subsidies, zijn er 500 gekoppeld aan unieke afgelaste evenementen. 475 van deze evenementen zouden in 2021 plaatsgevonden hebben, 25 in 2022. De 500 evenementen werden georganiseerd door 345 verschillende

⁵⁷ Nog niet alle aanvragen zijn vastgesteld. Het kan dus zo zijn dat het uiteindelijk vastgestelde bedrag van de regelingen hoger is dan hier in de tabel vermeld. De hier gepresenteerde cijfers zijn per juni 2024.

organisatoren (zonder rekening te houden met eigendom). Ruim 80% van de organisatoren zijn professionele evenementenbureaus of anders professioneel actief. Iets minder dan een vijfde zijn organisatoren die op vrijwillige basis opereren. De volgende tabel geeft een overzicht van het type evenement dat gesteund is met de regelingen.

Tabel 8 Type evenementen dat gebruik heeft gemaakt van de regelingen

Type evenement	Aandeel
Festivals	78%
Voorstellingen/concerten	14%
Sportevenementen	4%
Overige evenementen	4%

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons gekoppeld aan RVO gegevens.

Bijna 80% van evenementen die van de drie regelingen gebruik hebben gemaakt zijn festivals. Grotendeels gaat het om muzikfestivals (dance, pop). Ook relatief veel concerten (14%) (muziekvoorstellingen) hebben gebruik gemaakt van de regelingen. Bij dit type evenementen zien we dat dezelfde concerten meerdere keren zijn uitgesteld. Dat leidde uiteindelijk tot een 'stuwmeer' aan concerten in 2022 met recordcijfers tot gevolg (zie 4.1.1).

Relatief weinig sportevenementen (4%) hebben gebruik gemaakt van de regeling. Het betrof dan meestal sportevenementen waar je zelf aan kan deelnemen (o.a. wandelen, hardlopen, fietsen). Onder de overige evenementen troffen we o.a. een aantal kermissen, vak- en publieksbeurzen en markten aan. Van de evenementen die gebruik hebben gemaakt van de regeling(en) heft 90% entree, de overige 10% zijn vrij toegankelijke evenementen.

4.2.2 Uitvoeringskosten

De volgende tabel geeft een overzicht van de uitvoeringskosten van RVO per jaar voor de drie regelingen. De kolom 'uren' betreft de kosten die gerelateerd zijn aan de uren die RVO heeft gemaakt en is op basis van het aantal geregistreerde uren * de interne uurtarieven van de medewerkers. Additionele kosten betreffen kosten die gemaakt zijn buiten het urenstelsel om (bijv. inhuur en materiaal).

Tabel 9 Uitvoeringskosten RVO

	Uren	Additionele kosten	Totaal
2021	€ 554.164	€ 483	€ 554.647
2022	€ 859.595	€ 8.339	€ 867.934
2023	€ 176.651	€ 474	€ 177.125
2024	€ 3.068	€ 0	€ 3.068
	€ 1.593.478	€ 9.296	€ 1.602.774

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van aangeleverde gegevens RVO.

Drukken we de uitvoeringskosten uit als percentage van de omvang van de verstrekte en vastgestelde subsidies (€ 245 mln.), dan is dit 0,6%.

4.2.3 Verschuiven opvatting doelgroep

Vraag

3. Wat, en zo ja, welk effect heeft het verschuiven van opvatting over welke doelgroep (en daarmee samenhangend welk doel) binnen de evenementensector gesteund zou moeten worden, gehad op de doeltreffendheid van de regelingen?

Het verschuiven van de opvatting over welke doelgroep binnen de sector heeft gesteund zou moeten worden heeft in algemene zin geen negatieve effecten op de regelingen als geheel gehad. Het is niet het geval dat door de invoering van de ATE gebruik en doeltreffendheid van de TRSEC onder druk is te komen staan. Bovendien kende de ATE geen garantiewerking (op voorhand). Het is ook niet het geval geweest dat budget gealloceerd voor de ATE het budget voor TRSEC heeft doen afnemen. Er zijn ook geen indicaties dat het samenvoegen van ATE/TRSEC in de SEG22 ertoe heeft geleid dat de doeltreffendheid van de regeling is afgenomen. Dit wordt wel mede veroorzaakt door het aflopen van de Coronapandemie en de maatregelen in het begin van 2022. Had de crisis langer geduurd, dan was dit mogelijk anders geweest.

Op basis van de gegevens en interviews is het wel onze inschatting dat de algehele effectiviteit van de ATE lager is dan die van de TRSEC. In de eerste plaats omdat er voor deze regeling geen garantiewerking uitging (het was niet op voorhand bekend dat deze regeling zou komen). Ten tweede zien we ook dat het gebruik van deze regeling (aanzienlijk) is achtergebleven bij de TRSEC (zie 4.2.1). Op het moment dat de ATE inging, waren al veel evenementen afgelast. In onze optiek is de TRSEC een regeling die (ten opzichte van de ATE) een veel duidelijkere interventielogica, werking, doel en doelgroepsafbakening kende dan de ATE. Door het gebrek aan duidelijke doelgroepsafbakening en ruimere voorwaarden is het risico bij de ATE groter geweest dat middelen ondoelmatig zijn ingezet. Echter, door het lage gebruik en het feit dat de Covid pandemie begin 2022 grotendeels afliep, is dit risico achteraf gezien beperkt gebleven.

4.2.4 Gebruik ATE en SEG22

Vraag

1. Wat zijn de redenen waarom er, vooral bij de SEG22, weinig gebruik is gemaakt van de steun?

Zoals in paragraaf 2.5 beschreven is het gebruik van de ATE en SEG22 (waar respectievelijk 26% en 5% van het beschikbaar gestelde budget is aangevraagd) veel lager dan bij de TRSEC (91% van het beschikbaar gestelde budget aangevraagd).

Dat het aantal aanvragen bij de TRSEC hoger lag dan bij de ATE, komt doordat de TRSEC van tevoren is aangekondigd. Om het risico van annulering af te dekken, dienen partijen zich op voorhand in te schrijven. Bij de ATE is dit niet zo – alleen als er achteraf blijkt dat een evenement niet door kon gaan door een evenementenverbod, kon men een aanvraag indienen. Waar de TRSEC zich vooral richtte op de professionele organisatoren van grotere entree heffende evenementen (vooral festivals), was de ATE ook bedoeld voor kleinere vrij toegankelijke evenementen. Veel van dergelijke evenementen worden georganiseerd door vrijwilligers die vaak maar één evenement per jaar organiseren. Uit de analyse van de ATE-lijst blijkt echter dat maar weinig van dergelijke kleine evenementen gebruik hebben gemaakt van de regeling. Uit de interviews bleek de regeling voor deze vrijwillige organisatoren te ingewikkeld te zijn of dat ze geen kennis van de regeling hadden.

Het lage gebruik van de SEG22 verklaren we als volgt. Het evenementenseizoen ziet er als volgt uit: zakelijke evenementen vinden voornamelijk plaats in de herfst en winter en het vroege

voorjaar en festivals in de zomer tot en met het begin van de herfst. In de periode dat SEG22 gold, waren er al veel minder festivals. De vraag vanuit de zakelijke markt was ook afgenomen, doordat veel bedrijfsactiviteiten online plaatsvonden. In het najaar van '21 waren er diverse contactbeperkende maatregelen van kracht (zoals Coronatoegangsbewijzen, verplichte sluitingstijden en capaciteitsbeperkingen in september). In december kwam vervolgens een harde lockdown. Onder deze voorwaarden hebben veel organisatoren afgezien van het organiseren van evenementen in de winter van 2021 – 2022.

4.3 Effectanalyse

In deze paragraaf worden de resultaten van de effectanalyse uiteengezet. Het effect van de regelingen is aan de hand van de volgende maatstaven getracht in kaart te brengen:

- **Omzet:** kennen de gesubsidieerde organisatoren een andere omzetontwikkeling dan controlegroep?
- **Personeel:** kennen de gesubsidieerde organisatoren een andere personeelontwikkeling dan controlegroep?
- **Bedrijfscontinuïteit:** is er bij gesubsidieerde organisatoren sprake van minder bedrijfsopheffingen dan controlegroep?
- **Organisatie van evenementen na Corona:** keren gesubsidieerde evenementen na de Corona periode in hogere mate terug dan evenementen waarvan de aanvraag is afgewezen?

Bij de analyse van de omzet zullen we ook ingaan op het **bereik en de omvang van de TRSEC en ATE regelingen op de omzet(derving)** in de publiekevenementenmarkt. Voor een methodologische onderbouwing van de cijfers en analyse verwijzen we naar bijlage E.

4.3.1 Uitkomsten econometrische analyse

Via een matchingsanalyse is de behandelde groep, bestaande uit bedrijven die ondersteund zijn, vergeleken met een controlegroep gevormd door vergelijkbare bedrijven die niet zijn ondersteund. Het gebruik van een controlegroep is noodzakelijk omdat bedrijven die gebruik hebben gemaakt van de regeling verschillen op belangrijke karakteristieken wanneer ze vergeleken worden met de gehele populatie van Nederlandse bedrijven alsook verschillen van bedrijven waarvan de aanvraag voor financiering is afgewezen. Bedrijven zijn geselecteerd voor de controlegroep op basis van vergelijkbaarheid op sector, ontwikkeling en score op de uitkomstmaat voorafgaand aan Corona. De verwachting is namelijk dat de impact verschillend is geweest voor sectoren, en dat de trend waarin bedrijven voorafgaand aan Corona zaten ook kan verklaren hoe de bedrijven zich na Corona ontwikkelen.

Vervolgens zijn diverse lineaire regressiemodellen geschat voor de behandelde en controlegroep waarin gekeken werd in welke mate de controlegroep en behandelde groep verschillen in hun ontwikkeling op de uitkomstmaten bedrijfscontinuïteit, werkgelegenheid en omzet in de periode lopende van 2019 tot het meest recente jaar na corona waarvoor data beschikbaar is op de uitkomstmaat. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten van deze modellen waarin de coëfficiënt de verschillen aangeeft tussen de controle en behandelde groep die toe te schrijven zijn aan de ondersteuning, waarbij daarnaast weer gecontroleerd is voor sector, ontwikkeling en score op uitkomstmaat voorafgaand aan de Coronapandemie. Met het model is onderzocht of de bedrijfsprestaties voorafgaand aan de interventie (dus voor het moment van subsidieverstreking) verschillen met de situatie na de interventie.

De econometrie vereenvoudigd

Er is statistisch onderzocht of de regelingen een effect hebben gehad op de bedrijven. Dit is onderzocht door te kijken of bedrijven die gebruik hebben gemaakt van de regelingen economisch beter presteren dan bedrijven die geen gebruik hebben gemaakt van de regelingen. Het vergelijken van twee groepen (die verder qua eigenschappen gelijk zijn en dezelfde economische omstandigheden kennen) is een gebruikelijke methode om het effect van een financiering of subsidie te bepalen.

Bedrijven kunnen in de periode 2019 – 2023 gegroeid zijn qua omzet en personeelsomvang. Als blijkt dat bedrijven die steun hebben ontvangen vaker en harder groeien dan bedrijven die geen steun hebben ontvangen, zou je kunnen stellen dat de regelingen een positieve bijdrage hebben geleverd aan deze groei. (immers: alle andere eigenschappen en economische omstandigheden zijn voor zowel gebruikers als niet gebruikers van de regeling precies hetzelfde). Het kan ook zijn dat door Covid bedrijven gekrompen zijn, maar bedrijven die steun hebben ontvangen minder hard gekrompen zijn dan bedrijven die geen steun hebben ontvangen. Ook dan geeft dit een indicatie dat de regelingen de bedrijven geholpen hebben.

Dit is in feite wat we onderzocht hebben: groeien bedrijven die gebruik hebben gemaakt van de regelingen qua omzet en personeel harder dan bedrijven die geen gebruik hebben gemaakt van de regelingen?

De analyse geeft aan dat dit het geval lijkt. Gebruikers van de TRSEC regeling zijn qua personeel meer gegroeid na Covid dan niet gebruikers van deze regeling. Gebruikers van de SEG22 laten een sterkere omzetgroei zien dan niet gebruikers. Een statistisch model is altijd een vereenvoudiging van de realiteit en statistische berekeningen zijn complex en kennen veel nuance, maar de cijfers doen ons vermoeden dat er een licht positief effect van de regelingen is.

De meeste coëfficiënten zijn niet statistisch significant. De significante coëfficiënt voor het effect van de TRSEC-regeling op de ontwikkeling van de werkgelegenheid in aantal medewerkers geeft aan dat bedrijven die gebruikmaakten van de regeling in de periode 2019-2023 een groei van het aantal medewerkers realiseerden die 5,49 hoger lag dan bij bedrijven in de controlegroep. Bedrijven die gebruikt maakten van de ATE-regeling zagen de omzetontwikkeling over de periode 2019-2022 €193.000 hoger liggen dan bedrijven in de controlegroep. Daarnaast is de richting van alle andere coëfficiënten ook positief, al moeten we voorzichtig zijn met de interpretatie hiervan aangezien de mogelijkheid bestaat dat deze effecten op toeval berusten. Tegelijkertijd, is het meest aannemelijk dat in lijn met de andere significante effecten en de kwalitatieve bevindingen ook op deze uitkomstmaten de regelingen een positief effect hebben gehad.

Over het algemeen lijken de regelingen dus een positieve bijdrage te hebben geleverd aan de ontwikkeling van de ondersteunde bedrijven in vergelijking tot een controlegroep van vergelijkbare bedrijven die geen steun ondervonden. De schattingen via logistische regressie voor bedrijfscontinuïteit leidde tot niet-convergerende modellen (met andere woorden: de data zijn dusdanig onbetrouwbaar dat er geen valide model geschat kon worden) en zijn daarom niet meegenomen in dit overzicht. Voor een verdere econometrische toelichting verwijzen wij u naar de bijlagen.

Tabel 10 Uitkomsten regressiemodellen geschat voor de behandelde en controlegroep

Uitkomstmaat	Regeling	Coëfficiënt	t-statistiek (significantie)
Ontwikkeling aantal medewerkers (2019-2023)	ATE	0,77	0,97
	SEG	19,28	1,84
	TRSEC	5,49	2,09*
Ontwikkeling omzet in mln € (2019-2022)	ATE	0,19	1,26
	SEG	6,47	2,25*
	TRSEC	0,76	1,51

Bron: Technopolis op basis van RVO-data en CBS-microdata (2024). Significantiewaarden: * = 0,05, ** = 0,01, *** = 0,001. NB = geen valide schatting vanwege niet convergerend model.

4.3.2 Effect: bereik en compensatie omzeterderving

We kunnen het effect van de regeling ook als volgt uitdrukken. In de volgende tabel is de omvang van de publieksevenementenmarkt en de door Covid en lockdowns veroorzaakte omzeterderving in 2021 beschreven. Vervolgens wordt de omvang van de subsidies TRSEC/ATE als percentage hiervan uitgedrukt.

Tabel 11 Aantal bereikte evenementen TRSEC/ATE

Type	Aantal
Aantal publieksevenementen per jaar (o.b.v. 2019)	4360
Aantal georganiseerde publieksevenementen in 2021	1290
Aantal geannuleerde publieksevenementen 2021	3060
Aantal bereikte evenementen TRSEC / ATE 2021	577
Aantal bereikte evenementen TRSEC/ATE als percentage van geannuleerde evenementen 2021	18,9%

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons/RVO.

Op basis van deze gegevens⁵⁸, is circa 18,9% van de geannuleerde publieksevenementen met de regelingen TRSEC/ATE bereikt. In de volgende tabel wordt dezelfde berekening op basis van omzet gepresenteerd.

⁵⁸ Zoals eerder vermeld is er geen exacte één-op-één overlap tussen de doelgroep van de regeling en de hier gepresenteerde cijfers over de niet-reguliere publieksevenementenmarkt. De hier gepresenteerde cijfers geven dus een indicatie.

Tabel 12 Omvang subsidie als aandeel van markt & omzetsderving

Type	Aantal
Totale omzet publieksevenementenmarkt in 2019	€ 2,24 miljard
Omzetsderving publieksevenementen in 2021	€ 2,02 miljard
Uitgezette subsidie TRSEC/ATE 2021	€ 245 miljoen
Aandeel subsidie TRSEC/ATE totale omzet publieksevenementenmarkt 2019	10,9%
Aandeel subsidie TRSEC/ATE totale omzet omzetsderving publieksevenementen 2021	12,1%

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons/RVO.

Zoals vermeld zijn deze percentages een indicatie; de doelgroep van de regelingen en de afbakening van Respons komt niet één-op-één overeen. De publieksevenementenmarkt is waarschijnlijk iets groter dan hier gepresenteerd, dus is er een iets lager percentage aan omzet(derving) gecompenseerd door de regelingen. Daarnaast zijn de kosten die gedekt zijn met name voorbereidende kosten, zoals opbouw van tribunes, beveiliging, technische voorzieningen e.d. In de totale omzet zitten echter ook sponsoring en horeca-inkomsten, die niet met de regelingen gedekt zijn.

4.3.3 Organiseren van evenementen na Corona

De volgende tabel geeft de resultaten weer van het 'doororganiseren' van evenementen na Corona. Vraag is of evenementen die gebruik hebben gemaakt van de regeling in staat zijn geweest na Corona evenementen opnieuw te laten plaatsvinden en of deze verschillen van evenementen waarvan aanvragen zijn afgewezen.

Voor deze analyse is een willekeurige sample van de gehonoreerde en niet gehonoreerde aanvragen genomen. Van de TRSEC/SEG22 zijn 109 van de 637 aanvragen bekeken, van de ATE zijn 50 van 378 aanvragen geanalyseerd. De verhouding gehonoreerd/ afgewezen is naar verhouding van het gebruik (zie hiervoor tabel 6).

Tabel 13 Organiseren van evenementen na Corona

	Percentage dat in 2022 weer hetzelfde evenement heeft georganiseerd
Evenementen die gebruik hebben gemaakt van de drie evenementenregelingen	90%
Evenementen waarvan aanvraag is afgewezen	85%

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens Respons/RVO.

Te zien is dat evenementen die gebruik hebben gemaakt van de regelingen vaker terugkeren dan afgewezen aanvragers. Dit verschil is niet volledig aan de regelingen toe te schrijven; er kan ook sprake zijn van een selectie effect. Immers, één van de voorwaarden van de TRSEC is dat het om een jaarlijks terugkerend evenement gaat. Als een aanvrager op basis van dit criterium is afgewezen, zou deze per definitie niet zijn teruggekeerd.

Bovendien zien we in de (herstel)periode enkele dynamieken. Niet alle evenementen die in 2022 zijn georganiseerd, zijn ook automatisch in 2023 georganiseerd. Sterker nog: het herstel na Corona lijkt enigszins precair, o.a. door personeelstekorten en kostenstijgingen als gevolg van inflatie. Hieronder gaan we hier verder op in.

Post-Corona jaren

Zoals aangegeven keerde 90% van de evenementen die gebruik hebben gemaakt van de regeling weer in 2022 weer terug. Een additionele 5% keerde in 2023 of 2024 terug (deze evenementen vonden in 2022 niet plaats). Ongeveer 7% van de evenementen zijn in 2022 of in 2023 of 2024 (na Corona) niet meer teruggekeerd. We kunnen voorzichtig concluderen dat die evenementen het ondanks de steun uit (één van de) drie regelingen het niet hebben overleefd.

Maar we zien een ontwikkeling dat het na 2022 (het eerste jaar na Corona) wat minder goed gaat met de evenementen die zijn ondersteund. Van de jaarlijks terugkerende evenementen die in 2022 weer plaatsvonden, vond 25% niet in beide volgende jaren plaats. Ruim 17% stopte na de editie van 2022, nog eens 5% stopte na de editie van 2023, 3% sloeg 2023 over.

Festivals

Bijna 400 (edities van) festivals zijn vanuit de regelingen financieel ondersteund. Daarvan vond 8% in 2022 niet plaats, maar dat kwam deels doordat deze evenementen in het eerste kwartaal van 2022 gepland stonden toen de Coronamaatregelen nog van kracht waren. In 2023 vond 18% van de ondersteunde festivals niet plaats. Je zou de conclusie kunnen trekken dat deze festivals als een gevolg van Corona alsnog zijn omgevallen, maar in 2023 werd de evenementenbranche door een groot aantal andere factoren negatief beïnvloed:

- forse kostenstijgingen (door o.a. tekorten vanwege Corona, gestegen personeelskosten, oorlog Oekraïne);
- personeels- en vrijwilligerstekorten;
- toegenomen wet- en regelgeving (+ strakkere naleving van de regels sinds Corona).

Het is echter wel een feit dat het weerstandsvermogen van festivals door Corona flink is aangetast, waardoor meerdere organisatoren niet in staat zijn geweest om de nieuwe problemen die op de sector af zijn gekomen af te wenden. Uit de cijfers blijkt dat met name de wat kleinere festivals (tot 10.000 bezoekers) niet meer zijn teruggekomen. Bij dergelijke festivals is het weerstandsvermogen doorgaans al kleiner.

Wat we ook zien is dat het aantal bezoekers van de ondersteunde entreeheffende festivals zowel in 2022 en in 2023 hoger ligt dan in 2019. En dus kunnen we concluderen dat de ticket- en 'food & beverage'-omzet ook hoger is geweest. Als kanttekening moet daarbij wel worden geplaatst dat veel bezoekers in 2022 (en deels ook nog in 2023) binnen zijn gekomen met een reeds gekocht festivalticket uit 2020 en 2021. In combinatie met de hogere kosten hebben meerdere organisatoren daarom lagere (of geen) marges gedraaid in 2022 en/of 2023.

Als we naar top 20 grootste festivals (o.b.v. 2019) kijken, dan zien we in 2022 en/of 2023 overal hogere of net zo hoge bezoekaantallen als voor Corona. Dat geldt o.a. voor festivals als Vrienden voor Amstel Live, Lowlands, Mysteryland, De Parade, Paaspop en Down The Rabbit Hole. Bij diverse festivals (vooral in het segment tot 20.000 bezoekers) zien we na Corona wel wat lagere bezoekaantallen, maar het is lastig om vast te stellen of Corona daar de oorzaak van is.

Concerten

De meeste concerten (met minimaal 3000 bezoekers) die zijn ondersteund (ca 85%-90%) zijn incidenteel (niet jaarlijks terugkerend). De meerderheid van deze concerten heeft, na soms meerdere keren te zijn uitgesteld, uiteindelijk alsnog plaatsgevonden. Dat leidde tot een 'stuwmeer' aan concerten in 2022 met recordcijfers (zowel in aantal concerten en concertbezoekers) tot gevolg. Ook in 2023 zijn de concertcijfers op het hoge niveau van 2022 gebleven ondanks dat het inhaaleffect toen nog maar een kleine invloed had op de cijfers.

Overige evenementen

Slechts een beperkt aantal overige evenementen heeft ondersteuning gekregen uit drie regelingen. Daarvan vindt ca 80%-85% in 2022 en/of 2023 ook weer plaats. Van de evenementen die niet meer zijn doorgegaan is niet met zekerheid vast te stellen of Corona daar de oorzaak van is.

De sector na Corona en de regelingen

Vraag

2. Hoe had de sector eruitgezien indien we de regelingen niet hadden ontwikkeld?

Hoe de sector er uit had gezien zonder de regelingen is niet volledig te beantwoorden. We zien dat festivals, voorstellingen en concerten na de Coronaperiode een positieve trend laten zien (zie 4.1). Dit type evenement is ook een belangrijke ontvanger van de subsidieregelingen – 92% van de subsidies die zijn uitgezet zijn op dit type evenement gericht.

In algemene zin kan er gesproken worden van een herstel, maar tegelijkertijd zien we dat organisatoren en toeleveranciers op onderdelen onder druk staan. Na Corona is de vraag naar o.a. festivals, voorstellingen en concerten groot, ten dele omdat bezoekers de Coronaperiode willen inhalen. Tegelijkertijd staat de sector onder druk: er is sprake van personeelstekorten en gestegen prijzen (inflatie) en moeten organisaties leningen die voortkomen uit (enkele) Coronasteunmaatregelen afbetalen, die de winst drukken. Hierbij blijft de vraag of organisatoren en toeleveranciers een nog grotere druk hadden ervaren in de situatie dat de regelingen niet hadden bestaan.

Terugblikkend kan er wellicht geconcludeerd worden dat de sector zonder de regelingen de Coronapandemie waarschijnlijk grotendeels had overleefd. De zakelijke markt – die grotendeels is uitgesloten van de regelingen – laat ook sterke tekenen van herstel zien in 2023 en 2024. Maar dat is in de wetenschap dat de pandemie in 2022 is afgelopen. Dat wisten we uiteraard niet op het moment dat de regelingen werden ontwikkeld en ingevoerd in de zomer van 2021. Had de pandemie langer aangehouden, of was er sprake geweest van steeds terugkerende stijgingen van Coronagevallen, dan had de sector er heel anders uit kunnen zien, en was de rol van de regelingen ook anders geweest en was het de vraag geweest of de steun gehandhaafd had kunnen blijven. .

4.4 Vergelijking met andere sectoren

Hoe heeft de evenementensector zich nu ontwikkeld ten opzichte van andere sectoren? In deze paragraaf kijken we kort naar andere sectoren als de horeca, kunst- en cultuursector en reisbranche.

4.4.1 Horeca

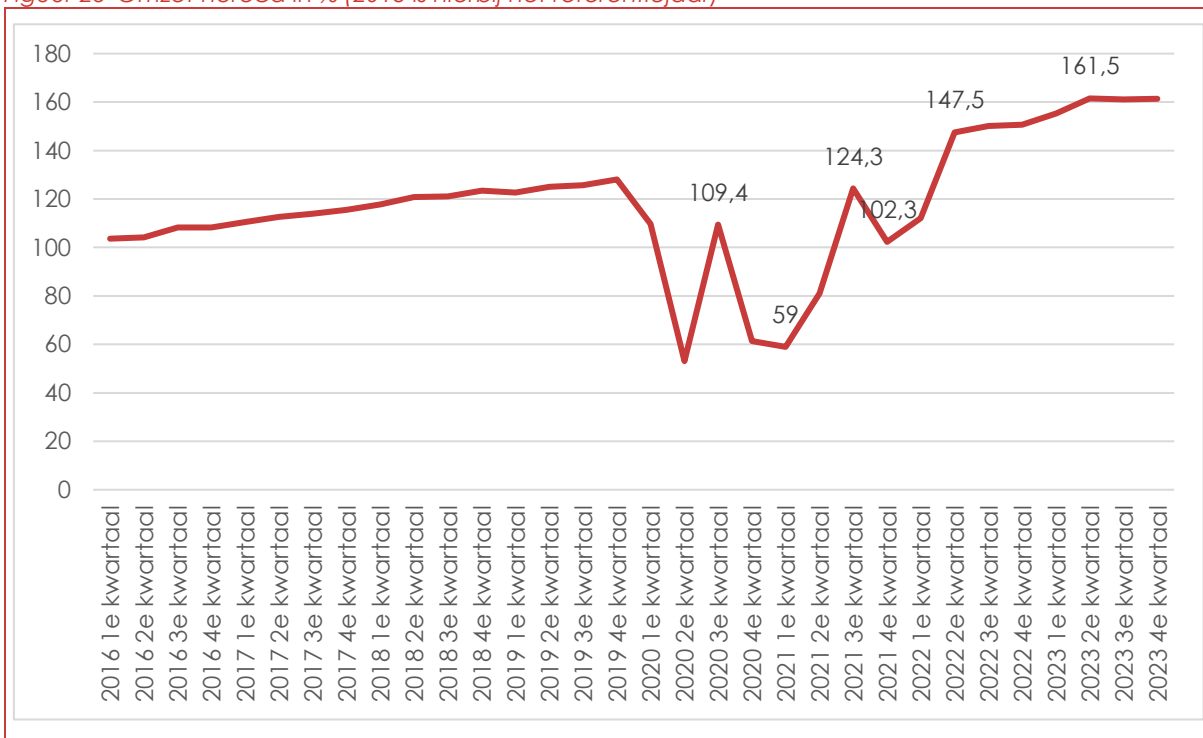
De horeca heeft tijdens de Coronacrisis aanzienlijke uitdagingen doorgemaakt, maar er zijn ook tekenen van herstel zichtbaar. De omzet van de horeca⁵⁹ kromp drastisch tijdens de lockdowns. In 2020 zag de sector een algemene daling van 40,6% in vergelijking met het

⁵⁹ De horeca en evenementensector zijn niet twee volledig gescheiden sectoren. Evenementenbedrijven kunnen ook als horecabedrijf geregistreerd staan en daarmee in de economische analyse van de horecasector meegenomen kunnen worden. Desondanks is de horecasector qua omvang en bedrijven vele male groter dan de evenementensector, waarmee de overlap in de hieronder beschreven cijfers beperkt zal zijn.

voorgaande jaar, waarbij hotels en restaurants het zwaarst werden getroffen.⁶⁰ De sector ontving echter ook substantiële overheidssteun; bijna een vijfde van alle Coronasteun ging naar de horeca.⁶¹ In de tweede helft van 2021 begon de horeca zich te herstellen. De versoepeling van maatregelen leidde tot een groei van 9,7% in het eerste kwartaal van 2022.⁶² Innovaties zoals de verschuiving naar maaltijdbezorging en take-out werden een belangrijk overlevingsmechanisme.

Na de Corona periode is er een duidelijk herstel zichtbaar, maar zijn er ook uitdagingen. De omzet steeg, wat deels door een hoger bezoek, maar ook door (het doorvoeren van) hogere prijzen komt. De volgende figuur toont de omzet van de horeca in percentages, waarbij 2015 als referentiejaar geldt (en waarde 100% kent).⁶³

Figuur 23 Omzet horeca in % (2015 is hierbij het referentiejaar)

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens CBS.

De aantrekkende economie en versterkt uitgavenpatroon zorgt ook voor een grote vraag naar personeel en een tekort aan (gekwalficeerd) personeel.

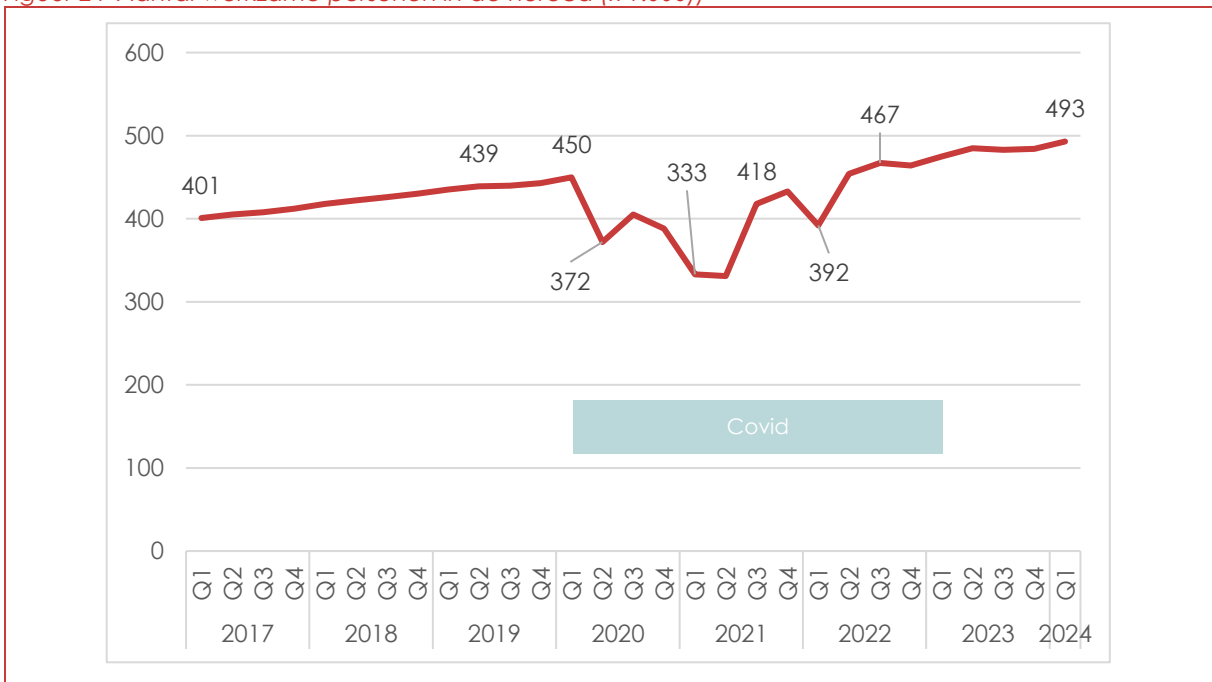
⁶⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2021/Corona-en-de-horeca/2-de-invloed-van-de-lockdowns-op-de-omzet-van-de-horeca>

⁶¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/08/bijna-een-vijfde-Coronasteun-naar-horeca>

⁶² <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2021/Corona-en-de-horeca/2-de-invloed-van-de-lockdowns-op-de-omzet-van-de-horeca>

⁶³ Bron van deze gegevens is [CBS](https://www.cbs.nl).

Figuur 24 Aantal werkzame personen in de horeca (x 1.000)

Bron: Technopolis/Respons. Op basis van gegevens CBS.

In grote lijnen zien we dus overeenkomsten tussen de evenementenbranche en horeca na Corona: er zijn de 'traditionele' tekenen van een oververhitte economie. Er is sprake van omzetstijging, maar ook hogere prijzen en tekort aan personeel. Bovendien dienen veel horecazaken leningen in het kader van Coronasteun nog terug te betalen. Deze aspecten drukken op marges en de levensvatbaarheid van een sector. Groot verschil tussen de horeca en de evenementensector is de wijze waarop Coronasteun ontvangen is. Horeca hebben in (totale zin) veel meer aanspraak gedaan op de 'reguliere' Coronasteun (NOW/TVL). Bij lockdowns en andere contactbeperkende maatregelen kon het verlies aan inkomsten bij deze regelingen opgevoerd worden. Voor de evenementensector is dit niet het geval: de kosten die in 2021/2022 gemaakt zouden worden voor het organiseren van evenementen konden niet middels NOW/TVL gedekt worden. Dit steunt het argument voor aparte Coronasteunmaatregelen voor de evenementensector.

4.4.2 Cultuursector

De kunst en cultuursector is hard getroffen tijdens de Coronaperiode, maar laat tekenen van herstel zien. Waar in 2022 nog sprake was van een moeizame herstart na de Coronapandemie, waren er in 2023 positieve ontwikkelingen.

De Museumvereniging meldde dat er in 2023 9,3 miljoen bezoeken met de Museumjaarkaart plaatsvonden, een stijging ten opzichte van de 7,1 miljoen in 2022 en zelfs meer dan de 9,1 miljoen in recordjaar 2019. Er wordt verwacht dat het totale museumbezoek in 2023, inclusief internationale bezoekers, tussen de 29 en 32 miljoen ligt, vergelijkbaar met het niveau van voor de pandemie.

Ook het bioscoopbezoek herstelde zich in 2023, met 31,6 miljoen verkochte kaartjes, een stijging van 27% ten opzichte van 2022. Dit is echter nog niet terug op het niveau van 2019, toen er 38 miljoen bezoeken waren.

De Vereniging van Nederlandse Poppodia en Festivals (VNPF) rapporteerde een herstel in 2022 met 7,6 miljoen bezoeken, hoewel dit nog onder het niveau van 2019 (8,6 miljoen) ligt. Theaters

trokken in 2022 weer 7,7 miljoen bezoekers, meer dan in 2021 (1,9 miljoen), maar nog minder dan in 2019 (8,5 miljoen). In 2023 zette het herstel zich voort, met berichten over recordaantallen bezoekers en succesvolle jaren voor veel theaters. Deze toename in culturele activiteiten wordt bevestigd door de VTO (vrijtijdsomnibus) 2022, en past binnen het algemene patroon van toegenomen consumentenbestedingen, vergelijkbaar met de jaren voor de Coronapandemie, aldus het CBS.⁶⁴

Voor de cultuursector is vanuit het Rijk een steunpakket van ca. € 2 mrd opgezet.⁶⁵ Het primaire doel van deze steunmaatregelen was het overeind houden van de culturele basisinfrastructuur (BIS) en gesubsidieerde instellingen.

We zien enkele overeenkomsten tussen de cultuur en evenementensector, maar ook verschillen. Ook in de evaluatie van het steunpakket voor de culturele sector wordt de goede samenwerking tussen sector en overheid benoemd als succesfactor. Eén van de belangrijkste verschillen tussen de (steun voor de) evenementensector en culturele sector is de schaal en complexiteit. De wijze van steun voor de culturele sector kent een veel complexere opzet (aansluiten bij bestaande subsidiestromen, diverse doelgroep et cetera). Tegelijkertijd valt het wel op hoe (relatief) eenvoudig de opzet van de evenementenregelingen is. In feite is het wegvallen van een pandemieverzekering opgevangen, met regelingen die eenzelfde opzet als de (garantie)werking van een verzekeraar kent. De complexiteit van de steun voor de cultuursector heeft wel tot problemen geleid (zoals onvoorziene effecten m.b.t. stapeling van verschillende steunmaatregelen voor de culturele sector en grote ongelijkheid in mate van steun die ontvangen is), die bij de evenementenregelingen voorkomen zijn.

Uit de evaluatie van het steunpakket voor de cultuursector⁶⁶ blijkt dat het doel van het beleid (het overeind houden van de culturele infrastructuur) grotendeels behaald is, maar in de rapportage wordt op verschillende punten stilgestaan bij de kwetsbaarheid van de sector. De sector is zeer afhankelijk van zzp'ers, die veelal niet via een vast dienstverband aan de slag kunnen. Er worden in de evaluatie ook vraagtekens gesteld bij het 'trickle down' effect van de steun. Idee was dat het overeind houden van instellingen er voor zou zorgen dat zzp'ers (en anderen) aan het werk konden gehouden worden. Bij de evenementenregelingen is het doorbetalingsmechanisme directer (organisatoren moeten kosten van toeleveranciers opvoeren), terwijl bij de steun voor de cultuursector werd aangenomen dat subsidies naar instellingen zouden doorstromen naar onderaannemers (zonder dat een instelling dit bij een aanvraag hoeft aan te geven). Desondanks zien we dezelfde problematiek – zzp'ers zijn moeilijk te bereiken en er is een gebrek aan data dat inzicht geeft in mate van de economische effecten van doorbetalingen.

⁶⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2023/46/consumptie-weer-als-voor-Corona#:~:text=Het%20consumptiepatroon%20in%202022%20is,op%20het%20niveau%20van%202019.>

⁶⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/15/evaluatie-Coronasteun-cultuursector-een-synthesestudie>. Deze € 2 mrd betreft rijksmiddelen. Daarnaast zijn er ook middelen vanuit provincies en gemeenten naar de cultuursector gevloeid.

⁶⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/15/evaluatie-Coronasteun-cultuursector-een-synthesestudie>

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteren we de conclusies en aanbevelingen. In 5.1. geven we een samenvattend overzicht van de belangrijkste bevindingen, lessen, succesfactoren en knelpunten en een antwoord op de hoofdvraag van het onderzoek. In 5.2. volgen de conclusies, in 5.3 de aanbevelingen.

5.1 Bevindingen, lessen, succesfactoren en knelpunten

Vragen
1. Welke lessen kunnen worden getrokken voor de toekomst? Was de specifieke steun waar de evenementenregeling in voorzag echt nodig, naast de NOW en TVL?
2. Welke succesfactoren kunnen worden meegenomen bij toekomstige regelingen?
3. Welke knelpunten kunnen bij toekomstige regelingen beter vermeden worden?

Het algemene beeld is dat de evenementenregelingen TRSEC, ATE en SEG22 een positieve bijdrage hebben geleverd aan het door blijven organiseren van evenementen alsmede het overleven van organisatoren en toeleveranciers ten tijde van de Coronapandemie. Hiermee is ook perspectief voor de samenleving geboden – het is zeer waarschijnlijk dat het aanbod van evenementen zonder de garantieregelingen in de periode van juli 2021 t/m februari 2022 (en mogelijk erwaarna) een stuk kleiner zou zijn.

De TRSEC is het resultaat van een goede samenwerking tussen beleid, uitvoering en de sector. De opzet van de regeling diende aan te sluiten bij de werking van de sector⁶⁷ – en dit is volgens betrokkenen in grote mate geslaagd. Hoewel de invoering van de TRSEC enkele maanden langer heeft geduurd dan gewenst (volgens betrokkenen), is het gelukt om zorgvuldig een regeling op te zetten ten tijde van een crisis. Vanuit de sector is een vertegenwoordiging opgezet die een positieve bijdrage heeft geleverd aan de opzet van de regelingen. Deze succesfactoren zijn ook belangrijke lessen die voor toekomstige regelingen meegenomen dienen te worden.

De niet-gebruikers (partijen die geen aanvraag hebben ingediend of zijn afgewezen) zijn aanzienlijk kritischer op de regelingen. Voor een deel van deze gebruikers kan gesteld worden dat zij 'terecht' geen gebruik hebben kunnen maken van de regelingen: zij behoorden niet tot de doelgroep waarvoor de regeling bedoeld was. De TRSEC diende in feite als een vervanging van de pandemiedekking, die uit de polissen van evenementenverzekeraars werd geschrapt. Partijen die dus niet over een pandemiedekking beschik(t)en, werden van de regeling uitgesloten.

Daarnaast zijn er de partijen die 'tussen wal en schip vielen'. Hierbij kan gedacht worden aan partijen waarvan het evenement deels verboden werd, waardoor zij geen rendabel evenement konden uitvoeren, maar ook niet in aanmerking kwamen voor de regeling, omdat er geen sprake was van een volledig evenementenverbod (hieronder gaan we verder op de relatie met de contactbeperkende maatregelen in). De afbakening (welke typen evenementen dienen onder de regeling te vallen en welke niet?) is een belangrijk vraagstuk geweest bij de regelingen. Na invoering van de TRSEC is onder druk vanuit de politiek ook de ATE ingevoerd, die zich richtte op niet-professionele evenementenorganisatoren. Het is hierbij

⁶⁷ Zoals de relatief lange voorbereidingsperiode die evenementen nodig hebben, de benodigde garantie hiervoor, het inschakelen van toeleverancier e.d.

belangrijk dat er een degelijke interventielogica en doelgroepafbakening onderliggend aan een regeling ten grondslag ligt. Laatste aandachtspunt t.a.v. de afbakening is de initiële uitsluiting van de zakelijke markt. Dit is een betrekkelijk grote markt (2,5x zo groot als de niet reguliere publieksevenementenmarkt) waar ook een aanzienlijk deel van toeleveranciers in actief is. Uiteindelijk konden zakelijke evenementen (indien publiekelijk beschikbaar en in het geval dat de organisator risicodragers was) middels de ATE gecompenseerd worden. Echter was het grootste deel van deze evenementen al geannuleerd voordat bekend werd dat de ATE werd ingevoerd. Uit de internationale vergelijking blijkt dat regelingen in andere landen (Oostenrijk en Vlaanderen) wel vanaf het begin beschikbaar waren voor de zakelijke evenementen markt.

Hoewel de regelingen voor zekerheid zorgden, bleven de zomer en najaar van 2021 een bijzonder onzekere periode voor organisatoren en toeleveranciers. Dit werd met name veroorzaakt door het op korte termijn op- en afschalen van contactbeperkende maatregelen en evenementenverboden. Organisatoren kwamen alleen in aanmerking voor de regelingen wanneer er sprake was van een door de overheid afgekondigd volledig evenementenverbod. Dit betekende dat bij een deels verbod (bijvoorbeeld: evenementen konden doorgaan met capaciteitsbeperkingen zoals in acht nemen van 1,5m) of op momenten dat een 'verbod in de lucht hing', maar er nog geen officiële afkondiging had plaatsgevonden, er geen aanspraak op de regelingen gemaakt kon worden. Organisatoren moesten in sommige gevallen tot het allerlaatste moment wachten met een annulering, omdat zij anders niet in aanmerking voor vergoeding zouden komen. Er is hierbij een situatie ontstaan waarin de regeling sterk afhankelijk was van beleidskeuzes (wel of geen Coronamaatregelen en in welke mate?) waar beleidsmakers van EZK beperkt invloed op konden uitoefenen⁶⁸. Voor toekomstige regelingen moet er goed bekeken worden hoe er met een dergelijke afhankelijkheid moet worden omgegaan.

De relatie met contactbeperkende maatregelen heeft afbreuk gedaan aan de garantiewerking en steun vanuit de regelingen – organisatoren wisten tot op het laatste moment vaak niet waar ze aan toe waren en of ze in aanmerking zouden komen voor compensatie. De economische steun was sterk afhankelijk van de keuzes die in het kader van contactbeperkende maatregelen gemaakt werden. Enkele partijen die op eigen initiatief een evenement hebben geannuleerd en geen compensatie kregen, hebben dit aangevochten bij de rechter, maar dit beroep is ongegrond verklaard⁶⁹. Het beroep van één organisator is wel gegrond verklaard, maar dit betrof een (volgens de rechter) bijzondere situatie⁷⁰.

Ander punt van aandacht betreft de doorbetaling van de regelingen van organisatoren naar toeleveranciers (en verdere doorbetaling naar onderaannemers van toeleveranciers). In hoeverre dit heeft plaatsgevonden is niet (cijfermatig) vast te stellen (met cijfers van CBS noch van RVO). Het beeld dat wordt opgedaan uit gesprekken met toeleveranciers (en enquête) is dat doorbetaling overwegend heeft plaatsgevonden, maar dat er gevallen zijn waar dit niet is gebeurd. Toeleveranciers geven aan dat grote, professionele en 'respectabele' organisatoren de subsidies netjes hebben doorbetaald, maar dat er vaker problemen bij

⁶⁸ De besluitvorming rond het op- en afschalen van contactbeperkende maatregelen vond binnen de crisisstructuur omtrent Corona plaats, die sterk op volksgezondheidsrisico's en bijv. bezetting van de IC door Coronapatiënten plaats.

⁶⁹ Zie <https://www.uitspraken.nl/uitspraak/college-van-beroep-voor-het-bedrijfsleven/bestuursrecht/bestuursrecht-overig/eerste-aanleg-meervoudig/ecli-nl-cbb-2023-284>

⁷⁰ Dit betrof de CPC loop, waarbij het besluit tot annulering gezamenlijk met de gemeente is genomen. Zie <https://www.uitspraken.nl/uitspraak/college-van-beroep-voor-het-bedrijfsleven/bestuursrecht/bestuursrecht-overig/eerste-aanleg-meervoudig/ecli-nl-cbb-2024-62> voor meer details.

kleinere en minder professionele organisatoren waren. Toeleveranciers kregen bijvoorbeeld te horen dat ze geen doorbetaling kregen, en als ze hier moeilijk over doen, zouden ze het volgend jaar geen opdracht krijgen. Ook onderaannemers van toeleveranciers hebben hierdoor problemen met doorbetaling gehad. Zzp'ers worden in het bijzonder genoemd als groep die kwetsbaar is in dergelijke situaties (zij moesten volledig op de hoogte zijn van de regelingen en de afspraken met organisatoren en het aanvechten in situaties dat zij geen middelen doorbetaald kregen). Belangrijke les is dat het zicht op doorbetalen versterkt dient te worden. We zien ook positieve geluiden – toeleveranciers wezen elkaar op evenementen die wel of geen steun hadden gekregen, en partijen maakten gebruik van het openbaar register van RVO om te zien of de evenementen, waar ze voor ingehuurd waren, ook Coronasteun hadden ontvangen. Wellicht kan in de toekomst dergelijke zelforganisatie door beleidsmakers of vertegenwoordiging vanuit de sector verder gestimuleerd of gefaciliteerd worden.

De sector is de Coronacrisis doorgekomen, maar er is sprake van naweeën van de Coronaperiode. Het herstel is nog kwetsbaar – de sector worstelt met prijsstijgingen, personeelstekorten, afbetalen van Coronaleningen en toegenomen wet- en regelgeving. Ook is er een verschil tussen subsectoren. We zien een herstel bij grotere festivals (zowel in aantal evenementen als bezoekersaantallen), maar bijvoorbeeld het aantal sportevenementen is nog niet volledig op het niveau van voor de Coronacrisis.

5.1.1 Beantwoording hoofdvraag

De hoofdvraag van het onderzoek luidt:

“Waren de TRSEC, de ATE en de SEG22, als onderdeel van de Coronasteunmaatregelen, doeltreffend en doelmatig in het ondersteunen van de levensvatbaarheid van de evenementensector, inclusief de achterliggende keten van betrokken toeleveranciers zoals Zzp'ers, artiesten, horecamedewerkers?”

De regelingen hebben een positieve bijdrage aan de sector geleverd. Sterkste positieve effect is op het vlak van het 'doororganiseren van evenementen' en het economisch ondersteunen van organisatoren. Hiermee is ook perspectief voor de samenleving geboden: zonder de regelingen was het aanbod van evenementen in het najaar van 2021 en begin van 2022 naar alle waarschijnlijkheid lager geweest. Op deze aspecten beoordelen we de regelingen als doeltreffend. Doorbetaling in de keten lijkt positief, maar de mate waarin dit heeft plaatsgevonden, is niet volledig vast te stellen.

Ook beoordelen we de regelingen (als het gaat om de garantiewerking, steun aan organisatoren en perspectief voor de samenleving) als doelmatig. Er zijn verschillende alternatieven overwogen (zoals subsidies verstrekken via gemeenten, het opzetten van een fonds) maar het is niet evident dat dergelijke alternatieven een efficiëntere en doelmatigere opzet zouden kennen.

We zien ook een overwegend positief beeld als het gaat om het doorbetalen in de achterliggende keten en de economische steun die daar geleverd is, maar plaatsen hierbij wel de kanttekening dat niet volledig objectief vast te stellen is in welke mate dit heeft plaatsgevonden.

5.2 Conclusies

We trekken de volgende conclusies.

- Met de regelingen is het gelukt om organisatoren te stimuleren om ondanks de onzekerheid toch evenementen te organiseren (de zogeheten garantiewerking). De regelingen hebben hier een positieve effect op gehad.
- De regelingen hebben ook een overwegend positief economisch effect gehad voor organisatoren. Zowel uit interviews als de enquête maken we op dat veel bedrijven uit de sector economisch baat hebben gehad bij de regelingen, in een periode waar Covid hard heeft toegeslagen. De econometrische analyse geeft ook indicaties voor een positief effect op zowel omzet en werkgelegenheid van bedrijven die gebruikt hebben gemaakt van de regelingen. Ook hebben de regelingen een additioneel effect gehad naast de TVL/NOW – zonder regelingen was het voor veel organisatoren niet mogelijk om in een onzekere tijd evenementen te (voor)financieren en organiseren.
- Er zijn wel verschillen tussen sectoren. De meest positieve effecten zien we op het gebied van festivals en concerten (de twee doelgroepen die het meest gebruik hebben gemaakt van de regelingen). Het gebruik van de regelingen onder sportevenementen, beurzen en overige evenementen is lager. Het herstel van deze subsectoren is ook minder sterk dan festivals en concerten.
- Op basis van kwalitatieve inzichten, concluderen we dat de regelingen een overwegend positief economisch effect hebben gehad op de keten van toeleveranciers. De mate waarin is echter niet volledig objectief vast te stellen.
- Verschillende factoren hebben gezorgd voor aanhoudende onzekerheid omtrent de steun. Dit betreft (in belangrijke mate) de onzekerheid omtrent contactbeperkende maatregelen en het al dan niet in aanmerking komen voor de regelingen. In mindere mate werd er onzekerheid veroorzaakt door onduidelijkheid over de voorwaarden en lange (ervaren) aanlooperperiode van de TRSEC.
- De inrichting van de regelingen zijn het resultaat van een goede samenwerking tussen beleid, uitvoering en sector. Deze samenwerking heeft een positief effect gehad op de opzet en inrichting van de regelingen.
- We beoordelen de regelingen als doeltreffend (de doelen uit de interventielogica zijn redelijkerwijs behaald) en doelmatig (de uitvoeringskosten zijn relatief beperkt gebleven en alternatieve wijzen zijn onderzocht maar bleken niet haalbaar of minder doelmatig).
- De sector laat tekenen van herstel zien, maar er zijn ook naweeën van de Coronacrisis. De sector worstelt met hoge prijzen, personeelstekorten, afbetalen van leningen in het kader van Coronasteunmaatregelen en regelgeving. Het herstel is ook verschillend voor subsectoren; waar festivals en concerten een herstel in aantal evenementen en bezoekers laten zien, blijft het herstel bij sport- en andere typen evenementen achter.

5.3 Aanbevelingen

Op basis van het onderzoek doen we de volgende aanbevelingen. Deze zijn enerzijds gericht op het opzetten en ontwikkelen van gelijksoortige regelingen (ook buiten de evenementensector of buiten de context van Corona) en anderzijds op de evenementensector zelf:

- Versterk de registratie van doorbetalingen in de keten. Eén van de belangrijkste beleidsaannames in deze regelingen is dat betalingen en subsidie doorstromen (of door dienen te stromen) in de keten. Er is echter geen cijfermatige informatie beschikbaar om vast te stellen in hoeverre dit heeft plaatsgevonden. Voor toekomstige regelingen dient deze registratie versterkt te worden. Onderzoek hier de mogelijkheden tot: kan dit bijvoorbeeld via registratie bij RVO of via CBS-microdata? Versterkte registratie dient zich te richten op het (achteraf) kunnen vaststellen van de mate waarin doorbetalingen hebben plaatsgevonden en het economisch effect van deze doorbetalingen. Ook kan verbeterde registratie mogelijk inzicht geven in misbruik en handhaving bij niet doorbetalen – dit zal wel echter meer inzet en capaciteit vergen van uitvoeringsorganisaties.
- Onderzoek ook de mogelijkheden om zelforganisatie bij toeleveranciers (of andere partijen waar doorbetaling naar plaats dient te vinden) te versterken. In het onderzoek kwam naar voren dat toeleveranciers onderling contact zochten om te checken of zij in aanmerking kwamen voor een doorbetaling van een organisator. Hierbij maakten ze ook gebruik van het RVO-portal, waarop te zien is of een evenement subsidie heeft ontvangen. Zodoende konden toeleveranciers aankloppen bij organisatoren om betalingen te krijgen. Het verder versterken of stimuleren van dergelijke zelforganisatie (in de vorm van informatievoorziening, registers, checks of digitale loketten) kan er aan bijdragen dat doorbetalingen plaatsvinden en subsidies door de keten heen stromen. Dit kan ook de positie van zzp'ers versterken.
- Versterk de informatiepositie omtrent de evenementensector bij de overheid en sector zelf. Bij het opzetten van de regelingen bleek het zeer moeilijk cijfermatig een beeld te vormen van de sector. Beschikbare data (zoals de microdata van CBS) bleken een onvoldoende beeld van de sector te kunnen vormen. Ook in deze evaluatie blijken de data niet altijd voorhanden. Het versterken van de informatiepositie maakt het mogelijk (subsidie)regelingen of economische steun beter aan te laten sluiten op de sector en de omvang van steun in kaart te brengen.
- Onderzoek daarom de mogelijkheden tot een solidariteits- of calamiteitenfonds binnen de evenementensector. Zoals in de rapportage beschreven is de kans dat de overheid de sector weer zal steunen bij een grootschalige crisis klein. Organisatoren zijn zich nu met de ervaringen van Covid beter bewust van de gevolgen van een pandemie. Ook was er ten tijde van de regelingen sprake van budgettaire ruimte bij de overheid en een lage rente. Volgende grootschalige crises zullen naar verwachting in grotere mate door de sector zelf opgevangen moeten worden. Extreem weer in de vorm van 'piekbuien' en onweer zullen in verband met klimaatverwarming steeds vaker voorkomen. Het is ook niet uitgesloten dat gebeurtenissen als een pandemie terugkeren. Het wordt de vraag in hoeverre overheden en verzekeraars in de toekomst garant zullen staan bij dergelijke gebeurtenissen. Fondsen die door de sector worden opgezet en beheerd, kunnen voorkomen dat bij het wegvallen van dekking door verzekeraars er een beroep moet worden gedaan op de overheid en kunnen voor de langere termijn garantie bieden. Hier ligt een belangrijke verantwoordelijkheid voor de sector zelf.

- Wij bevelen aan dat bij toekomstige vergelijkbare regelingen ook een goede samenwerking tussen beleid, uitvoering en sector gezocht wordt. Veel van de succesfactoren in de evenementenregelingen zijn toe te wijzen aan een goede onderlinge samenwerking. Het gaat dan niet om de vraag of en in welke mate er steun voor een sector moet komen (dit is een politieke en beleidsmatige keuze), maar over de vraag *hoe* deze steun het beste vormgegeven kan worden zodat deze effectief wordt ingezet.

Bijlage A Onderzoeksvragen

Thema	Vraag
Samenhang met TVL en NOW	1. Hebben de specifieke instrumenten (de evenementenregelingen) additionaliteit toegevoegd ten opzichte van de al bestaande NOW en TVL?
	2. Waarom hebben de verschillende doelgroepen voor de bovenstaande routes hebben gekozen?
Doeltreffendheid	1. In hoeverre hebben de regelingen de eventensector gestimuleerd om, ondanks de risico's van annulering door Coronamaatregelen, toch evenementen te blijven organiseren?
	2. Hoe had de sector eruitgezien indien we de regelingen niet hadden ontwikkeld?
	3. Wat, en zo ja, welk effect heeft het verschuiven van opvatting over welke doelgroep (en daarmee samenhangend welk doel) binnen de eventensector gesteund zou moeten worden, gehad op de doeltreffendheid van de regelingen?
	4. Had de vertraging van de SEG22 invloed op de doeltreffendheid van de regeling?
	5. In hoeverre is de regeling erin geslaagd om de volledige keten van aan- en toeleveranciers te bedienen? Zijn de middelen die werden toegekend aan de subsidie aanvrager, de organisator, ook terecht gekomen bij de toeleveranciers?
	6. In hoeverre is de regeling erin geslaagd de samenleving perspectief te bieden?
Doelmatigheid	1. Wat waren de totale kosten van de regelingen (incl. uitvoeringskosten)?
	2. Heeft het lange voorbereidingstraject van de regeling, denk hierbij ook aan de goedkeuring uit Brussel die lang op zich heeft laten wachten, effect gehad op de doelmatigheid van de regeling?
	3. Had de vertraging van de SEG22 invloed op de doelmatigheid van de regeling?
	4. Wat vroeg de inrichting van de regelingen van de uitvoering en hoe heeft de uitvoerbaarheid een rol gespeeld in het opzetten van de regelingen?
Uitvoering regeling	1. Zijn EZK en RVO in staat geweest tussentijds bij te sturen op de vormgeving en uitvoering van de regelingen als gevolg van signalen uit de samenleving (responsiviteit)?
Gebruik regeling	1. Wat zijn de redenen waarom er, vooral bij de SEG22, weinig gebruik is gemaakt van de steun?
	2. Wat was de ervaring van de organisatoren bij gebruik van de regelingen?
	3. Welke verwachtingen hadden organisatoren van de regelingen en zijn deze uitgekomen?
Misbruik en oneigenlijk gebruik	1. Hoe speelden misbruik en oneigenlijk gebruik-overwegingen een rol bij de inrichting van de regelingen en welke beheersmaatregelen zijn daartoe getroffen?
	2. Hoe kwamen bij de RVO misbruik en oneigenlijk gebruik-meldingen binnen en hoe is daarop gereageerd?
	3. Wat is de omvang van (vermoed) misbruik van de regelingen?
	4. Hoe is de verhouding tussen de subsidie en de controlelasten en hebben de administratieve lastenverlichtingen daarbij geholpen?
	5. Wat is het effect van de accountantsverklaring en de kosten daarvan? En hoe heeft de krapte van accountants een effect gehad op de vaststellingen?
Lessen voor de toekomst	1. Welke lessen kunnen worden getrokken voor de toekomst? Was de specifieke steun waar de evenementenregeling in voorzorg echt nodig, naast de NOW en TVL?
	2. Welke succesfactoren kunnen worden meegenomen bij toekomstige regelingen?
	3. Welke knelpunten kunnen bij toekomstige regelingen beter vermeden worden?
	4. Wat kunnen we leren van de gevallen die net tussen wal en schip vielen, de randgevallen?
	5. Hoe is de steun tijdens Coronatijd aan de eventensector in omliggende landen geregeld?

Bijlage B Geïnterviewde personen

De volgende tabel geeft een overzicht van de organisaties waar de geïnterviewde personen bij betrokken zijn. Omwille van privacy hebben we geen namen vermeld.

Organisatie
Reguliere interviews (26)
Ampco-Flashlight
CLC-Vecta
D&B Eventmarketing
Dutch Venue Association
Friendly Fire
Golazo Sports
ID&T Group
IDEA
Klap No Risk
Kunstenbond
Le Champion
Ministerie van EZK
Ministerie van EZK
Ministerie van EZK
Ministerie van OCW
Ministerie van SZW
Ministerie van VWS
Mojo Concerts
ONCE.eu
Rotterdam Ahoy
RVO
This is Live Group
TIG Sports / Dutch Grand Prix BV (F1)
Van Nelle Fabriek Events & Meetings
Voorzitter vereniging verhuurbedrijven
VVEM
Additionele interviews toeleveranciers (3)
Toeleverancier op gebied van catering
Toeleverancier op gebied van techniek

Organisatie
Toeleverancier op gebied van artiesten / performers
Interviews in het kader van internationale vergelijking (6)
Vlaio (Vlaanderen)
EventNews.be (Vlaanderen)
Publieke impact (Vlaanderen)
Österreichische Hotel- und Tourismusbank Gesellschaft (Oostenrijk)
Austria event pool (Oostenrijk)
Wiener Festwochen (Oostenrijk)

De volgende organisaties hebben afgezien van een interview:

- Gigant International
- Bureau de Kermisgids

Bijlage C Geraadpleegde documentatie

Beschrijving regelingen / Wet- & regelgeving
Staatscourant TRSEC 17 juni 2021
Staatscourant aanpassing terugbetaalelement TRSEC 15 februari 2023
Staatscourant ATE 25 feb 2022
Staatscourant SEG22 3 okt 2022
Staatscourant evenementenmodule TVL 29 maart 2021
Aangeleverd door RVO
ATE - Werk instructies
SEG – Werkinstructies (algemeen – lening deel – voorschot en vaststelling)
SEG – Stroomschema
SEG – Terugbetalingstool / Voorschottool
SEG - Toetsingslijsten
Tijdslijn SEG
TRSEC – Toetsingslijsten
TRSEC – Werk instructies (aanvraagfase / intrekking / krediet dossiers / verzoek ophoging / voorschot & vaststelling en wijzigingsverzoeken)
Kamerstukken
Integrale voortgangsrapportage steunpakket met focus op NOW TVL en belastinguitstel 6 juli 2023
Integrale voortgangsrapportage steunpakket met focus op NOW TVL en belastinguitstel 21 okt 2022
Zesde Voortgangsrapportage over de TVL, Bruine Vloot-regeling en Evenementenregelingen 5 juli 2022
Kamerbrief over Aanvullende Tegemoetkoming Evenementen (ATE) Kamerstuk 01-11-2021
Antwoorden over de Aanvullende Tegemoetkoming Evenementen (ATE) Kamerstuk 04-03-2022
Kabinetsreactie op het evaluatierapport Fieldlab Evenementen en ontwikkelingen in Coronasteunregelingen evenementen 4 juli 2022
Kamerbrief TRSEC – SEG22 4 maart 2022
Beantwoording Schriftelijk overleg aan de Kamer 4 maart 2022
Kabinetsreactie op het evaluatierapport Fieldlab Evenementen en ontwikkelingen in Coronasteunregelingen evenementen 4 juli 2022
Vijfde specifieke steunpakket voor de culturele en creatieve sector
Gewijzigde motie van de leden Kwint en Westerveld over het garantiefonds door laten lopen tot einde Q3 2022 (t.v.v. 35925-VIII-78)
Verslag van een schriftelijk overleg over de aanvullende Tegemoetkoming Evenementen (ATE) (Kamerstuk 35420-418)
Kamerstuk 35420 nr. 309 Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Kamerstuk 35420 nr. 354 Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat en de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Kamerbrief Integrale voortgangsrapportage steunpakket met focus op NOW, TVL en fiscale steun
Websites
RVO Informatie SEG22
RVO ATE 2021
Overzicht van evenementenverboden Rijksoverheid
Tijdslijn van Coronamaatregelen 2022
RVO eindrapport TVL regeling
Eventix overheidsmaatregelen voor MKB & Zzp'ers
Expertisecentrum Europees Recht over staatssteun
Rijksoverheid over Tozo-uitkering
Algemeen / breder / context
Concepteindrapportage Evaluatie NOW/TVL 2024 – SEO (vertrouwelijk)
Evaluatie Coronasteun Cultuursector – Synthesestudie 2023 - SEO
Evaluatie Fieldlab Evenementen
Mulier instituut (2022). Gevolgen van de Coronacrisis voor sportevenementensector
Panteia (2020). CPB scenario's economische gevolgen Coronacrisis voor sectoren grootteklassen en regio's.
Brom, R. en B. Schrijen (2021) 'Steun voor een sterk geraakte sector: over de impact van de Corona- crisis en de steunmaatregelen op de culturele sector'
Bountress et al. (2023). Unpacking the Pandemic: a media analysis of Dutch newspapers' coverage of the COVID-19 pandemic in the healthcare and event sector in The Netherlands.
Respons (2021) Pre-Corona Economische impact zakelijke evenementenmarkt
Respons (2020). Impactanalyse COVID-19 op de Nederlandse eventbranche
Boekmanstichting . Ongelijk Getroffen, Ongelijk Gesteund.
NOS Festivals in 2021 ook in gevaar: 'Staat moet desnoods garant staan'
Cijfermatige informatie
CBS – gebruik van Coronasteunmaatregelen per 30 juni 2022

Bijlage D Tijdlijn maatregelen

Periode	Datum	Gebeurtenis
Maart 2020		Uitbraak Covid-19 in NL
	10 maart	Verbod grote evenementen in Noord-Brabant
	12 maart	Evenementen met meer dan 100 personen worden afgelast
	15 maart	1,5 meter regel ingevoerd
	31 maart	Aankondiging NOW-regeling
Juni 2020	1 juni	Versoepeling maatregelen, maar niet voor evenementen
	29 juni	TVL-regeling van start
September 2020	14 september	Bijeenkomsten mogen met max 50 personen binnen en buiten
Oktober 2020	13 oktober	Aankondiging gedeeltelijke lockdown
	14 oktober	Volledig verbod op evenementen (gedeeltelijke lockdown)
December 2020	14 december	Aankondiging harde lockdown
	15 december	Harde lockdown
Januari 2021	12 januari	Verlenging lockdown
Maart 2021	19 maart	Aankondiging TRSEC71
	20/21 maart	Praktijktesten Fieldlab Evenementen
	27 maart	Opschaling Fieldlab evenementen: 5000 bezoekers
	29 maart	Aankondiging Evenementenmodule TVL
Juni 2021	17 juni	Publicatie TRSEC in Staatscourant
	18 juni	Openstelling aanvragen TRSEC
	26 juni	Einde harde lockdownmaatregelen Sommige evenementen mogen weer met toegangsbewijs
Juli 2021	1 juli	Ingang periode waarin TRSEC geldt (1 juli t/m 31 december 2021)
	10 juli	Beperkende maatregelen: verbod, uitzondering voor evenementen die maximaal 24 uur duren met vaste zitplaats en 2/3 van de capaciteit. Ingang periode waarin ATE geldt (10 juli t/m 31 december 2021)
	14 juli	Aankondiging ATE ⁷²
September 2021	25 september	Coronatoegangsbewijs bij evenementen, verplichte sluitingstijd en capaciteitsbeperkingen
November 2021	1 november	Verduidelijking voorwaarden ATE

⁷¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35420-309.html>

⁷² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-35420-354.html>

Periode	Datum	Gebeurtenis
	13 november	Evenementen tot max 17u, max aantal 1250
December 2021	14 december	Aankondiging verlenging ATE en TRSEC in de vorm van SEG22
	18 december	Harde lockdown
Januari 2022	26 januari	Evenementen mogen weer met max 1250 en zitplaats, grote evenementen alleen buiten
Februari 2022	25 februari	Testen voor Toegang, binnen met meer dan 500 mensen zonder zitplaats.
	28 februari	Openstelling aanvragen ATE
Maart 2022	15 maart	Coronamaatregelen worden adviezen Testen voor toegang opgeheven
	24 maart	Verduidelijking voorwaarden SEG22
Oktober 2022	5 oktober	Opening SEG22 voor evenementen die gepland stonden in de periode 1 januari t/m 30 september 2022.

Technopolis

Bijlage E Methodologie

Gegevens Respons

Respons maakt jaarlijks een overzicht van de staat van de eventensector. Deze cijfers zijn gebruikt voor analyse van de sector (zoals de omzetsdrijving) in dit onderzoek.

Belangrijk om te vermelden is dat de cijfers die Respons inventariseert en de doelgroep van de evenementenregelingen niet één-op-één overeenkomen. Er wordt bij Respons met een minimum aantal bezoekers en deelnemers gewerkt. Dit criterium is er niet bij de evenementenregelingen. Er zijn dus meer evenementen die in aanmerking komen bij de regelingen, dan in de monitor van Respons opgenomen worden.

De gepresenteerde cijfers over de omvang van de sector en omzetsdrijving zijn dan waarschijnlijk een onderschatting wanneer vergeleken met de doelgroep van de regeling. Echter, omdat het kleine evenementen betreft die in de data van Respons worden buitengesloten, verwachten we dat het effect op het verschil beperkt is.

Type evenement	Criterium (bezoeken en/of deelnemers)	Aantal evenementen	Bezoekaantallen
Festivals (k/c)	>=3.000	1.100	27.000.000
Festivals (overig)	>=3.000	650	12.000.000
Voorstellingen/concerten	>=3.000	325	4.500.000
Jaarmarkten/braderieën/Kermissen	>=5.000	900	22.000.000
Parades/optochten	>=5.000	250	7.500.000
Sportevenementen	>=5.000	575	14.000.000
Publieksbeurzen	>=1.000	360	4.100.000
Totalen		4.160	91.100.000

Van de 500 niet-reguliere evenementen die zijn ondersteund vanuit de drie regelingen valt circa 80% binnen de afbakening van Respons. De overige 20% trekken in een normaal jaar minder bezoekers/deelnemers en vallen buiten de scope van Respons.

Econometrie

Context en doelstelling

Deze econometrische annex geeft een overzicht van de methodologische aanpak en resultaten van de econometrische effectmeting in het kader van de evaluatie van de Coronasteunmaatregelen gericht op de eventensector. De econometrische effectmeting heeft als doel in kaart te brengen wat de causale effecten zijn van het verkrijgen van een ondersteuning via de Coronasteunmaatregeling op de uitkomstmaten bedrijfscontinuïteit, werkgelegenheid en omzet. Voor een uitgebreide samenvatting van de context van deze evaluatie, en de bevindingen van de andere methoden ingezet verwijzen wij u naar het hoofdrapport van deze evaluatie.

Uitdaging Effectmeting: selectiebias

De voornaamste uitdaging bij het vaststellen van een dergelijk effect is een 'selectiebias', dat wil zeggen dat succesvolle aanvragers fundamenteel anders zouden kunnen zijn dan niet-succesvolle aanvragers, waardoor een verbeterde score op de uitkomstmaten wordt aangezien voor een effect, terwijl deze verbeterde score mogelijk ook (deels) had plaatsgevonden zonder ondersteuning vanuit de Corona-ondersteuningsmaatregel. Aangezien er vanzelfsprekend geen experimentele technieken (willekeurige toekenning) zijn gebruikt bij de toekenning van de Corona-ondersteuning, zoals gebruikelijk is in regulier exact en medisch wetenschappelijk onderzoek, zal hier gebruik moeten worden gemaakt van quasi-experimentele methoden om een effect te meten. Het onderzoeksteam heeft hierbij de richtlijnen voor econometrische effectmeting van de Commissie Theeuwes⁷³ opgevolgd.

Data en indicatoren

In totaal zijn er tijdens de Coronapandemie, in aanvulling op generiekere ondersteuning, drie regelingen specifiek voor de evenementensector ingericht (ATE, SEG en TRSEC). Deze regelingen beoogden risico's weg te nemen bij organisatoren en indirect toeleveranciers van een eventuele afgelasting van hun evenementen, en waren er daarmee gericht op het door de pandemie heen loodsen van de sector. Om zicht te bieden op de mate waarin de regelingen hier een bijdrage aangeleverd hebben, zijn we in het bijzonder geïnteresseerd in de volgende uitkomstmaten.

Tabel 14 Uitkomstmaten

Variable	Toelichting	CBS-dataset	Meest recente jaar
Bedrijfscontinuïteit	In welke mate zijn bedrijven nu nog steeds actief	ABR	2023
Werkgelegenheid	Aantal werkzame personen bij bedrijven	ABR (werkzame personen)	2023
Omzet	Jaaromzet van de bedrijven	BTW	2022

Koppeling data

Ter voorbereiding van de analyses heeft RVO uit haar projectenbank per regeling data aangeleverd over de toegekende, ingetrokken en afgewezen aanvragen. Naast karakteristieken van de aanvraag (type evenement, periode, omvang aangevraagde ondersteuning), bevatte deze data KvK-nummers. Deze KvK-nummers zijn door CBS gebruikt voor de identificatie van zogenaamde BEID (bedrijfsidentificatienummer), waarmee de door RVO aangeleverde data te koppelen is aan de andere benodigde datasets binnen de CBS-omgeving. In totaal is dit voor circa 80% van de aanvragers gelukt waarbij de koppeling van bedrijven van toegekende aanvragen beter gelukt zijn.

Kanttekeningen

Voor de interpretatie van de resultaten is het van belang nog rekening te houden met de volgende beperkingen in de analyse:

⁷³ Commissie Theeuwes (2012). 'Durf te meten', Eindrapport Expertwerkgroep Effectmeting

- **Additionaliteit:** we kijken niet naar de impact van Coronamaatregelen in, maar de invloed van de evenementregelingen in aanvulling op het bestaande voor Corona-instrumentarium. Zowel de bedrijven van toe- als afgewezen aanvragen zullen in de meeste gevallen in aanvulling op de ondersteuning vanuit ATE, SEG of TRSEC ook gebruik gemaakt hebben van ander generiek instrumentarium dat werd aangeboden tijdens de Coronapandemie. Hierdoor kan niet helemaal gesteld worden dat de bedrijven van afgewezen aanvragen geheel onbehandeld blijven.
- **Keuze indicatoren:** hoewel we met de drie uitkomstmaten een complementaire set aan indicatoren hebben samengesteld, hebben al deze indicatoren zo hun beperkingen. Bedrijfscontinuïteit geeft niet direct een inzicht in hoe levensvatbaar een bedrijf op de langere termijn is, werkgelegenheid statistieken geven geen inzicht in ontwikkeling van werkzame personen bij onderaannemers, en omzetcijfers zijn een notoir lastige uitkomstmaat die met veel meer zaken vasthangt waar niet direct voor gecontroleerd kan worden.
- **Timelag en rebound-effect:** vanwege de recentheid van de regeling kunnen we de ontwikkelingen op bedrijfscontinuïteit en werkgelegenheid slechts een paar jaar volgen. Voor omzet is de periode voor effectmeting nog korter doordat de hiervoor meest recent beschikbare dataset gaat over 2022. De eerste jaren na de Coronapandemie zijn geen doorsneejaren geweest, waarbij we uit de praktijk en andere data weten dat er in veel gevallen er sprake lijkt te zijn van een 'inhaaleffect' waarbij evenementen die door Corona geen doorgang konden hebben, alsnog georganiseerd worden. Dit vertekend wellicht de activiteit in eerste jaren na de pandemie (2022 en 2023).
- **Juridische structuren in de evenementensector:** in de evenementensector wordt in vergelijking met andere sectoren meer gebruik gemaakt van aparte juridische entiteiten om activiteiten via te organiseren. Voor een evenementeditie kan bijvoorbeeld een aparte werk B.V. worden opgericht. Hoewel CBS in haar koppeling hiervoor probeert te corrigeren door te kijken naar bedrijfsidentificatienummers i.p.v. enkel de KvK-nummers, lijkt het onvermijdelijk dat dit toch enige invloed heeft op de data. Zo zien we dat de datakoppeling in vergelijking met andere studies minder succesvol is.

Propensity score matching

Om de selectiebias in te adresseren maken we gebruik van Propensity Score Matching (PSM). PSM is een methode die de samenstelling van de steekproef inperkt tot een groep zeer vergelijkbare bedrijven. De methode selecteert voor elk bedrijf dat bij een toegewezen project een bedrijf met dezelfde kenmerken uit de groep bedrijven die geen ondersteuning heeft ontvangen vanuit de regeling. De bedrijven worden geselecteerd op basis van de sector, ontwikkeling en score op de uitkomstmaat voorafgaand aan Corona. De verwachting is namelijk dat de impact verschillend is geweest voor sectoren, en dat de trend waarin bedrijven voorafgaand aan Corona zaten ook kan verklaren hoe de bedrijven zich na Corona ontwikkelen.

Doordat exact matchen op basis van meerdere criteria tegelijk in de praktijk niet haalbaar is, maken we gebruik van een propensity score, welke de waarschijnlijkheid van ontvangen van subsidie modelleert aan de hand van de bovengenoemde variabelen (sector, omvang en ontwikkeling op uitkomstmaat). Vervolgens wordt voor ieder bedrijf dat ondersteuning heeft ontvangen uit de regeling, een bedrijf in de controlegroep opgenomen met een vergelijkbare propensity score.

Deze matchingsprocedure maakt het aannemelijker dat de controlegroep en behandelgroep op elkaar lijken, met als belangrijkste overblijvende verschil dat de behandelgroep gebruikt

heeft gemaakt van de regeling en de controlegroep niet. Daarmee zou het dan een overblijvende verklarende factor zijn voor de verschillen die optreden in de ontwikkeling van de bedrijven.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten van de lineaire regressiemodellen die geschat zijn voor de behandelde controlegroep samen. De schattingen via logistische regressie voor bedrijfscontinuïteit leidde tot niet-convergerende modellen en zijn daarom niet meegenomen in dit overzicht. De coëfficiënt geeft weer de verschillen tussen de controle en behandelde groep die toe te schrijven zijn aan de ondersteuning, waarbij daarnaast weer gecontroleerd is voor sector, ontwikkeling en score op uitkomstmaat voorafgaand aan de Coronapandemie. We kiezen voor een significantiewaarde van 0,05 en niet voor 0,10, omdat die laatste de kans op Type-I fouten vergroot.

De meeste coëfficiënten zijn niet significant, waarvoor de meest logische verklaring de grote standaarddeviaties in de uitkomstmaten zijn welke grotendeels zijn toe te schrijven aan de dynamiek van de sector en de periode tijdens en na de Coronapandemie. Desalniettemin zijn naast de twee significant positieve coëfficiënten, een aantal coëfficiënten bijna significant positief. Over het algemeen lijken de regelingen dus een positieve bijdrage te hebben geleverd aan de ontwikkeling van de ondersteunde bedrijven in vergelijking tot een controlegroep van vergelijkbare bedrijven die geen steun ondervonden.

Tabel 15 Uitkomsten regressiemodellen geschat voor de behandelde en controlegroep

Uitkomstmaat	Regeling	Coëfficiënt	t-statistiek (significantie)
Ontwikkeling aantal medewerkers (2019-2023)	ATE	0,77	0,97
	SEG	19,28	1,84
	TRSEC	5,49	2,09*
Ontwikkeling omzet in mln € (2019-2022)	ATE	0,19	1,26
	SEG	6,47	2,25*
	TRSEC	0,76	1,51

Technopolis op basis van RVO-data en CBS-microdata (2024). Significantiewaarden: * = 0,05, ** = 0,01, *** = 0,001. NB = geen schatting vanwege niet convergerend model

Gevoeligheidsanalyses

Als onderdeel van deze evaluaties hebben we verschillende modelspecificaties getest. Voor zijn enkele gevoeligheidsanalyses uitgevoerd. Zo hebben we onder andere gekeken naar andere opzetten van de effectperiodes ($t+1 \rightarrow t+3$ i.p.v. $t-1 \rightarrow t+3$)⁷⁴, het uitvoeren van analyses op het niveau van aanvragen i.p.v. begunstigen. Deze extra modellen hebben geen reden gegeven de bestaande specificatie aan te passen. Toch moeten er de kanttekeningen bijgezet worden met betrekking tot de bijzondere karakteristieken van de sector en de tijdsperiode waarin de regelingen werden ingezet.

⁷⁴ T betreft hier de situatie per q4 2019. Wat dit defacto betekent is dat we de situatie van bedrijven in 2019 met 2023 hebben vergeleken in onze analyse – dus hierbij nemen we als eerste meting het jaar voor Covid en lockdownmaatregelen. Daarnaast hebben we de analyse uitgevoerd voor de jaren 2020 en 2023; hierin hebben de lockdownmaatregelen al een effect op de bedrijfsprestaties. Deze laatste analyse gold als controle (bijv: vertonen de richtingen van de verbanden eenzelfde beeld en de grootte van de effecten). Uit deze analyse blijkt dus dat er geen redenen zijn om de analyse van 2019-2023 aan te passen.

Enquête

De enquête is via de volgende kanalen uitgezet:

- **RVO** – aan organisaties die een aanvraag hebben gedaan en deze hebben toegekend / afgewezen. Via deze weg is de enquête is naar 362 organisaties gestuurd.
- **Respons** – Respons beschikt over een adressenbestand van organisaties in de eventensector. Dit bestand wordt o.a. gebruik voor monitoring in de eventensector. Via deze weg is de enquête is naar 2406 organisaties gestuurd (organisaties die zich in de lijst van RVO bevinden, zijn uit deze lijst gehaald). Hiervan zijn 96 uitnodigingen niet ontvangen.
- **VVEM** – heeft de enquête gemaild naar het ledenbestand. Via deze weg is de enquête naar 340 organisaties gestuurd. Overlap met RVO / Respons is mogelijk.
- **DVA** – heeft de enquête gemaild naar het ledenbestand. Via deze weg is de enquête naar 60 organisaties gestuurd. Overlap met RVO / Respons is mogelijk.

Omdat er overlap mogelijk is tussen de verschillende kanalen, is niet exact vast te stellen naar hoeveel partijen de enquête verstuurd is. We verwachten dat de enquête naar circa 3000 organisaties is gemaild.

De enquête heeft in mei '24 drie weken opengestaan. In totaal is de enquête 407 keer gestart (13,5% van het aantal benaderde partijen) en is deze door 257 partijen volledig ingevuld (9% van het aantal benaderde partijen). De rest van de respondenten is gedurende het invullen van de enquête gestopt.

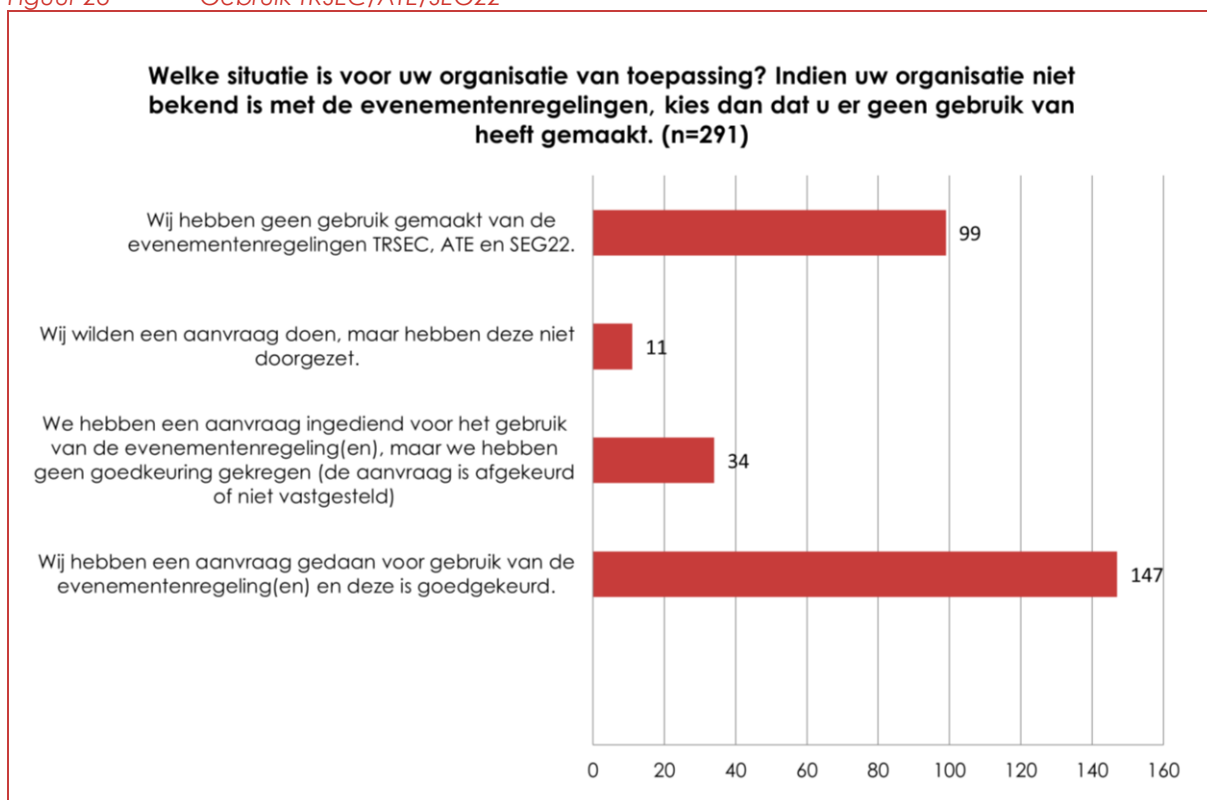
Eigenschappen

Hieronder worden diverse eigenschappen van de respondenten beschreven.

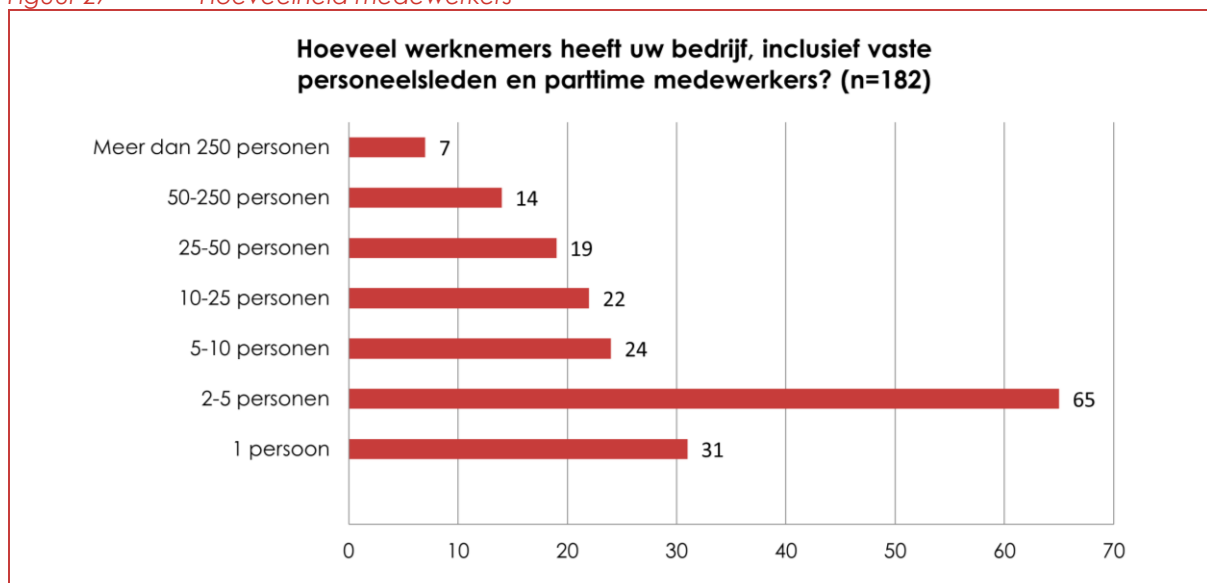
Figuur 25 Toeleverancier of evenementorganisatie

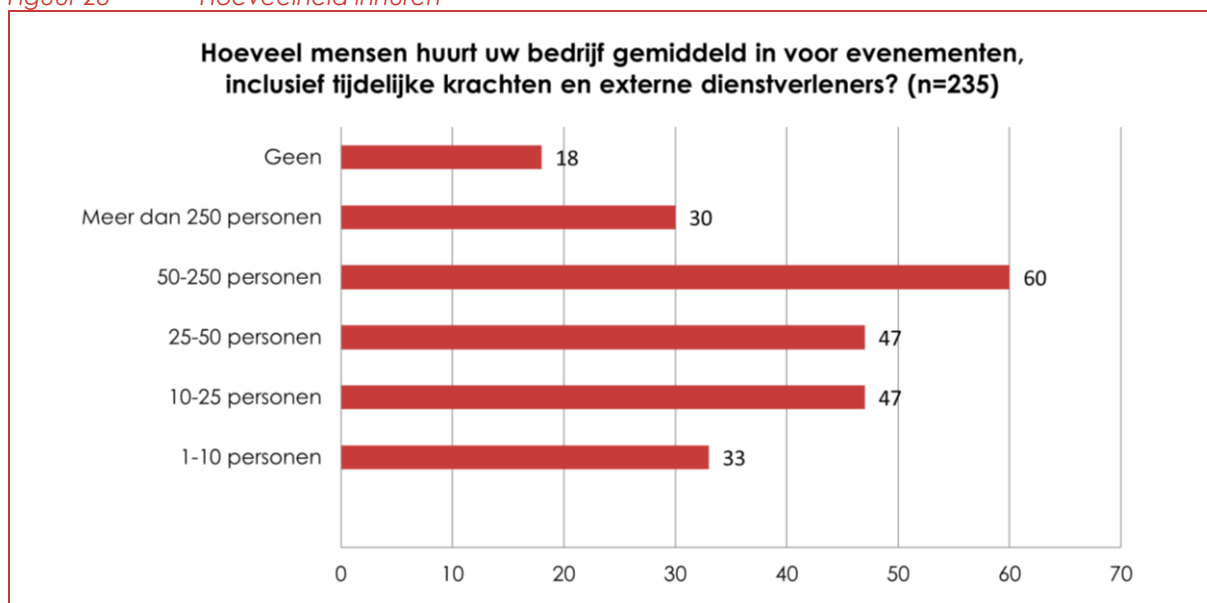
Figuur 26 Gebruik TRSEC/ATE/SEG22

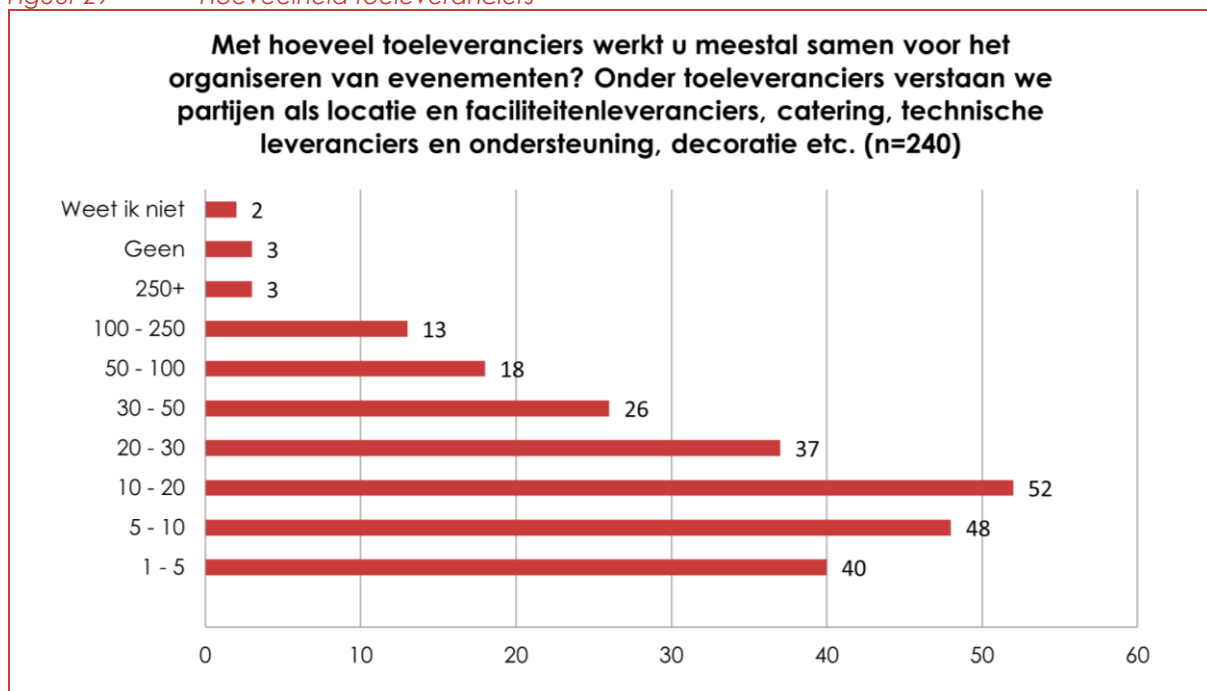
Figuur 27 Hoeveelheid medewerkers

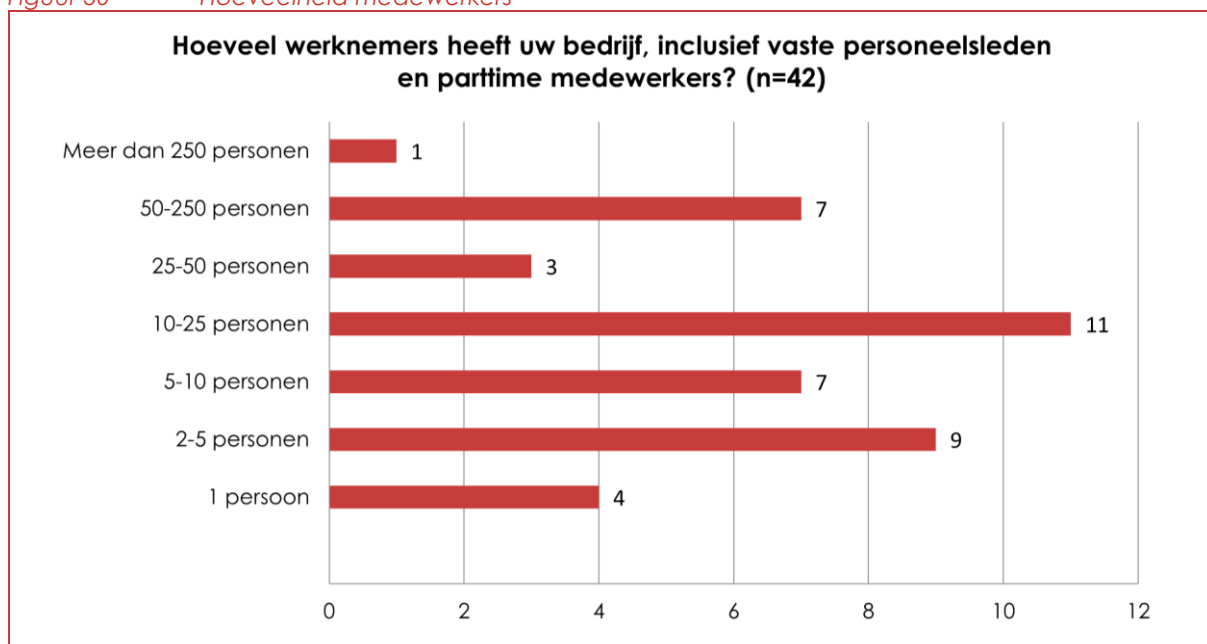
Figuur 28 Hoeveelheid inhuren

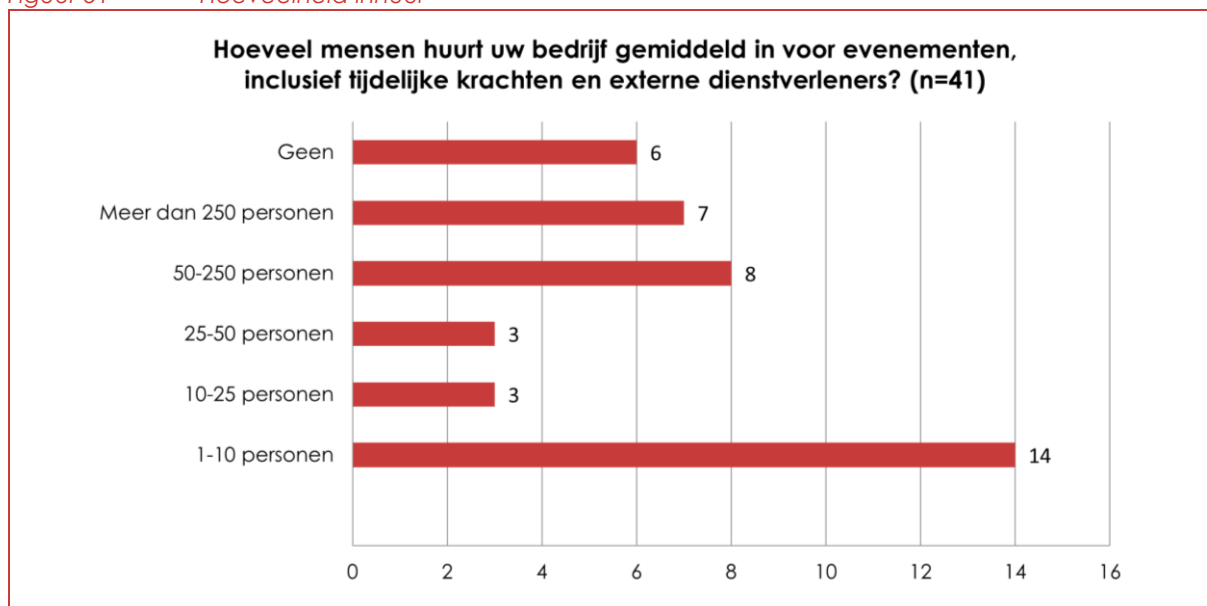
Figuur 29 Hoeveelheid toeleveranciers

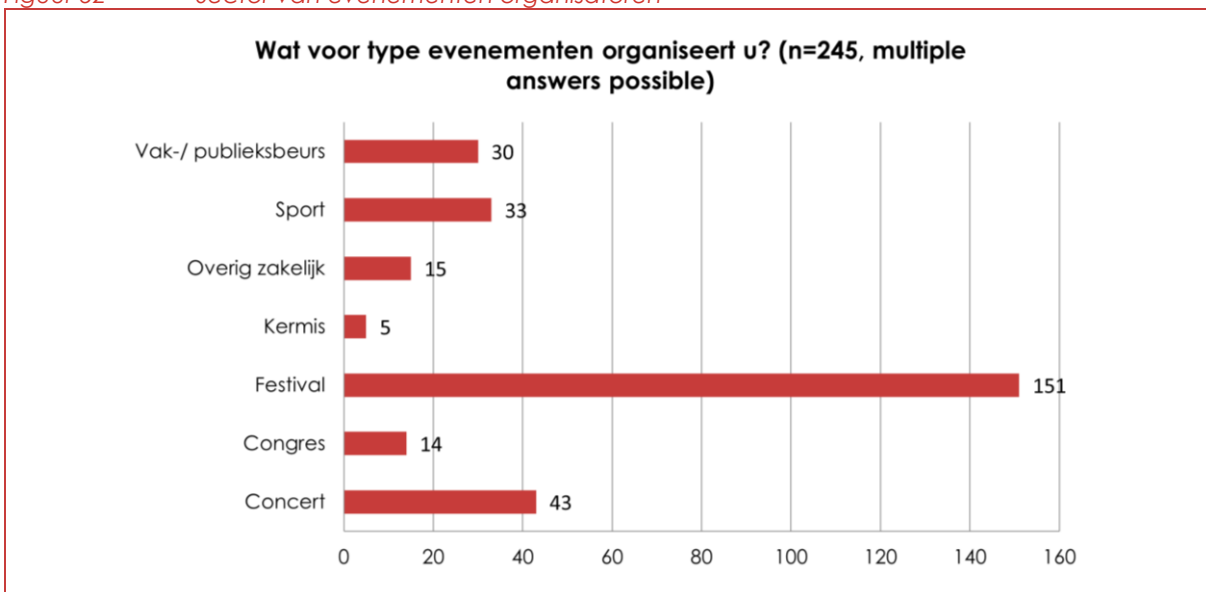
Figuur 30 Hoeveelheid medewerkers

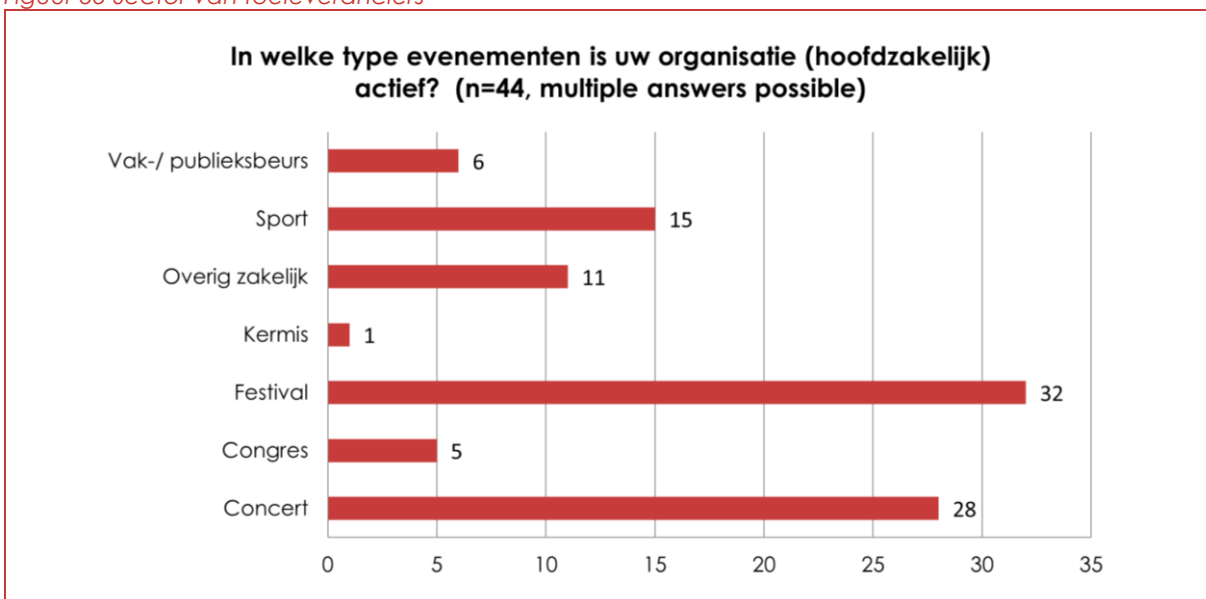
Figuur 31 Hoeveelheid inhuur

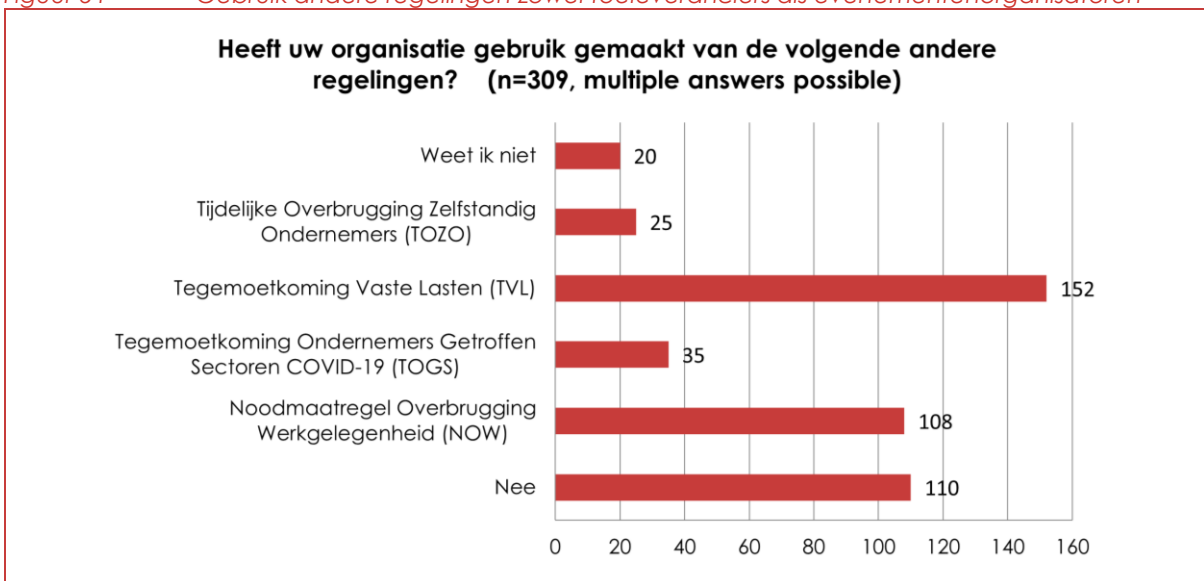
Figuur 32 Sector van evenementen organisatoren

Figuur 33 Sector van toeleveranciers

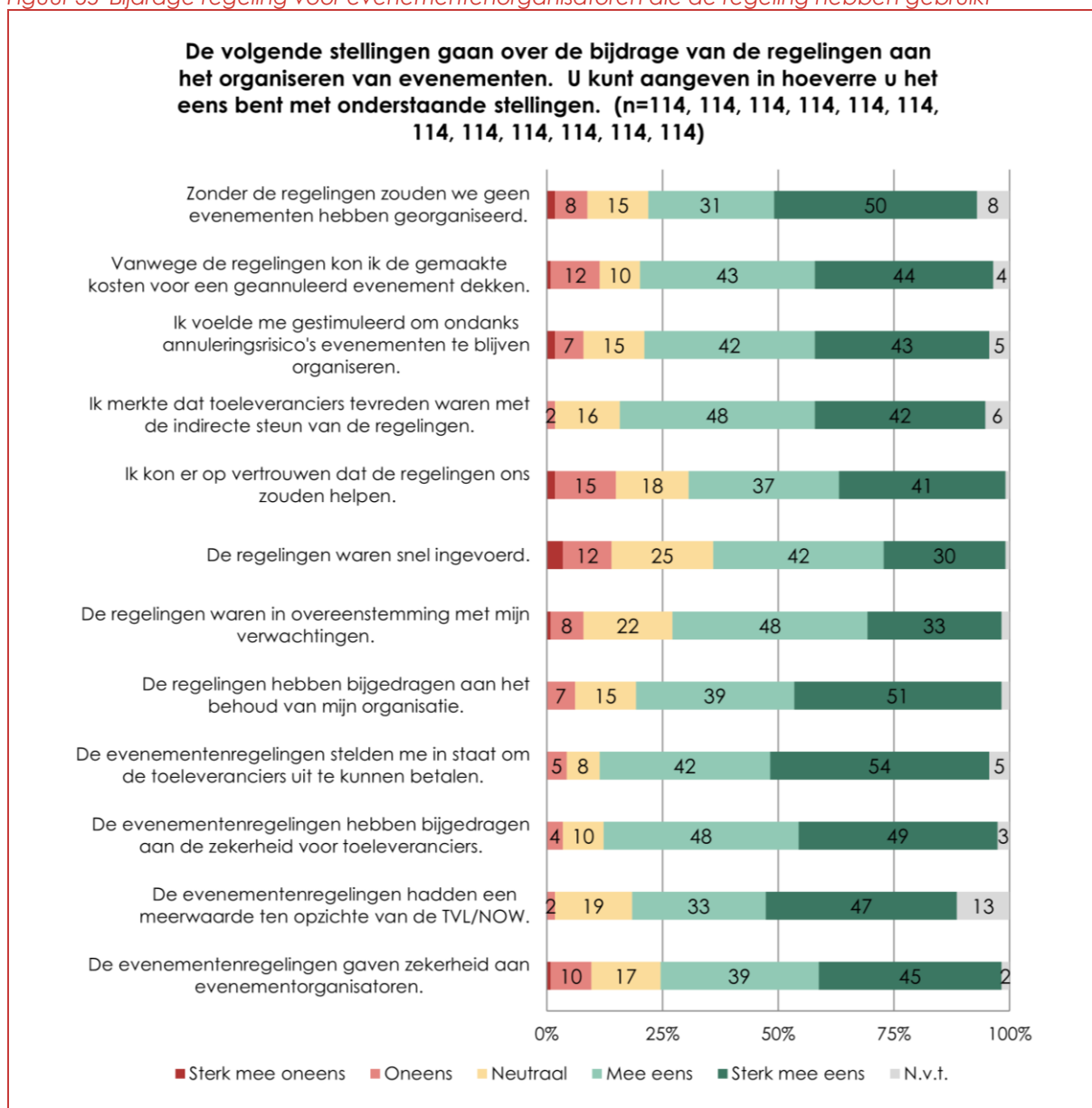
Figuur 34 *Gebruik andere regelingen zowel toeleveranciers als evenementenorganisatoren*

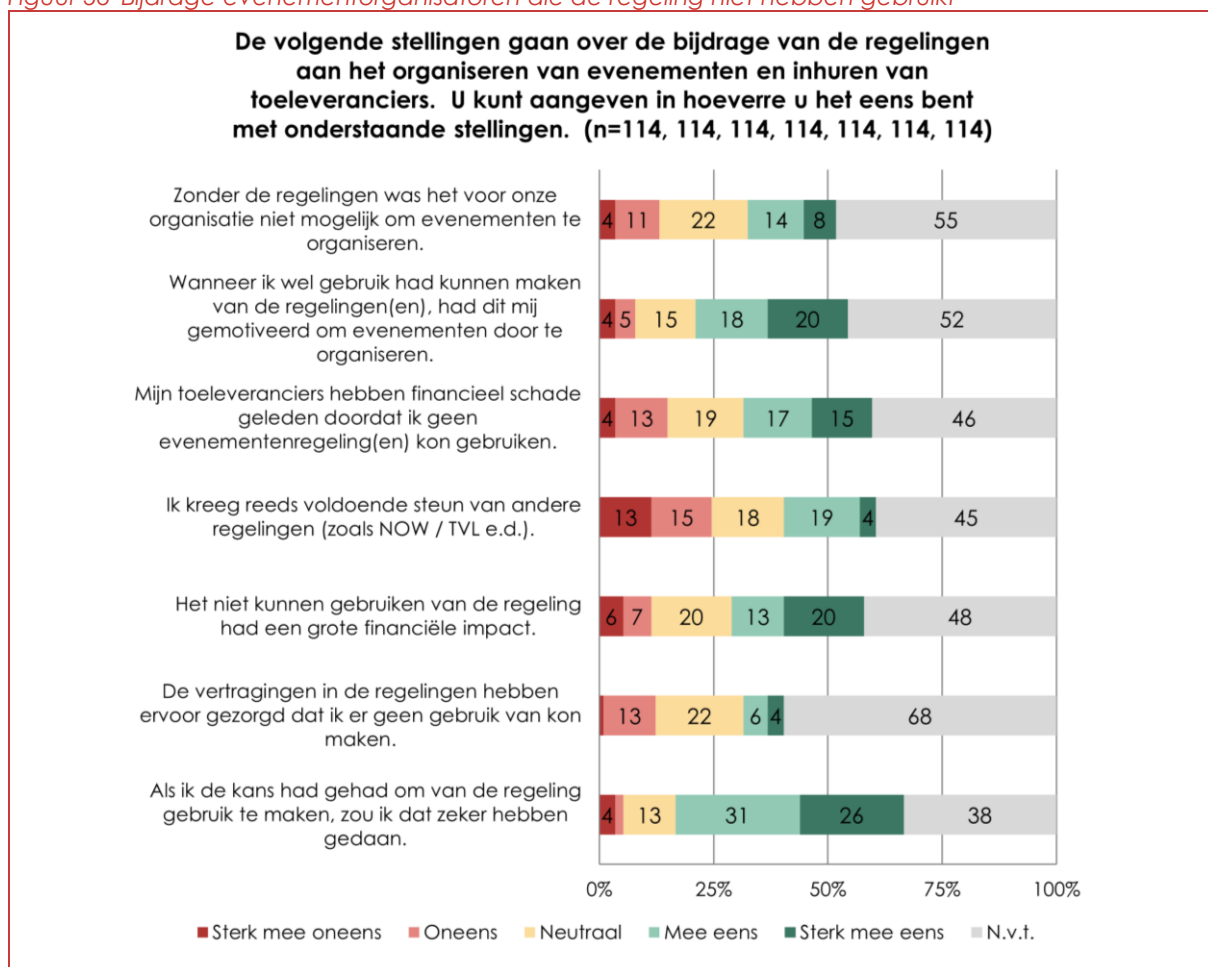
Antwoorden vragen

Hieronder volgt de uitdraai van de antwoorden op de verschillende stellingen. Niet elke stelling is voor elke respondent zichtbaar. Partijen die gebruik hebben gemaakt van de regelingen kregen andere stellingen te zien dan partijen die geen gebruik hebben gemaakt van de regeling.

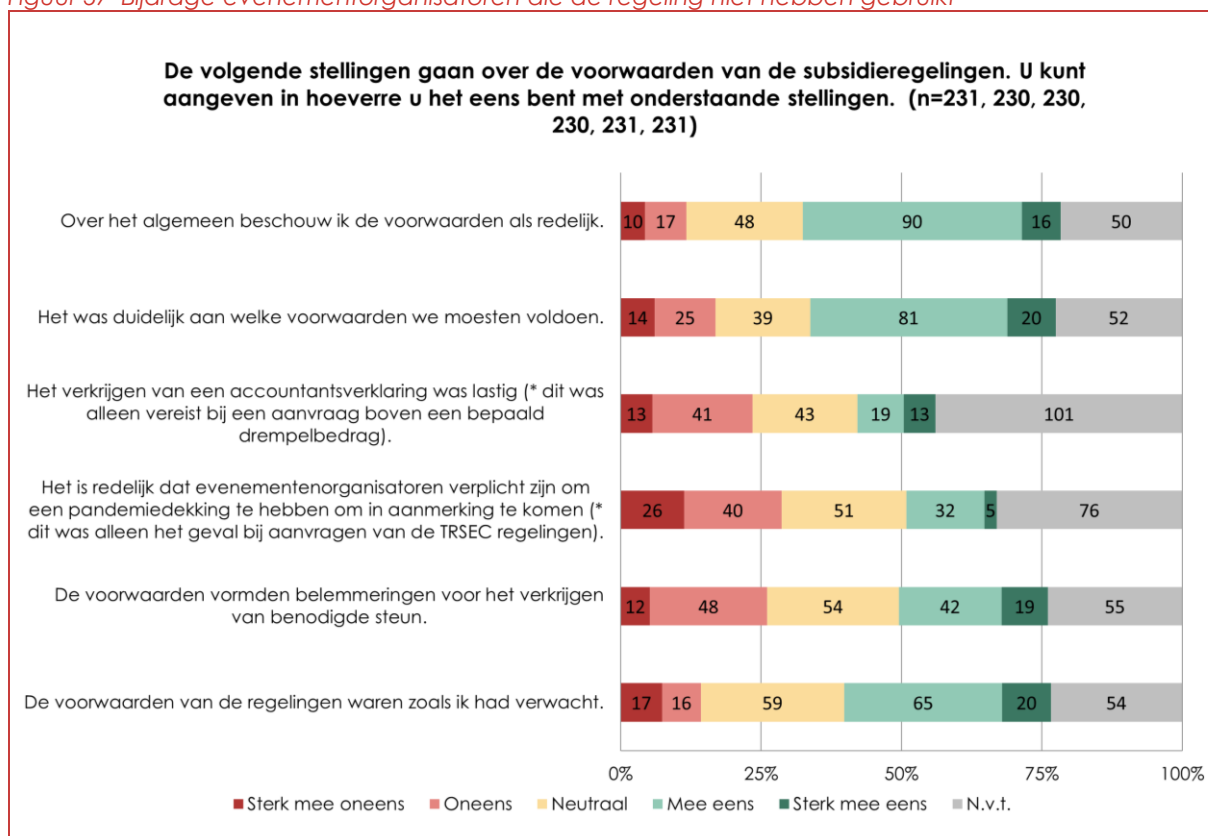
Figuur 35 Bijdrage regeling voor evenementenorganisatoren die de regeling hebben gebruikt

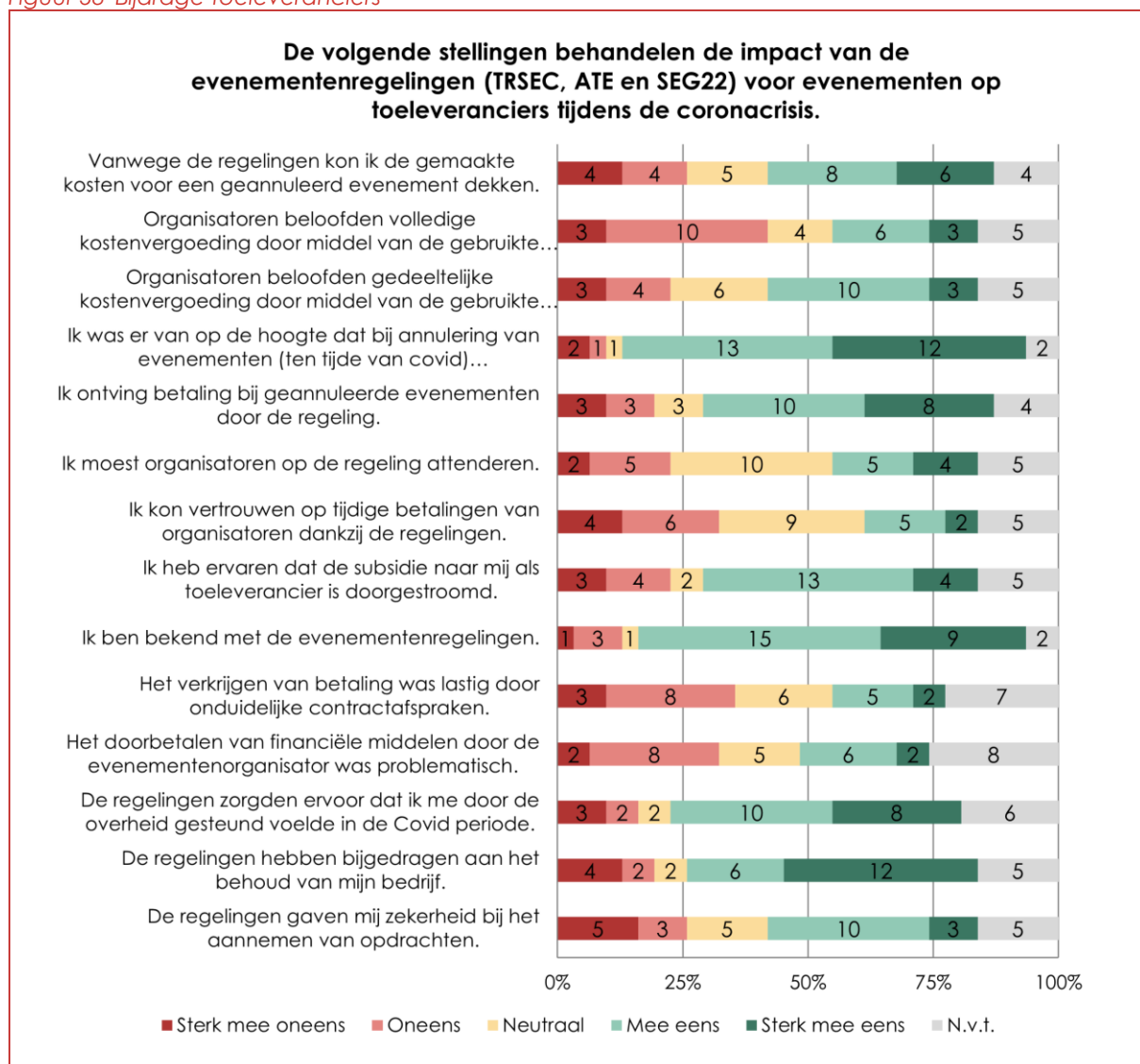
Figuur 36 Bijdrage evenementorganisatoren die de regeling niet hebben gebruikt

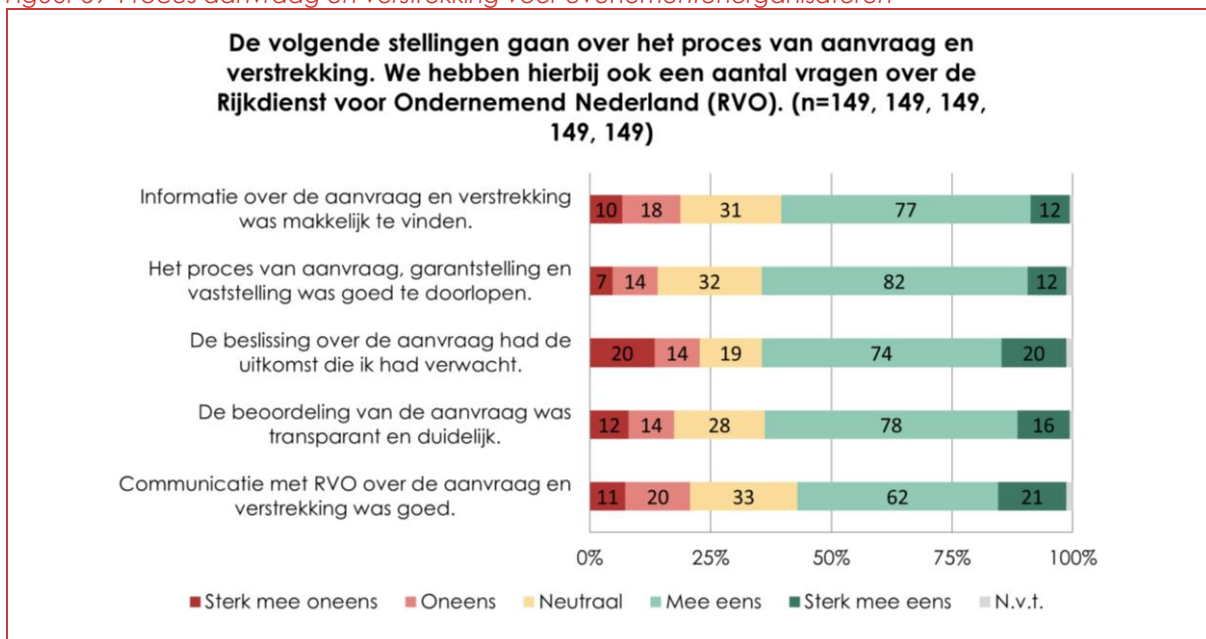
Figuur 37 Bijdrage evenementorganisatoren die de regeling niet hebben gebruikt

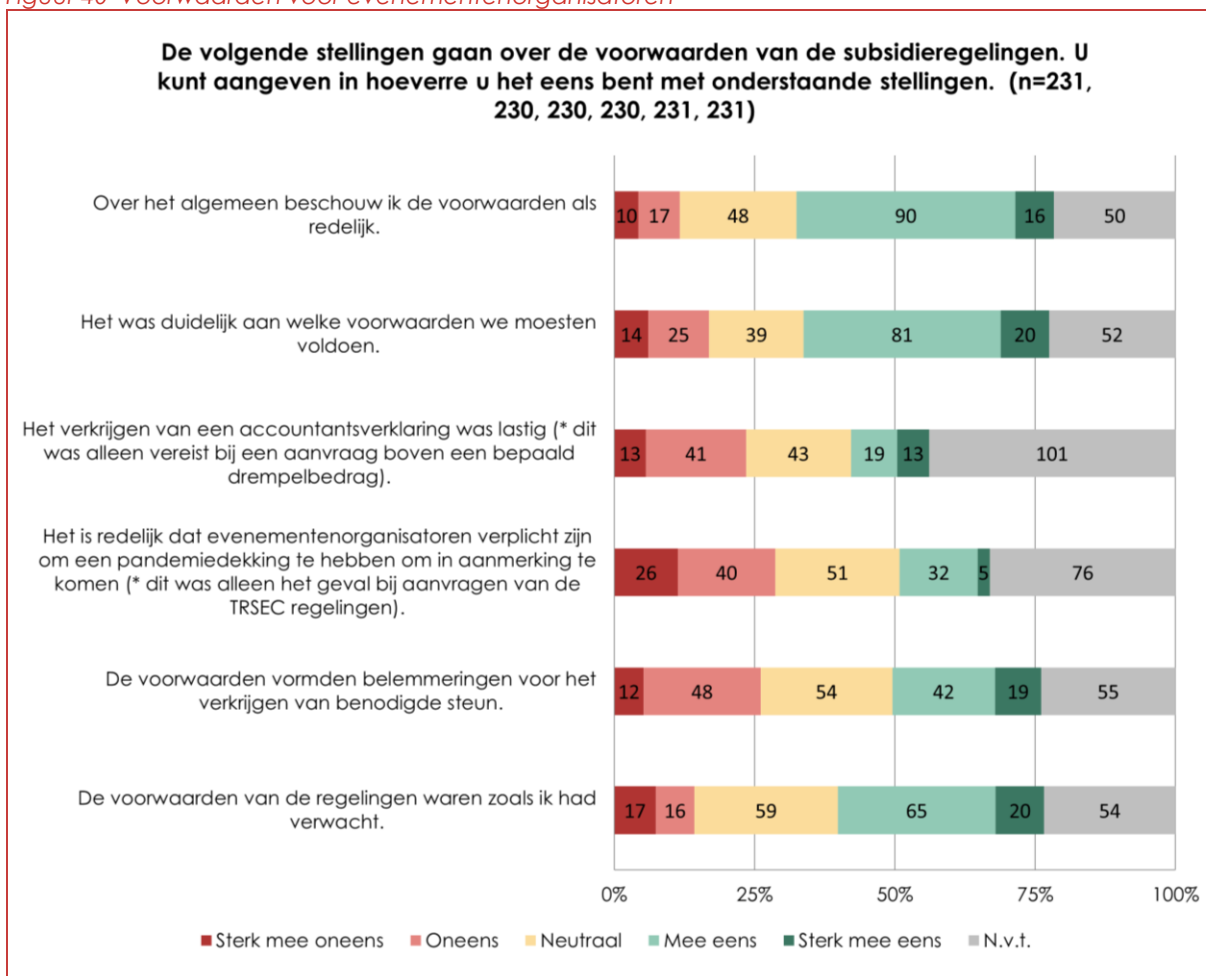
Figuur 38 Bijdrage toeleveranciers

Figuur 39 Proces aanvraag en verstrekking voor evenementenorganisatoren

Figuur 40 Voorwaarden voor evenementenorganisatoren

Verschillen in Grootteklasse

Uit eerdere analyse is gebleken dat gebruikers en niet gebruikers van de regelingen kunnen verschillen als het gaat om bedrijfsomvang. We hebben hier extra aandacht aan besteed in de analyse: is er verschil in opvatting over de regelingen tussen grote en kleine bedrijven?

We zien dat er verschillen zijn in de beoordeling van de regelingen. Over het algemeen zijn kleinere bedrijven tevredener over de regelingen dan grotere.

Tabel 16 Gemiddelde rapportcijfer voor de evenementenregelingen per grootteklasse

Aantal werknemers	Gemiddeld cijfer
1 persoon	7,04
2-5 personen	6,86
5-10 personen	6,43
10-25 personen	6,95
25-50 personen	5,94
50-250 personen	5,54

Bron: Enquête Technopolis.

We merken hierbij wel op dat over het algemeen er meer aanvragen zijn goedgekeurd bij de 'kleinere' respondenten. De volgende tabel geeft een overzicht van de status van de aanvraag. Bij de groep bedrijven van 2 tot 5 personen is (kijkend naar de bedrijven die een aanvraag hebben gedaan) 14% van de respondenten een aanvraag afgekeurd en 86% goedgekeurd, bij de bedrijven van 50 tot 250 personen is er bij 43% van de respondenten de aanvraag afgewezen en 57% goedgekeurd. De volgende kruistabel geeft een overzicht van de status van de aanvraag.

Tabel 17 Status aanvraag per grootteklasse.

Aantal werknemers	De aanvraag is afgekeurd of niet vastgesteld	Goedgekeurde aanvraag	Geen gebruik gemaakt van regelingen (geen aanvraag)	Aanvraag doorgezet niet
1 persoon	3	15	12	1
2-5 personen	6	38	18	3
5-10 personen	5	9	9	1
10-25 personen	3	12	7	0
25-50 personen	4	9	6	0
50-250 personen	3	4	6	1

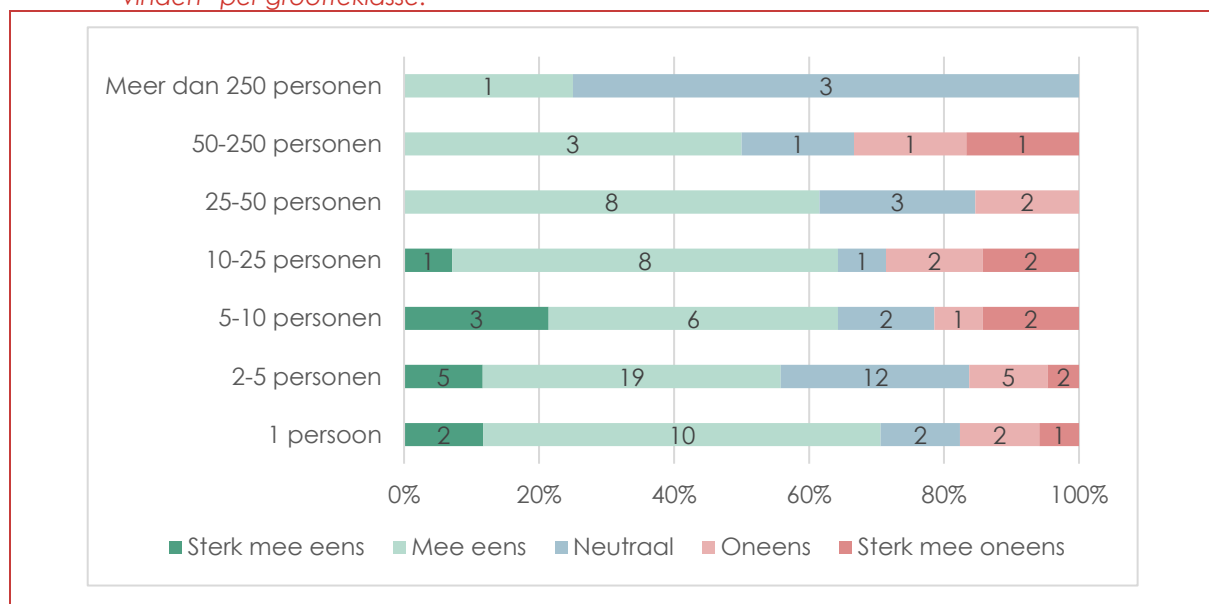
Bron: Enquête Technopolis.

De volgende figuren geven antwoorden weer op diverse stellingen. Per grootteklasse is weergegeven hoe respondenten hebben geantwoord.

Het algemene beeld is dat kleinere bedrijven tevredener zijn over de verschillende aspecten, zoals informatievoorziening, transparantie, vertrouwen in de uitkomst en de voorwaarden. Zoals eerder beschreven, lijkt dit samen te hangen met de uitkomst (toekenning of afwijzing van de aanvraag).

Het is wel opvallend te noemen dat kleinere organisaties over het algemeen tevredener zijn. Over het algemeen is het beeld bij subsidies dat grotere organisaties over meer (specialistische) expertise beschikken (die benodigd is voor aanvragen) en meer capaciteit, waardoor zij vaker bereikt worden dan kleinere organisaties.⁷⁵ Dat kleinere organisaties relatief positief zijn over de evenementenregelingen is een indicatie dat deze regelingen goed op de behoeften van de sector zijn aangesloten.

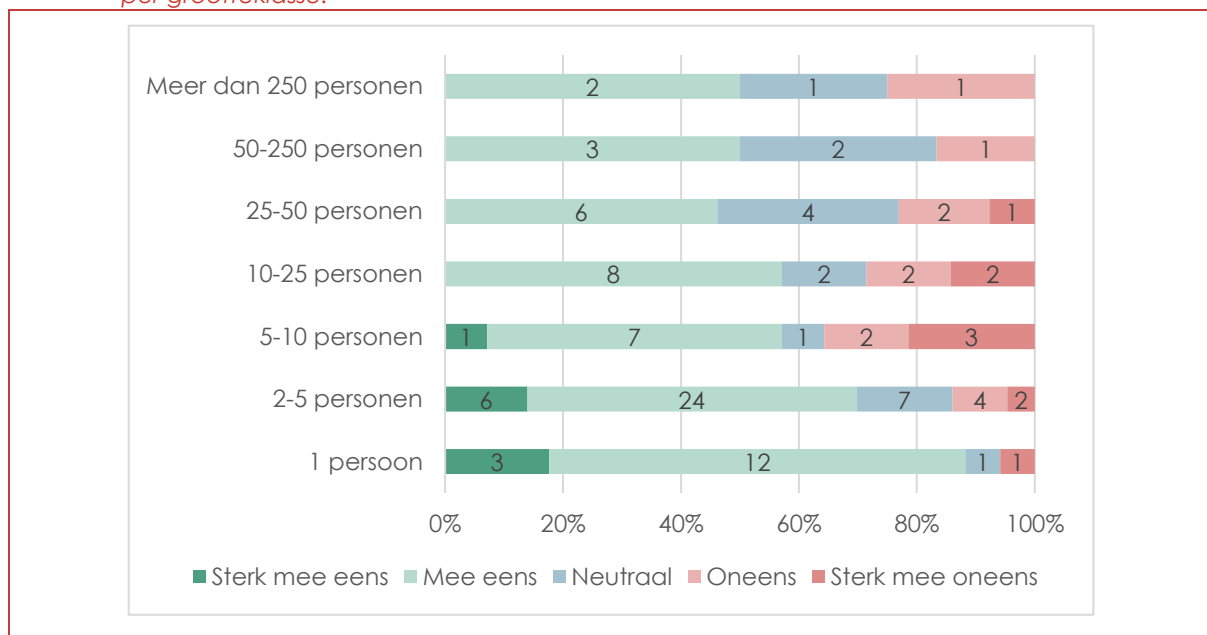
Figuur 41 Antwoorden op de stelling "Informatie over de aanvraag en verstrekking was makkelijk te vinden" per grootteklasse.

Bron: Enquête Technopolis.

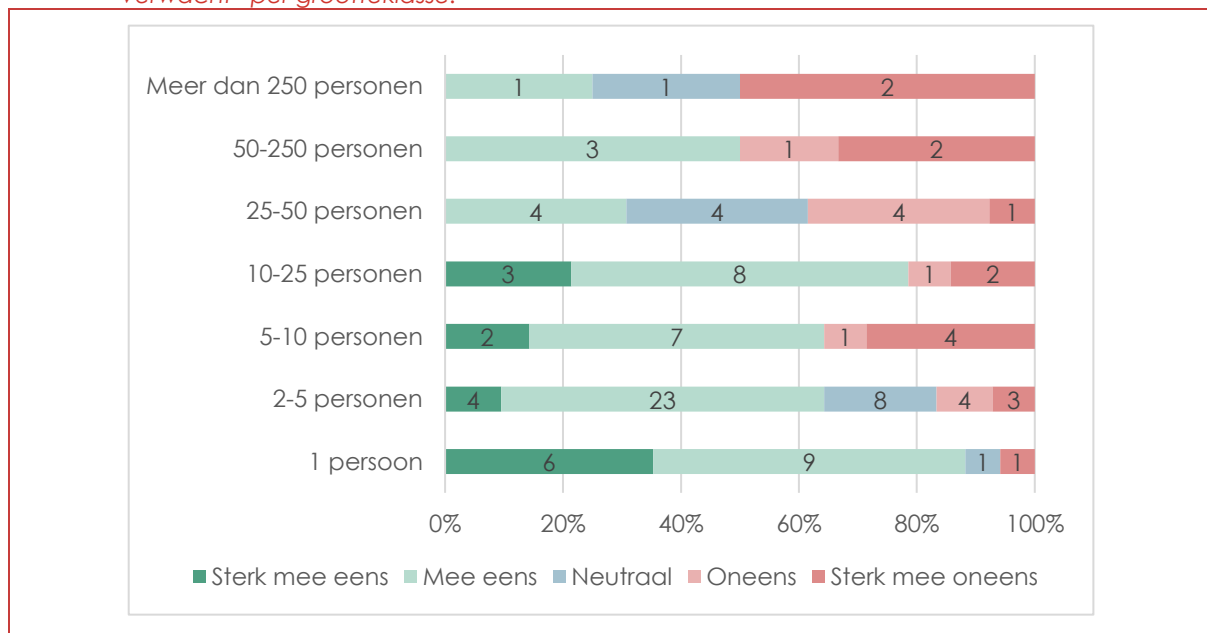
⁷⁵ Zie voor een voorbeeld het volgende [artikel](#).

Figuur 42 Antwoorden op de stelling "De beoordeling van de aanvraag was transparant en duidelijk" per grootteklasse.

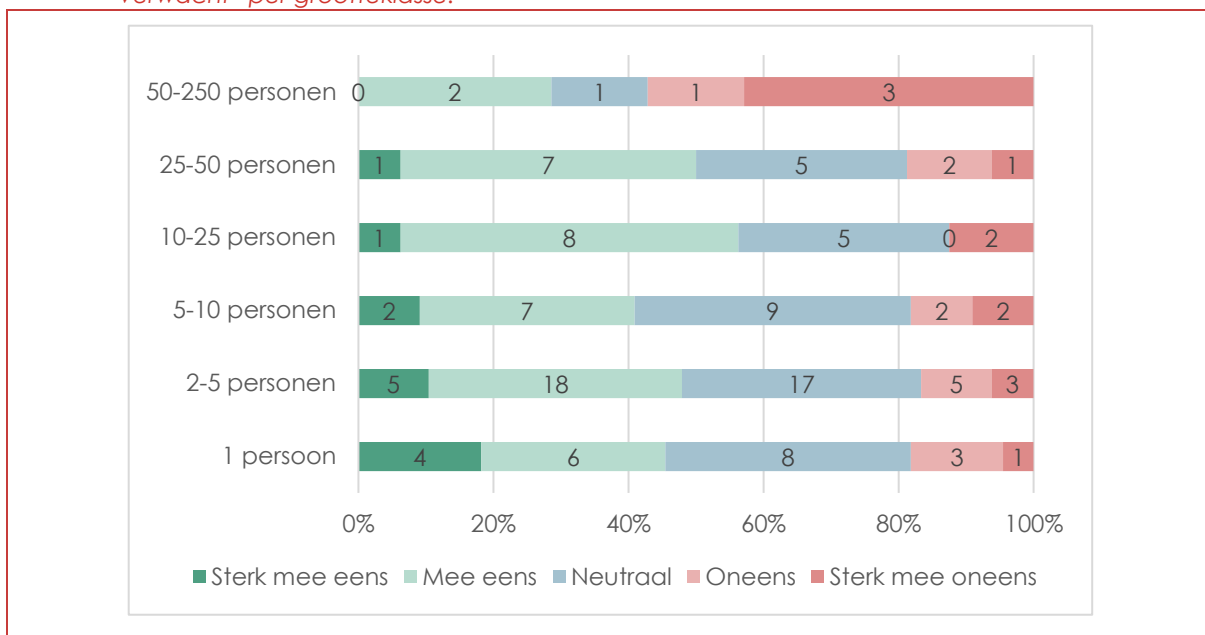
Bron: Enquête Technopolis.

Figuur 43 Antwoorden op de stelling "De beslissing over de aanvraag had de uitkomst die ik had verwacht" per grootteklasse.

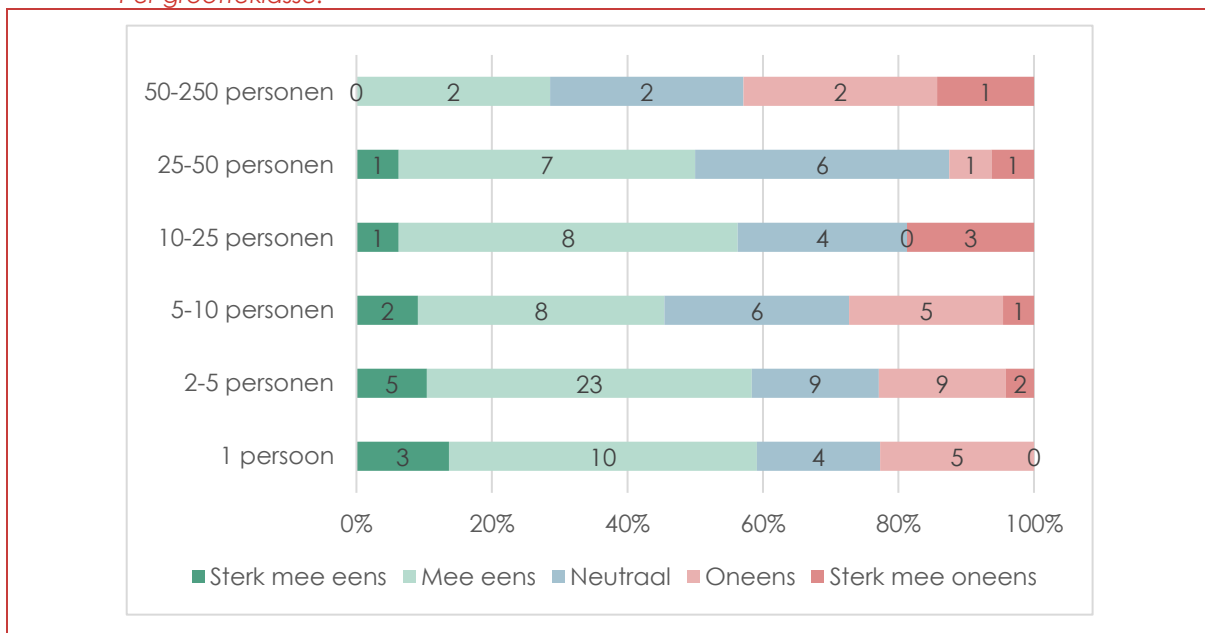
Bron: Enquête Technopolis.

Figuur 44 Antwoorden op de stelling "De voorwaarden van de regelingen waren zoals ik had verwacht" per grootteklasse.

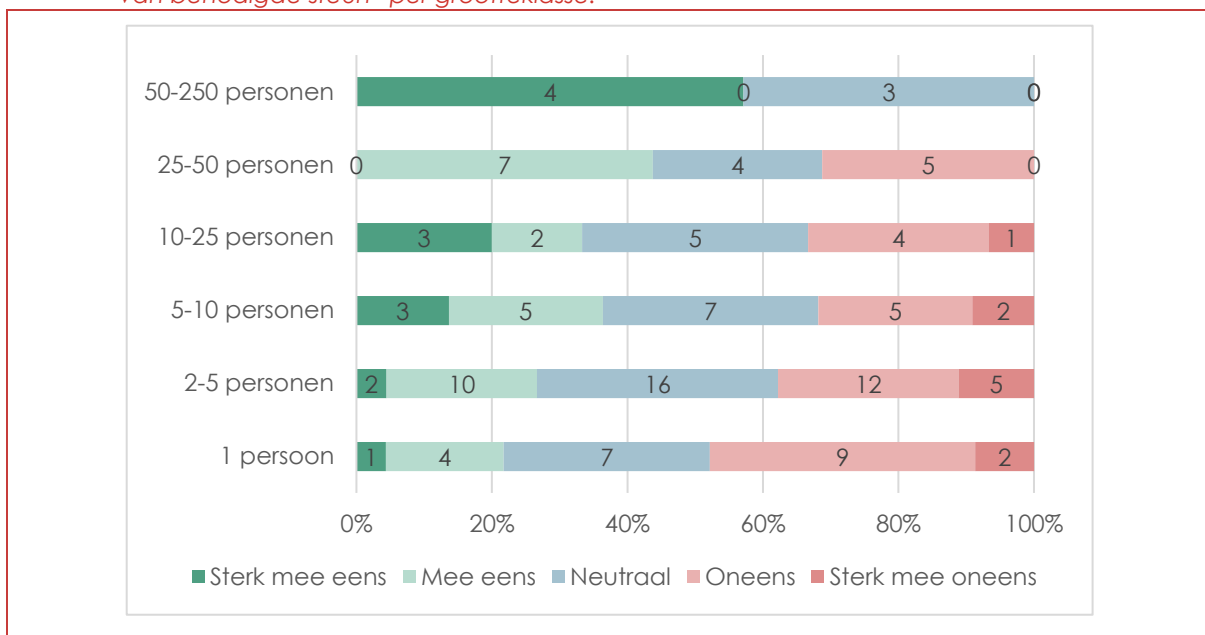
Bron: Enquête Technopolis.

Figuur 45 Antwoorden op de stelling "Het was duidelijk aan welke voorwaarden we moesten voldoen." Per grootteklasse.

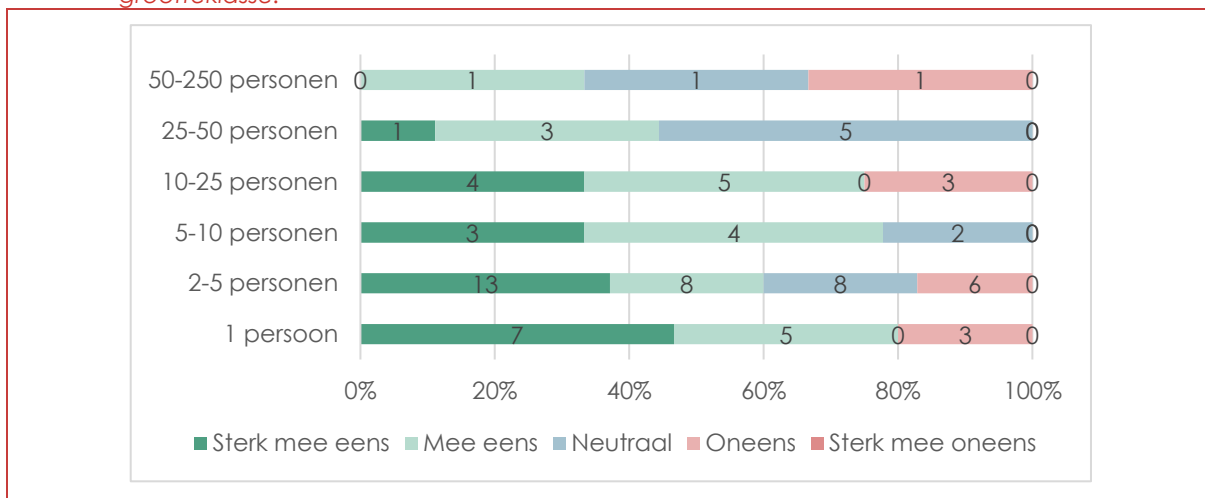
Bron: Enquête Technopolis.

Figuur 46 Antwoorden op de stelling "De voorwaarden vormden belemmeringen voor het verkrijgen van benodigde steun" per grootteklasse.

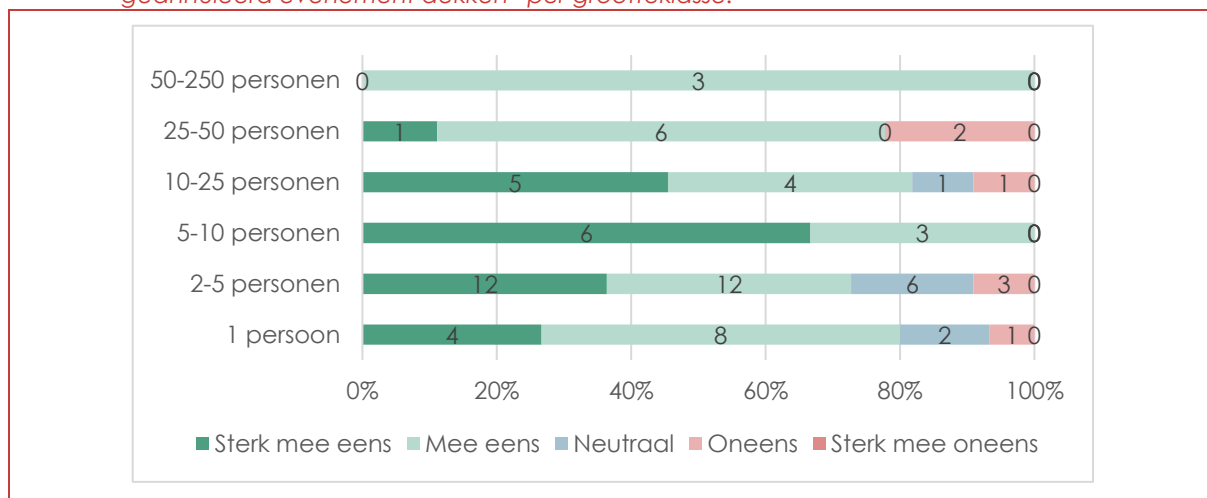
Bron: Enquête Technopolis.

Figuur 47 Antwoorden op de stelling "Ik kon er op vertrouwen dat regelingen ons zouden helpen" per grootteklasse.

Bron: Enquête Technopolis.

Figuur 48 Antwoorden op de stelling "Vanwege de regelingen kon ik de gemaakte kosten voor een geannuleerd evenement dekken" per grootteklasse.

Bron: Enquête Technopolis.

